

S.SKVERNELIS: „POLICIJOS SISTEMA
LIETUVOJE BRANGI IR NEEFEKTYVI“ **12 p.**

SAUGUMO DEPARTAMENTO
LAUKIA ANTRAS VALYMAS **18 p.**

NESĖKMINGIAUSI ĮMONIŲ
ĮSIGIJIMO IR PARDAVIMO SANDORIAI **20 p.**

www.veidas.lt

4,99 Lt
2012 balandžio 23
Nr. 17

veidas

2012 M. GIMNAZIJŲ REITINGAS

2012 m. geriausia gimnazija – S.Jurkevičiaus vadovaujamas Vilniaus licėjus

GERIAU NERASI

UŽSISAKYK
PASLAUGĄ „GRUPĖ“

ct/min.
ct/SMS

IR SU
30 DRAUGŲ BENDRAUK
NEMOKAMAI!

PILDYK

Kiekvienam nariui paslauga kainuoja 2 Lt/mėn. Mėnesio mokestis išskaičiuojamas automatiškai. Norėdamas pradėti naudotis paslauga, eik į mano.pildyk.lt „Mano grupė“. Sukurk naują grupę ir sugalvok jai pavadinimą. Siųsk kvietimus PILDYK draugams (iki 30 žmonių) prisijungti. PILDYK vartotojų grupė laikoma suformuota ir 0 Lt žinučių bei skambučių tarifai joje įsigalioja, kai yra bent 6 nariai. Paslauga galioja Lietuvoje ir tuo atveju, kai sąskaita yra aktyvi. Daugiau informacijos www.pildyk.lt.

LIETUVA

EKSPRESAS SAVAITĖ	6–9
SENTENCIJOS	11
SAVAITĖS INTERVIU: „Policijos sistema Lietuvoje brangi, gremėzdiška ir neefektyvi“, – tvirtina policijos generalinis komisaras S.Skvernelis	12
PINIGAI: ko netektume be milijardo litų iš ES fondų	14
POLITIKA: V.Uspaskichas ir R.Paksas naudojami trumpa lietuvių atmintimi	16
TARNYBOS: atgimė slaptųjų tarnybų kontrolės problema	18

VERSLAS

PINIGAI: per brangiai įsigytos ir per pigiai parduotos bendrovės Lietuvoje	20
ENERGETIKA: kaimynai „LitPol Link“ vertina kaip nuo Visagino AE nepriklausantį projektą	22
PROFILIS: idėjų kurjeris V.Lašas	24

PASAULIS

JAV: B.Obama Ameriką nuvairavo į kairę	26
---	----

VISUOMENĖ

VIRŠELIO TEMA: 2012 metų Lietuvos gimnazijų ir mokyklų reitingas	28
VAIKAI: vaikų agresiją sukelia tėvų meilės stoka	40
MEDICINA: genų terapijos laimėjimai įpūs vilties sunkiems ligoniams	42
EISMAS: geru vairuotoju ne gimstama, o tampama	44

KULTURA

KINAS: ar Lietuvos kino centras atgaivins lietuvišką kiną	46
INTERVIU: P.Amoyalis: „J.Heifetzas tarptautinį konkursą reikalaujavo laimėti du kartus per savaitę“	48
MUZIKA: „Žalgirio“ arenoje pirmą kartą skambės džiazas	49
PAVASARIO SKAITINIAI: ištrauka iš naujos intriguojančios knygos „Urvinio lokio gentis“	50

LAISVALAIKIS

KELIONĖS: Kanados pasididžiavimas – kiekvienos tautos autentiškumo išsaugojimas	52
--	----

KOMENTARAI

REDAKTORIAUS LAIŠKAS	4
O.BLOŽIENĖ: kai mažiau yra daugiau	9
A.BAČIULIS: Europos politinėje kultūroje sekso skandalų nebūna	10
A.ŠINDEIKIS nagrinėja, ką rodo gimnazijų reitingas	38
R.MILAŠIŪNAS: kaip gimsta diktatoriai	54

TURBELONIO „BFL“ NUOTR.

Savaitės interviu

12 p.

„Policijos sistema Lietuvoje brangi, gremėzdiška ir neefektyvi“, – tvirtina policijos generalinis komisaras S.Skvernelis.

JAV

B.Obama Ameriką nuvairavo į kairę.

26 p.

„VEIDO“ ARCHIVO NUOTR.

Vaikų agresiją sukelia tėvų meilės stoka

40 p.

„DREAMTIME“ NUOTR.

Vienoje Vilniaus mokyklų vėl sužalota mergaitė – trylikametė tapo bendraamžių smurto auka. Ar iš tiesų šių dienų vaikai agresyvesni, o gal mes tik daugiau skiriame dėmesio šiai problemai?

Kelionės

52 p.

Kanada – milžiniška šalis. Jos turistinėms įdomybėms apžiūrėti prireiktų ne vieno metų. Todėl jau prieš kelionę reiktų susitaikyti su mintimi, kad visko neapžiosi, ir šalimi mėgautis po truputį, niekur neskubant.

„VEIDO“ ARCHIVO NUOTR.

VIRŠELIS: S.ŽIŪROS NUOTR.; „VEIDO“ FOTOMONTAŽAS

**“Veido”
prenumerata
internetu
pigiau ir patogiau!**

Naujųjų
savaitraštis
tik kokybiška ir svarbi
informacija apie politiką,
ekonomiką, kultūrą, socialinę šalies
raidą. Analitiniai tekstai.

1 Užtruks tik 2 minutes

Užpildę reikiamą formą ir apmokėję sąskaitą
jūs užsiprenumeruosite savaitraštį
neatsitraukdami nuo savo kompiuterio.

2 Nuolaidų akcijos

Prenumeruoti internetu pigiau, nei prenumeruoti
Lietuvos pašte ar kitose prenumeratos vietose.

3 “Veido” specialūs projektai

Universitetų, gimnazijų reitingai,
turingiausi lietuviai ir kt.

4 “Veidas” PDF

Tai tas pats savaitraštis jūsų kompiuteryje –
galite skaityti savaitraštį “Veidas” PDF
formatu jau sekmadienį 22:00 val.

5 “Veido” archyvas nemokamai

Tai sukaupti pastarųjų metų savaitraščio
“Veidas” numeriai PDF formata.

Skaityti
Internetu, patogiai

www.veidas.lt

EKSPRESAS Redakatoriaus žodis

Gimnazijų lygis skiriasi keliolika kartų

**Gintaras
Sarafinas**

Pats paklausiausias „Veido“ numeris kiekvienais metais būna tas, kuriame skelbiamas gimnazijų reitingas. Tikėtina, kad ir šis bus toks pat, nes vaikams, tėvams, galbūt ir mokytojams tokia informacija labai reikalinga ir naudinga. Juk Švietimo ir mokslo ministerijai visos mokyklos ir gimnazijos geros, o mokymo kokybė jose itin aukšta. Jei jau jos įveikė formalių reikalavimų kartelę ir tapo gimnazijomis, vadinasi, yra panašaus lygio, tad vaikai, baigę gimnazijas skirtinguose regionuose, gauna panašų žinių bagažą ir gyvenimui yra parengiami iš esmės panašiai.

Bet tie, kurie tas gimnazijas lanko, ar tie, kurie gimnazijas savo vaikams parenka, yra kažkokie keistuoliai, nes mano, kad gyvenime viskas yra visiškai kitaip nei Švietimo ir mokslo ministerijos raštuose. Nuojauta jiems kužda, kad vienos gimnazijos kitas pranaksta kelis ar keliolika kartų, todėl jie ir nori gauti nešališkų gimnazijų palyginimų, taip pat duomenų, kaip skirtingų mokyklų abiturientams sekasi laikyti egzaminus bei stoti į aukštąsias mokyklas. Ir tokie jų norai tikrai nėra ufonautiški, o kaip tik labai įžvalgūs ir išmintingi.

Jei tėvai mato, kad iš vienos gimnazijos 60 proc. abiturientų įstoja į aukštąsias mokyklas ir į norimas specialybes, o iš kitos tik 10 proc., arba jei sužino, kad vienos gimnazijos 50 proc. abiturientų per lietuvių kalbos ar matematikos egzaminus gavo 90–100 balų, o kitos gimnazijos tokių abiturientų – nulis procentų, tai jie daro išvadą. Natūralu, kad tos išvados nepatinka kai kurių gimnazijų

direktoriams ar mokytojams, nes tokiose gimnazijose mokinių skaičius elementariai mažėja. Taigi mažėja ir mokinio krepšelių bei apskritai pinigų. Kitaip tariant, mokykla rita žemyn.

Mes, gimnazijų reitingo rengėjai, nuolat girdime priekaištų, kad kelios mokyklos susirenka gabiausius Lietuvos vaikus, tad natūralu, jog atsiduria pirmose reitingo vietose. Ir tai esą joks mokyklų direktorių ar mokytojų nuopelnas.

Gerai, bet mums niekas netrukdo ignoruoti pirmajame trejetuke esančių mokyklų ir lyginti įprastų tradicinių gimnazijų. Tarkime, ketvirtoje vietoje esančios Vilniaus Žirmūnų ar penktoje atsidūrusios Vilniaus M.Biržiškės gimnazijos ir 445-oje vietoje esančios Vilniaus Senamiesčio vidurinės mokyklos. Jų struktūra, filosofija ir finansavimas panašūs, o rezultatai skiriasi stulbinamai.

Būtent prastos mokyklos, taip pat ir prastos aukštosios mokyklos niokoja švietimo įstaigų reputaciją Lietuvoje. Jos, taip pat ir Švietimo bei mokslo ministerija, atsakingos dėl to, kad tik 9,6 proc. sociologų apklaustų Lietuvos gyventojų yra patenkinti Lietuvos švietimo sistemos darbu, o 63,2 proc. – nepatenkinti. Podažniai tenka girdėti, kad dabartiniai vaikai ir jų tėvai nežino, ko nori. Iš tikrųjų jie tikrai žino, ko nori: jie nori kokybės, žinių, pažangių ir savo darbą mėgstančių mokytojų, išmanių mokymo priemonių, naujoviškų mokymo metodų, geros atmosferos mokykloje ir pan., bet daug kur viso to nesusilaukia. ●

Savaitinis iliustruotas žurnalas

2012 m. balandžio 23 d.

Nr. 17 (1014)

Leidžia UAB „Veido“

periodikos leidykla

ISSN 1392-5156

Steigimo liudijimas Nr. 1451

Leidžiamas nuo 1992 m.

LEIDĖJAS

dr. Algimantas Šindeikis

DIREKTORIUS

Andrius Valacka

Vyriausiasis redaktorius

Gintaras Sarafinas

Vyr. redaktoriaus pavaduotoja

Giedrė Bolzanė, tel. 264 9433

Atsakingoji sekretorė

Sonata Bajoraitė, tel. 264 9415

SKYRIAI:

Vidaus politika – J.Kučinskaitė, A.Lėka,
A.Bačiulis, tel. 264 9432

Verslas – J.Laurinėnaitė
tel. 264 9418

Visuomenė – A.Jovaiša,
V.Stoškuvienė, K.Vyšniauskas

Kultūra – R.Baltrušaitytė, tel. 264 9418

Užsienis – R.Janužytė, tel. 264 9423

Fotoredaktorė – L.Gušauskienė

Bendradarbiai – O.Bložienė, B.Burgis,
V.Gaidys, A.Maldeikienė, R.Milasiūnas,
E.Pukšta, D.Puslys, D.Pūras,
T.Ramanauskas, J.Rojaka, J.Rudokas,
R.Vainienė

Kalbos redaktorė

V.Kundrotienė, tel. 264 9385

Vyr. dizainerė

L.B.Paukštytė

Dizaineris K.Katkus

Reklama R.Lukšienė, A.Papievienė,
tel. 264 9422

Platinimas ir prenumerata

G.Strazdienė, tel. 264 9424

Administratorė

M.Aleksandravičienė, tel. 262 6813

REDAKCIJOS ADRESAS:

A.Goštauto g. 8, (I a.),

LT-01108 Vilnius

Telefonas 262 6813

Faksas 262 2407

El. paštas mail@veidas.lt

Spausdinto UAB „Spaudos kontūrai“, Vakarinė g. 1, Vilnius

Tiražas

audituojamas

Nacionalinė žurnalistų profesinė asociacija

Visos teisės saugomos © 2012 UAB

„Veido“ periodikos leidykla. Žurnale „Veidas“

paskelbtą informaciją galima platinti

ar naudoti kitose žiniasklaidos priemonėse

tik gavus rašytinį UAB „Veido“ periodikos leidykla sutikimą.

Rankraščiai negražinami ir

nerecenzuojami.

Už laiškų, reklaminių bei PR

raidėmis pažymėtų straipsnių turinį

redakcija neatsako.

Prenumerata 2012 m.

„Veido“ prenumerata internetu:

www.veidas.lt

„Respublikos“ platinimo tarnybose;

privaciose platinimo tarnybose ir redak-

cijoje – kiekvieną darbo dieną;

Lietuvos paštuose – iki mėnesio 20 d.

Lietuvos prenumeratoriams:

1 mėn. – 21 Lt, 3 mėn. – 63 Lt,

6 mėn. – 126 Lt, 12 mėn. – 252 Lt.

ES valstybių prenumeratoriams

(su pristatymu) apmokėjimas čekiais

arba grynaisiais redakcijoje:

1 mėn. – 55 Lt, 3 mėn. – 165 Lt,

6 mėn. – 330 Lt, 12 mėn. – 660 Lt.

Kitų valstybių prenumeratoriams:

1 mėn. – 85 Lt, 3 mėn. – 255 Lt,

6 mėn. – 510 Lt, 12 mėn. – 1020 Lt.

VALDOVŲ RŪMŲ
MUZIEJUS PRISTATO

Vilniaus paveikslų galerijoje
(Didžioji g. 4)

KUNIGAIKŠČIAMS SAPIEGOMS SKIRTĄ TARPTAUTINĘ PARODĄ KRYŽIAI YRA DORYBĖS ŽENKLAS, O STRĖLĖ – PERGALĖS...

Parodą globoja
kunigaikštis Mykolas SAPIEGA

Rengėjai

NACIONALINIS MUZIEJUS LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS VALDOVŲ RŪMAI
KROKUVOS VAVELIO KARALIŠKOJI PILIS
LIETUVOS DAILĖS MUZIEJUS
LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA
VILNIAUS UNIVERSITETO BIBLIOTEKA
BAŽNYTINIO PAVELDO MUZIEJUS
ŽEMAIČIŲ MUZIEJUS „ALKA“
LENKIJOS INSTITUTAS VILNIUJE

Generalinis rėmėjas

Generalinis informacinis rėmėjas

Pagrindiniai rėmėjai

Rėmėjai

Informaciniai rėmėjai

Demografija

4865

Tiek kūdikių Lietuvoje gimė šiemet sausio ir vasario mėnesiais. Tai 90-ia daugiau nei pernai tuo pačiu metu.

746 tūkst.

Tiek vaikų Lietuvoje buvo 2005 m. Dabar jų tėra 610 tūkst.

7305

Tiek žmonių sausio ir vasario mėnesiais mirė. Tai 121 žmogumi daugiau nei atitinkamu 2011-ųjų laikotarpiu.

41 tūkst.

Vidutiniškai tiek žmonių Lietuvoje per metus miršta. O gimsta tik 34 tūkstančiai.

1 metai

Per pastarąjį dešimtmetį tiek pailgėjo vidutinė tikėtina tiek vyrų, tiek moterų gyvenimo trukmė.

6903

Tiek žmonių deklaravo savo išvykimą iš Lietuvos per pirmuosius du šių metų mėnesius. Tai 1778 asmenimis mažiau nei pernai tuo pačiu metu.

2834

Tiek asmenų per du mėnesius į Lietuvą imigravo. Tai 1468 žmonėmis daugiau nei 2011 m. sausio ir vasario mėnesiais.

86 proc.

Tiek imigravusiųjų į Lietuvą sudaro grįžę (reemigravę) Lietuvos piliečiai.

48

Tiek porų šiemet per du mėnesius susituokė daugiau nei pernai per sausį ir vasarį.

182

Tiek porų daugiau šiemet išsiskyrė, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu pernai.

19,2 tūkst.

Tiek porų pernai Lietuvoje susituokė. O išsiskyrė 10,3 tūkst. porų.

1,507 mln.

Tiek šiuo metu Lietuvoje gyvena vyrų.

1,737 mln.

Tiek dabar mūsų šalyje gyvena moterų.

Šaltinis: Statistikos departamentas

NEDARBAS

Kam darbą susirasti lengviausia, o kam sunkiausia

Šiuo metu darbo biržoje užsiregistravę 240 tūkst. bedarbių, arba 11,6 proc. visų Lietuvos darbingo amžiaus gyventojų. Vyrų bedarbių 20 tūkst. daugiau nei moterų. Tačiau bedarbio pašalpas gauna

šimtis tarp darbingo amžiaus žmonių siekia atitinkamai 18,9 ir 18,7 proc. O mažiausias bedarbių skaičius fiksuojamas Neringos savivaldybėje (4,3 proc.), Birštono savivaldybėje (8,6 proc.), Šiaulių mieste (8,8 proc.).

Kovo mėnesį darbdaviai registravo 19,3 tūkst. darbo pasiūlymų. Darbo rinkos specialistai teigia, kad lengviausia šiuo metu darbo susirasti pardavėjams, sunkvežimių vairuotojams, virėjams, apdailininkams, produktų vadybininkams, buhalteriams, inžinieriams,

slaugytojams ir kompiuterių programuotojams, taip pat nekvalifikuotiems darbininkams – sandėlininkams, valytojams, pakuotojams, krovikams ar automobilių plovėjams. O sunkiausia dabar darbo rasti socialiniams pedagogams, ekonomistams, turizmo vadybininkams, psichologams, miškininkams, pradinį ir ikimokyklinių klasių mokytojams, taip pat verpėjams, audėjams, kirpėjams, staliams, manikiūrininkams ir pan. Prognozuojama, kad tokios tendencijos išliks visus 2012 metus. ●

tik 15,6 proc. registruotų bedarbių.

Didžiausiu bedarbių skaičiumi išsiskiria Alytaus rajono ir Ignalinos rajono savivaldybės, kuriose bedarbių nuo-

REGIONAI

Druskininkų kontrastai: tviskanti prabanga ir namai vaiduokliai

Šio laikmečio Druskininkus galima pavadinti tikru kontrastų miestu. Čia vienas po kito statomi unikalūs visoje Lietuvoje, dešimtis milijonų kainuojantys ir tūkstančius svečių priviliojantys objektai, tokie kaip pernai atidaryta Sniego arena, planuojamas keltuvas tarp šios arenos bei Druskininkų centro ir net visus metus veikianti uždara arena su dirbtine jūra ir paplūdimiu. Tačiau čia stūkso ir gana daug nebaigtų, apleistų, išdaužytais langais, vaiduoklius primenančių buvusių sanatorių, viešbučių ar kitų statinių. Nemažoniai neveikianti buvusi sanatorija „Nemunas“, kompleksas „Pušynas“, o prie Ratnyčios upelio jau keletą metų riogso tuščias statinys su vis ta pačia iškaba, skelbiančia, kad „netrukus čia bus apartamentai“.

Druskininkų meras Ričardas Malinauskas apgailestauja, kad visa tai privatizacijos pasekmė, nes tik vienas iš vaiduoklių šiuo metu priklauso savivaldybei – tai kompleksas „Nemunas“, kuriam šiuo metu kaip tik dairo-

masi naujų investuotojų. Visi kiti apleisti pastatai buvo parduoti Valstybės turto fondo, kuris, pasak Druskininkų mero, į sandorių sutartis neįtraukė jokių reikalavimų, kaip rūpintis pastatais naujesiems šeiminiškams:

„Daugelis pirkėjų šiuos pastatus įsigijo tam, kad vėliau galėtų brangiau parduoti, o ne kad pasirūpintų tų statinių likimu. Savivaldybė šiuo atveju bejėgė.“

R.Malinauskas prisimena netgi tokį atvejį, kai priešais „Vilnius SPA“ esantį seną pastatą įsigijusi įmonė jau kone kitą dieną pareiškė norą šį pastatą parduoti kur kas brangiau, nei buvo įsigijusi. „Tai tiesiog spekuliacijos, kurių pasekmė – bjauruojamas miesto veidas. Vienintelis atvejis, kai savivaldybė gali įsikišti, yra pastatų keliama grėsmė. Jei tokios nėra, padaryti nieko neįmanoma“, – apgailestauja Druskininkų meras. ●

PROBLEMA

Vėluojanti valstybės pagalba žlugdo neįgaliųjų įmones

„Neįgaliųjų socialinės įmonės Lietuvoje tapo valstybės kreditorėmis“, – tikina neįgaliųjų verslo konsultantas Darius Malinauskas.

Verslą neįgaliejiems asmenims kurti padedantis D. Malinauskas stebisi, kad paramą neįgaliųjų užimtumui deklaruojančioje Lietuvoje jau kelinti metai vėluoja socialinėms įmonėms skirta valstybės parama – dalinė darbo užmokesčio bei valstybinio socialinio draudimo įmokų kompensacija. Tai esą socialinės įmonės, kurių šalyje veikia 137 (iš jų 102 – neįgaliųjų) ir kuriose šiuo metu dirba 3497 tikslinėms asmenų grupėms priklausančios darbuotojai, veda prie žlugimo. „Ši problema egzistuoja jau dvejus metus – lėšų atlyginimams mokėti kompensavimas kartais vėluoja, todėl socialinių įmonių vadovai priversti skolintis, kad tik sumokėtų darbuotojams algas. Pavyzdžiui, įmonei, kurioje dirba dešimt darbuotojų, staiga reikia kažkur surasti apie 15 tūkst. Lt atlyginimams mokėti, nes valstybė savo

įsipareigojimų nevykdo, jau kokį mėnesį dėl neiškių priežasčių vėluodama pervesti lėšas“, – teigia D. Malinauskas. Jis kelia ver-

siją, kad tai daroma sąmoningai, siekiant pašalinti iš rinkos kai kurias stiprias socialines įmones:

„Mat socialinės įmonės naudoja si tam tikromis privilegijomis – atlyginimai kompensuojami, viešųjų pirkimų konkursuose jos gali dalyvauti turėdamos pirmumo teisę, o tai nepatinka didelėms verslo grupuotėms.“

Socialinės įmonės statusą turinčios VŠĮ „Upės kultūra“ direktorė Sniegė Naku patvirtino, kad šį mėnesį valstybės pagalba ir vėl vėluo maždaug tris savaites. „Tai verslo žlugdymas, nes stai-

ga kažkur turi surasti 19 tūkst. Lt. Ką darome? Skolinamės, – teigia S. Naku. – Yra tokių socialinių įmonių, kuriose dirba keli šimtai

darbuotojų, ir sumos ten kur kas didesnės. Neįsivaizduoju, kur jos randa pinigų.“ Pasak vadovės, lėšos atlyginimams mokėti paprastai vėluoja keletą kartų per metus.

Pakomentuoti situaciją paprašė ir už lėšų pervedimą atsakingos Lietuvos darbo biržos (LDB). Pasak jos atsto-

vų, nuo vasario 1 d. socialinių įmonių atlyginimai kompensuojami ESF projekto „Neįgaliųjų integracija“ lėšomis. Projekto sutartis esą pasirašyta tik balandžio 4-ąją, o finansavimas gautas šiomis dienomis, todėl ir buvo pavėluota. LDB taip pat informavo, kad praėjusios savaitės gale, kol naujas „Veido“ numeris buvo rengiamas spaudai, lėšos socialinėms įmonėms jau bus pervestos. Kodėl lėšos atlyginimams mokėti vėluoja jau ne pirmą kartą, atsakymo iš darbo biržos išgirsti taip ir nepavyko. ●

SVEIKATA

Padidėjusį cholesterolio kiekį lemia ir prasta ekonominė padėtis

Gyventojų cholesterolio koncentracija kraujyje kyla ir krinta kartu su šalies ekonomika bei kvalifikuotos sveikatos priežiūros prieinamumu. Tokią išvadą daro naujausia tyrimą atlikę mokslininkai. Šio tyrimo duomenimis, Lietuva pagal padidėjusios cholesterolio koncentracijos kraujyje paplitimą atsiduria antroje vietoje tarp autsaiderių. Tyrimo metu Saint Luko Amerikos širdies instituto mokslininkai išnagrinėjo tūkstančių pacientų, kuriems praeityje jau buvo nustatytas per didelis cholesterolio kiekis (daugiau nei 200 miligramų viename decilitre), duomenis. Iš viso tirti 36 šalių pacientai. Analizė atskleidė, kad šalių, kuriose didesnis pajamų lygis, pigesnė sveikatos priežiūra ir aukštas jos sistemos lygis

bei efektyvumas, padidėjusios cholesterolio koncentracijos paplitimas mažesnis.

Bendras didelio cholesterolio kiekio kraujyje paplitimas vari-

javo nuo 73 proc. tirtų pacientų Bulgarijoje iki 24 proc. Suomijoje.

Ypač didelis padidėjusios cholesterolio koncentracijos kraujyje paplitimas pastebėtas Rytų Europos šalyse. Pirmoje vietoje pagal šį rodiklį atsidūrė Bulgarija, antroje – Lietuva, toliau rikiavosi Ukraina, Rumunija. Visos šios šalys atsidūrė gana žemai, vertinant pagal ekonomikos ir sveikatos priežiūros sistemos lygį bei prieinamumą. O palyginti mažas padidėjusio cholesterolio kiekio paplitimas užfiksuotas JAV, Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje, Izraelyje, Australijoje, Kanadoje – šalyse, kuriose gyvenimo lygis aukštesnis.

Priminsime, kad padidėjus cholesterolio kiekii žmogus rizikuoja susirgti širdies ir kraujagyslių ligomis. ●

RENGINIAI

Spalvų apkerėtas

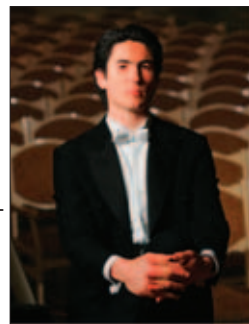

Radvilų rūmuose atidaryta dailininko Alfonso Motiejūno (1912–1979) šimtmečiui skirta paroda „Spalvų kelionės“. „Iš visko, kas yra pasaulyje gražaus, man patinka tik spalvos“, – teigė vienas ryškiausių lietuvių koloristinės tapybos atstovų. Iš vargingos šeimos kilęs A. Motiejūnas nevažinėjo po užsienio šalis, bet daug keliavo po savo kraštą. Jo mokytojai buvo Justinas Vienožinskis, Antanas Žmuidzinavičius, Petras Kalpokas, Adomas Galdikas ir kiti žymūs Lietuvos menininkai. Parodoje eksponuojami 72 dailininko piešiniai ir tapybos darbai. ●

Sonatos Nr.3

Trečiadienį 19 val. „Piano.lt“ koncertų salėje bus galima pasiklausyti žymaus jaunosios kartos lietuvių pianisto Kasparo Uinsko rečitalio.

Programoje – Frederico Chopino ir Johanno Brahmsio sonatos, abi kompozitorių pažymėtos trečiuoju numeriu. K. Uinskas jas vadina vienais didingiausių romantinio laikotarpio kūrinių: su subtilia ir dramatiška F. Chopino muzika kontrastuoja monumentalus ir simfoniškas jaunojo J. Brahmsio pasaulis. Po rečitalio Vilniuje K. Uinskas numatęs koncertuoti Anglijoje, Brazilijoje, Rusijoje, Belgijoje ir Čekijoje. ●

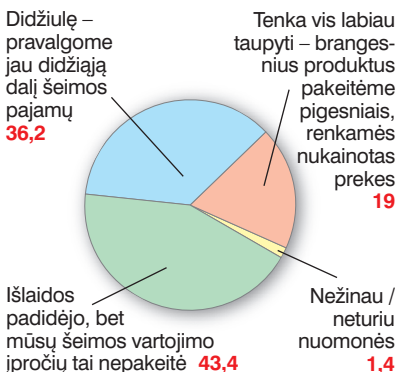
APKLAUSA

Kainų didėjimas keičia vartojimo įpročius

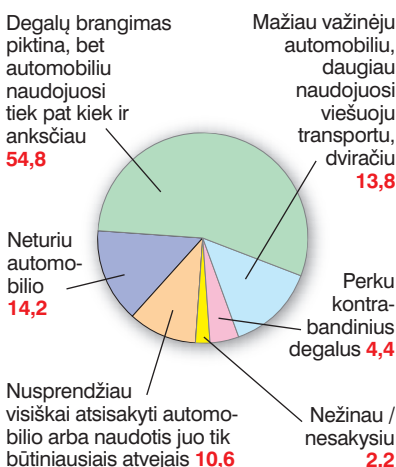
Nuolat didėjančios maisto, degalų, komunalinių patarnavimų kainos vis didesnę dalį lietuvių varo į nevilį. Net 36,2 proc. apklaustų Lietuvos gyventojų teigia, kad maistui privalo skirti jau didžiąją dalį šeimos pajamų, o 19 proc. brangesnius produktus pakeitė pigesniais ir renkasi nukainotas prekes. Tai paaiškėjo iš „Veido“ užsakyto tyrimų bendrovės „Prime consulting“ atliktos naujausios sociologinės apklausos.

Degalų brangimas žmones skurdina kiek mažiau, bet automobilių atsakė jau 10 proc. respondentų, 13,8 proc. jais mažiau važinėja, o 4,4 proc. prisipažįsta perką kontrabandinius degalus. Taigi kainų didėjimas pakeitė daugiau nei trečdalis šeimų vartojimo įpročius. ●

Kokią įtaką jūsų šeimos biudžetui padarė pastarųjų metų maisto produktų brangimas? (proc.)

Kaip jūs asmeniškai elgiatės kylant degalų kainoms? (proc.)

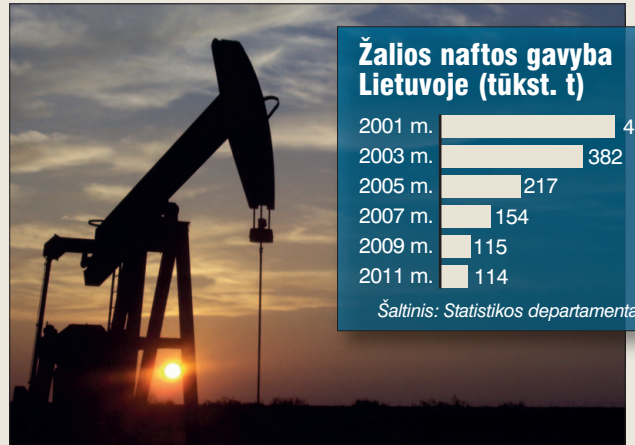

Šaltinis: „Veido“ užsakymu rinkos tyrimų ir konsultacijų bendrovės „Prime consulting“ 2012 m. balandžio 10–11 d. atlikta Lietuvos didžiųjų miestų 500 gyventojų apklausa. Cituojant apklausą, nuoroda į „Veidą“ būtina.

S.Šriubėnas spęs, kam perduoti naudoti Lietuvos požeminius turtus

Naftos gavybos rodikliai Lietuvoje ir toliau menksta. Pernai naftos gavybos bendrovės mūsų šalyje išgavo 113,8 tūkst. tonų naftos. 2010-aisiais jos buvo išsiurbta 115,1 tūkst. tonų. Gavyba vyko dvylikoje telkinių, kuriuose veikia 61 naftos gręžinys. Lietuvos naftos turtų naudojimas sukoncentruotas antro pagal dydį (po „PKN Orlen“) Lenkijos naftos koncerno „Lotos“ rankose. Daugiausiai – 44 tūkst. tonų lietuviškos naftos 2011 m. pavyko išgauti šio koncerno valdomai bendrovei „Lotos Geonafta“. Antroje vietoje su 33 tūkst. tonų išgautos naftos liko „Minijos nafta“, kurios 50 proc. akcijų taip pat valdo „Lotos Geonafta“. Trečioje – 30 tūkst. tonų naftos išgavęs „Manifoldas“: pusė šios įmonės akcijų irgi priklauso „Lotos Geonaftai“. Dar beveik 7 tūkst. tonų išgavo „Genčių nafta“, kurios kontrolę „Lotos Geonafta“ galutinai perėmė 2009-aisiais.

Neseniai bendrovė „Manifoldas“ pranešė apie Klaipėdos rajone, netoli Endriejavo, eksploatuoti rengiamą naują telkinį, kuriame pramoninė gavyba turėtų prasidėti 2012-ųjų pabaigoje. Šis naftos telkinys, kurio geologiniai išteklių vertinimai 217 tūkst. tonų,

jau įrašytas į Žemės gelmių registrą. „Manifoldo“ bendrovės nafta, kaip ir dauguma Lietuvos juodojo aukso, iškeldama į Liepojos uostą, kuriame kaupiama ir perpilama į tanklaivius.

„Lietuviška nafta savo parametrais primena pasaulinį „Brent“ naftos standartą, o Mažeikių naftos perdirbimo gamykla buvo pastatyta sieringai „Urals“ standarto rusiškai naftai perdirbti. Be to, mūsų naftoje daugiau parafino, o jos kiekis – per mažas, kad domintų 2,6 mln. tonų per metus perdirbančią „Orlen Lietuva“ gamyklą“, – aiškina geologas, „Manifoldo“ projektų vadovas Arūnas Kleinas.

Šiuo metu Lietuvoje aprobuota

šešiolika naftos telkinių, kuriuose, mokslininkų vertinimu, slypi 2,3 mln. tonų naftos. Aplinkos ministerija rengiasi skelbti konkursą dėl dviejų naujų angliavandenilių išteklių, esančių Šilutės-Tauragės ir Kudirkos-Kybartų plotuose, naudojimo.

Neseniai Lietuvoje viešėjęs „Lotos“ grupės prezidentas Pavelas Olechnovičius neslėpė, kad šiame konkurse ketina dalyvauti ir „Lotos Geonafta“. Būsimo konkurso komisijos pirmininku aplinkos ministro Gedimino Kazlausko įsakymu jau patvirtintas viceministras Stanislovas Šriubėnas – vienas pagrindinių Gedimino prospekto trinkelė skandalo veikėjų. ●

NEKILNOJAMASIS TURAS

Smarkiai išaugo sklypų paklausa

Pastaraisiais mėnesiais Lietuvoje itin suaktyvėjo prekyba žemės sklypais. Vien kovą sandorių pagausėjo daugiau nei 10 proc. Ir valstybiniai statistikos šaltiniai, ir apklausos, ir skelbimų pasiūlos analizė rodo, kad dabar sklypai – apskritai daugiausiai dėmesio sulaukiantys nekilnojamojo turto objektai. Pavyzdžiui, VĮ Registrų centro duomenimis, daugiau nei pusę visų kovo mėnesį įvykusių nekilnojamojo turto pardavimo sandorių sudarė būtent žemės sklypų sandoriai. Pasirodo, praėjusį mėnesį šalyje parduota per 4,6 tūkst. žemės sklypų, neskaičiuojant sandorių, kai buvo parduodama valstybinė žemė. Ir toks žemės sklypų sandorių suaktyvėjimas su nedidelėmis pertraukomis fiksuojamas jau visus metus.

Vis didėjančią susidomėjimą

žemės sklypais rodo ir nekilnojamojo turto skelbimų statistika. Palyginti šių metų ir 2010-ųjų pirmąjį ketvirtį, per trejus metus sklypų pasiūla yra padidėjusi maždaug dvigubai.

Nekilnojamojo turto portalo Aruodas.lt atliktų besidominčiųjų nekilnojamoju turto apklausų rezultatai taip pat atskleidžia, kad sklypai – vieni paklausiausių nekilnojamojo turto objektų.

Anksčiau labiausiai domėjęsi parduodamais butais ir namais, šiuo metu pirkėjai vis didesnę dėmesį skiria sklypų paieškoms ir galvoja apie savarankišką individualaus namo statybą.

Pasak ekspertų, sklypai perkami dėl kelių priežasčių. Viena vertus, pastaruoju metu atpigę namų statybos sąnaudos, tad dabar geras metas statyti individualius namus. Be to, „Swedbank“ Smulkiojo verslo aptarnavimo departamento direktorius Sigitas Žutautas priduria, kad šiuo metu yra palankios ir dirbamos žemės kainos. ●

Parduotuvėse – po vieną kasininką

Gal prekybos tinkluose sumažėjo pirkėjų? Gal trūksta darbuotojų? O gal jų kaita, kai žinome, kokius atlyginimus gauna kasininkai, pernelyg didelė, kad pavyktų užtikrinti normalų aptarnavimą? Tokių klausimų pirkėjams kyla vėl išvydus senokai matytą vaizdą: pastaruoju metu kai kurių tinklų didelėse parduotuvėse galima pamatyti dirbant po vieną kasininką. Dėl to prie vieningos dirbančios kasos susidaro didžiulės eilės, o pirkėjai, laukdami eilėje, plūstasi ir reikalauja skundų knygų. Pavyzdžiui, tokią situaciją praėjusią savaitę teko stebėti vienoje didelėje sostinės „Nor-

foje“. Prie vieningos veikiančios kasos nusidriekė apie penkiolikos pirkėjų eilė. Kasininkė teisinosi, kad dabar ji tam tikru metu dirba viena ir ryte, ir vakare, nes toks esąs vadovybės sprendimas. „Veidas“ pasidomėjo, kokios priežastys lemia tokią situaciją, tačiau prekybos tinklų atstovai stingo, nei pirkėjų srautai sumažėjo: neva tokia padėtis galėjo susiklostyti nebent atsitiktinai. „Darbas planuojamas taip, kad eilėje prie kasos laukimų ne daugiau kaip keturi pirkėjai“, – tvirtino „Norfos“ atstovas Darius Ryliškis. Vis dėlto aki-vaizdų, kad „keturių pirkėjų“ taisyklė čia ne visada veikia. Na, o kaip kasininkų skaičių reguliuoja kiti prekybos tinklai? Olga Malaškevičienė, prekybos tinklo „Maxima“ atstovė, taip pat teigia, kad eilės parduotuvėse gali susidaryti nebent dėl momentinių priežasčių, kurias numatyti ne visada pavyksta, tarkime, kai užsuka moksleivių ar užsieniečių ekskursija. ●

KAINOS

Kitur pinga, Vilniuje – brangsta

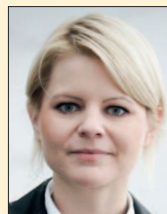
Vilnius – viena brangesnių Europos Sąjungos sostinių pagal maisto produktų kainas. Per pastaruosius metus (2011–2012 m. kovo mėn.) Vilniuje brango daugelis maisto produktų, ir brango labiau nei kitose ES sostinėse. Na, o tie produktai, kurie pigo, vis tiek tebekainuoja brangiau nei gerokai turtingesni už Lietuvą šalių sostinėse. Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos (ŽŪMPRI) duomenimis, iš 35 produktų, kurių mažmeninės kainos nuolat renkamos, Vilniuje lyginamuoju laikotarpiu pabrango tryliką, o, tarkime, Vokietijos sostinėje Berlyne – tik aštuoni produktai. Pavyzdžiui, cukrus Vilniuje per metus pabrango 22 proc. – iki 4,19 Lt/kg, o Berlyne jis 10 proc. atpigė ir dabar kainuoja 2,83 Lt/kg. Netgi brangiajame Stokholme cukrus pigesnis ir kainuoja 3,82 Lt/kg. Vilniečiai brangiau nei daugelio sostinių gyventojai moka ir už broilerius: pas mus broileriai parduodami vidutiniškai po 9,68 Lt/kg (metinis brangimas – 15

proc.), o Varšuvoje – 6,39, Prahoje – 8,66 Lt. Beveik penktadaliu per metus pabrango ir 100 proc. apelsinų sultys – iki 5,32 Lt už litrą, o štai Berlyne sultys vėlgi šiek tiek atpigė ir dabar kainuoja 4,54 Lt/l. Jų kaina krito ir Helsinkyje – iki 3,91 Lt/l, o pigiausiai už apelsinų sultis moka Budapešto gyventojai – vos 1,56 Lt/l. Užtat maistinis aliejus Lietuvoje per metus beveik penktadaliu atpigė – iki 7,52 Lt/l, bet jo kaina vis tiek išlieka didesnė nei kitur: Varšuvoje aliejus kainuoja 4,92, Prahoje – 5,65, Berlyne – 5,66, o Stokholme – 7,25 Lt/l. ●

KOMENTARAS

Kai mažiau yra daugiau

Odeta Bložienė,
„Swedbank“ Asme-
ninių finansų instituto
Lietuvoje vadovė

Daiktų kaupimas vien dėl turėjimo nėra turtingumo, socialinio statuso ar juo labiau gyvenimo kokybės užtikrinimas.

Norint optimizuoti turto išlaikymo sąnaudas, kurios Lietuvoje dažnai nėra adekvačios gyvenimo kokybės kriterijams, verčiau atitraukti dėmesį nuo tikslo „įgyti, kaupti, išlaikyti“, įvertinti tai, ką jau turime, ir atsikratyti to, ko nebereikia.

Lietuvos gyventojai atsiduria tarp lyderių Europoje pagal nuosavo būsto turėjimą: skirtingų šaltinių duomenimis, tokių gyventojų yra maždaug 85–90 proc. Šiame kontekste įdomiai atrodo kiti skaičiai: beveik 14 tūkst. namų ūkių turi pradelstų mokėjimų už komunalines paslaugas, daugiau nei 67 tūkst. – finansų institucijoms už ilgalaikius finansinius išpareigojimus, beveik 40 proc. gyventojų būsto išlaikymas yra labai didelė našta, o 75 proc. turinčiųjų būsto paskolą perka tik būtinąsias prekes. Tad kyla klausimas, ar gyventojai nepervertina nuosavo būsto turėjimo svarbos.

Tarkime, JAV nuosavame būste gyvena 66 proc., o kai kuriose šios šalies valstyse – tik apie pusę gyventojų. Tiesa, skeptikai tvirtintų, kad tai lemia valstybės dydis, suteikiantis didesnę keliavimo dėl darbo tikimybę. Bet Šveicarijos, kuri labai panašaus dydžio į Lietuvą, skaičiai vis dėlto panašesni į JAV – čia nuosavą būstą turi 45 proc. gyventojų. O juk vidutinės pajamos, palyginti su Lietuva, Šveicarijoje gero- kai didesnės ir skurdo rizika mažesnė.

Nuosavas būstas galėtų būti laikomas IV pakopos pensijos fondu, t.y. investicija savo gerovei pensiniame amžiuje užtikrinti. Tačiau kai Lietuvoje pensijos sulaukiama, paprastai nei santaupos, nei sukauptas turtas nerealizuojami. Trijų kambarių butas miesto centre, kurio šildymo sąskaitos siekia pusę pensijos dydžio, yra tarsi nepajudinama asmeninė tvirtovė, išlaikoma neretai ir maisto ar sveikatos priežiūros sąskaita.

Žinoma, būstas gali būti tinkama ilgalaikė investicija, tačiau – tik teisingai įvertinta ir įgyvendinta. Toks pat principas galioja ir, pavyzdžiui, automobiliams. Lietuvoje tūkstančiui gyventojui tenka maždaug 521 automobilis. Turint omenyje, kad per 2011-uosius degalų kainos ūgtelėjo maždaug 8 proc., kas antram šalies gyventojui (įskaitant kūdikius ir senjorus) turėti automobilį greičiausiai ne visais atvejais būtina. Štai, pavyzdžiui, naftos gręžinių turinčioje Norvegijoje tūkstančiui gyventojų tenka 469 automobiliai.

Dar viena „nacionalinė“ turtingumo išraiška – mobilieji telefonai. Dažnas gyventojas jų turi po du ir neretai naujausio modelio. Žinant, kad paprastai mobilieji telefonai išsigijami išsimokėtinai, o vidutinis pradelstas mokėjimas telekomunikacijų sektoriui 2011 m. pabaigoje siekė 652 Lt, kyla klausimas, ar tokios išlaidos pokalbiams ir telefonų aparatams nesikerta su realia finansine situacija.

Net kai namie televizorių, knygų, drabužių ar kitų daiktų tiek, kad jie ne tik nebetelpa, bet ir ne visi veikia ar yra naudojami, retas lietuvis pasiryžta jų atsikratyti. Juk „gal dar kam prireiks“: dvidešimties metų senumo džinsų – grybavimui, nebeveikiančio lygintuvo – detalėms, suknelės, kuri jau persi-šviečia nuo sudėvėjimo, – grindims plauti.

Beatodairiškas daiktų kaupimo reiškiny sufleruoja apie lietuviško ekonominio mentaliteto paveldą. Jo šaknys – dar iš to laikmečio, kai būdavo sunku gauti ne tik buitines daiktų, bet ir maisto produktų. O kai prekių atsirado, nebeliko pinigų. Tačiau „ko nors“ trūkumas buvo nuolat. Tikėtina, kad toks mentalitetas sunyks tik keičiantis kartoms.

Žinoma, nuosavybė nėra tik finansinė našta, ir propaguoti asketiško gyvenimo būdo nebūtina. Tačiau daiktų kaupimas vien dėl turėjimo anaip- tol nėra didesnio turto, aukštesnio socialinio statuso ar juolab geresnės gyvenimo kokybės požymis. Pirmiausia turime įvertinti jau įsigytą turtą, optimizuoti jo išlaikymo sąnaudas ir atsikratyti to, kas nebereikalinga. Taip ne tik galima sukurti daugiau erdvės namuose ir biudžetą, bet ir papildyti pastarą- jį (kai ką pardavus) ar bent jau gerų darbų krepšelį (padovanojus tam, kam daikto išties reikia). ●

Lietuvos gyventojai Europoje pirmauja pagal nuosavo būsto turėjimą.

Europos politinėje kultūroje sekso skandalų nekyla

Europos politinėje kultūroje vietos sekso skandalams nėra. Lietuvoje, akivaizdžiai europinės politinės kultūros šalyje, skandalų dėl politikų meilės nuotykių irgi nebus. Tai visiškai akivaizdus dalykas, kuriuo visai neseniai įsitikino Seimo nariams žaliaakę vilioję kaišioję žurnalistai, o dabar patiria ir viena „sekso ekspertė“, visą pusmetį saugojusi iš ministro gautas tris SMS žinutes – it prisiminimą apie neišpildžiusią svajonę.

Nors per pastaruosius du dešimtmečius Lietuvos politikai ir politikės susuko ne vieną meilės romaną, skyrėsi ir tuokėsi tarpusavyje, keitė vyrus ir žmonas, turėjo pusiau ir visiškai oficialias meilužes, nėra buvę atvejo, kad jų politinė sėkmė ar nesėkmė nors kiek būtų veikiamą to, ką priimta vadinti sekso skandalais. Tai, regis, akivaizdus dalykas, tačiau kartkartėmis vis kam nors kyla noras sužaisti „medaus gaudyklę“: tai šokėją Viktoro Uspaskicho bute nufotografuoti, tai Saulių Stomą su žaliaake psichologe nufilmuoti, tai Gintarą Steponavičių „sekso ekspertę“ pavilioti.

Kodėl vis pasiduodama pagundai kelti sekso skandalus, nors praktika rodo, kad Lietuvoje jie „neveža“? Paradoksalu, bet akivaizdžiai didžiausią įtaką tam daro Holivudo kino pramonės produkcija ir Baltuosius rūmus kartkartėmis sudrebinančios prezidentų meilės istorijos. Tai iš amerikietiško filmų ir televizijos serialų žinome, kad kokia nors senatorių su kekše įamžinusi nuotrauka gali priversti prie žmogžudysčių virtinės, o aistringos meilės scenos su svetima žmona įrašas – prie prezidento pasikeitimo. Jau nebe iš Holivudo, o iš žinių laidų žinome, kad per tvorą pas spėjamą meilužę lipęs kandidatas į JAV prezidentus turėjo pasitraukti iš rinkimų kovos, na, o Billo Clintono nuotykius su Monika (beje, irgi labai apdairiai ilgą laiką saugojusia suklepę su charakteringa dėmėle), ko gera, visi dar pamename.

Tiesa, retas kuris žino, jog apkaltos procedūra Kongrese B.Clintonui buvo surengta ne už tai, kad jis davė savo „čiupačiupsą“ Monikai, o už tai, kad po priesaikos melavo to nedaręs. Štai šios tikros ir išgalvotos istorijos, nuo jaunumės atgulusios į kino ir televizijos persižiūrėjusių veikėjų pasąmonę, ir sukelia iliuziją, neva kelios nuotraukos ar žinutės gali surengti apkaltą Seimo nariui ar atstatyti ministrą. Bet tokie dalykai nutinka tik Amerikoje ir Didžiojoje Britanijoje – puritoniškos anglosaksiškos politinės kultūros šalyse. O mes gyvename Europoje ir mūsų požiūris į valdžios vyrų (bei moterų) nesanatuokinių seksą – europietiškas, tai yra atlaidžiai supratingas, su lengva pašaipos priemais. Europinę politinę tradiciją puikiai atspindi krūtininė blondinė, kurią sau į žmonas būdamas prezidentu pasiėmė „Europos

sąžinė“ Vaclavas Havelas, „bunga bunga“ vakarėlius rengiantis Italijos premjeras Silvio Berlusconi ir čekai, smagiai kikenantys iš tame vakarėlyje nuogo lakstančio savo premjero Mireko Topolanecko. Pabrėžtina, kad S.Berlusconi savo postą prarado ne dėl gausybės meilužių, kurias aptarinėjo visa Italija, ne dėl netgi itališkais mastais per didelės korupcijos, o todėl, kad nustekeno šalies ekonomiką, nugramzdindamas ją į skolas. Štai šitai italams pasirodė svarbu.

Apie tai, kas dedasi Prancūzijoje, net pasakoti neįdomu: visi žino prezidentų antrąsias šeimas, meilės romansus su aktorėmis bei manekenėmis, galiausiai visas, kurios kruta, griebdavusį Dominique'ą Straussą-Kahną. Pabrėžtina, kad šis dėl savo visiems gerai žinomų pomėgių įkliuvo ne kur Europoje, bet Amerikoje, o prancūzai lig šiol nesupranta, ko tie amerikiečiai prie jo priko.

Lietuviškos tradicijos visiškai sutampa su europinėmis. Dar sovietmečiu niekas nesistebėdavo, kad pirmininkui draugiška gražiausia kolūkio melžėja netrukus tapdavo darbo pirmūne, vėliau nieko nestebino, kad Algirdą Brazauską „Lietuvos Švarcenegeriu“ vadinanti bufetininkė tapo pirma viešbučio direktore, o vėliau – ir savininke. Jei

kas mano, kad ilgą laiką populiariausio Lietuvos politikos A.Brazausko meilės romanas buvo visuomenei nežinomas, tai priminsiu, jog dar 1992-aisiais, prezidento rinkimų kampanijos metu, per televiziją kalbėdama jo žmona Julija tiesiai apkaltino vyrą santuokine neištikimybe. Ir buvo nedelsiant visų kūmučių vienbalsiai pasmerkta, kam šneka, ko nereikia. Namas pastatytas, turi tarnaitę, vairuotoją, viskuo aprūpinta, ko jai dar trūksta?

A.Brazausko, kaip politikos, populiarumas negrižtamai krito tik tuomet, kai jis ilgąmetę meilužę padarė teisėta savo žmona. Štai šios išdavystės visuomenė (veikiausiai jos moteriškoji pusė) tiek jam, tiek Kristinai Butrimienei nebeatleido. Logika paprasta: žmona yra žmona, o merga yra merga, ir kiekviena turi turėti savo vietą: viena prie šeimos pietų stalo, kita – virtuvėje ir lovoje. Todėl geras vyras, ypač aukštas pareigas einantis, žmonos nekeičia, gera meilužė į šeimos guolį nepretenduoja, pasitenkindama dosnėmis dovanomis, o visuomenė visa tai toleruoja, kaip kokioje Prancūzijoje, kur atsisveikinti prie prezidento Francois Mitterrand'o karsto atėjo dvi šeimos – oficialioji ir meilužės. Prancūzai nuoširdžiai užjautė abi.

Nėra prasmės ginčytis, gera ši europinė tradicija ar bloga. Svarbu tai, kad Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, dirbtinai pučiamais sekso skandalais nepavyks nei politikos paveikti, nei naudoti jų kaip priedangos tikrai svarbioms aferoms prasukti. ●

Audrius Bačiulis

Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, dirbtinai pučiamais sekso skandalais politikos paveikti nepavyksta.

Laiškai „Veidui“

Sveikatos apsaugos ir švietimo sistemoms: brangios bet neefektyvios

Dabartinė valdančioji koalicija vis neužmiršta pasigirti, kad per šią kadenciją itin daug nuveikė švietimo ir sveikatos apsaugos srityse, tai yra įvykdė aukštojo mokslo sistemos reformą ir sveikatos įstaigų optimizavimą. Tačiau praskleiskime šį pagyrų šydą, tiksliau, pažvelkime į „Veidą“ spausdintos sociologinės apklausos rezultatus, ir ką gi ten mato: pasirodo, tiek švietimo, tiek sveikatos apsaugos sistemos darbu

šiuo metu patenkinti vos dešimtadalis Lietuvos gyventojų. O nepatenkinti – du trečdaliai. Taigi, valdančiųjų vietoje prasmegčiau iš gėdos, nes jie minėtas dvi reformas vykdė tik dėl pačios reformos, o ne dėl to, kad jų rezultatai būtų patenkinti Lietuvos gyventojai. Nė kiek neabejoju, kad panašūs rezultatai būtų ir žmonių pasiteiravus apie Lietuvos socialinės apsaugos sistemą. O paskui visokie politologai stebisi, kodėl nemaža dalis šalies gyventojų linksta į populistų pusę. Bet kad tie nepopulistai

praktiškai nesiskiria nuo populistų.

Romualdas Adomaitis, Vilnius

Kiek kainuoja grožis

Sveiki. Šiaip jau „Veidą“ vertinu kaip kokybišką leidinį, bet mane supurtė praėjusio numerio viršelis.

Tikrai perlenkėte lazda. Sutinku, kad plastinė chirurgija ir grožis nusipelno ir „Veido“ žurnalistų plunksnos, bet viską reikėtų daryti su saiku. Tikrai galima rasti ne vulgarių, o estetiškų nuotraukų. Mano žiniomis, užsienio leidiniai, ypač rimtieji, vengia nuogybių. Juozapas Kvietkauskas, Kaunas

Valdoma Lietuvos konservatorių demokratija

Lietuvoje vis mėgstama pašnekėti apie valdomą demokratiją Rusijoje, bet kad ir pas mus jau tokia pati demokratija. Mūsų

valstybėje pamintas svarbiausias valdžios atskyrimo principas: įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžios Lietuvoje yra neatskirtos. Kur tai matyta, kad seimūnas gali būti ir vyriausybės nariu ar pačiu ministru pirmininku? Juk jis priima sau naudingus sprendimus. Net toje demomonizuojamoje Rusijoje Dūmos narys negali būti vyriausybės nariu! Ir apskritai per dvidešimt metų partijos Lietuvoje išsigimė ir tapo kažkokiomis parazitinėmis organizacijomis. Tai lemia ir tai, kad vis daugiau žmonių nebebalsoja rinkimuose. Marius D., Vilnius

„Pasaulyje yra tik trys politinės kryptys. Visa kita – niekai ar apskritai velniava.“

„Izvestia“

Genadijus Ziuganovo
politologijos
pamokėlė

„Snoro“ kreditoriai padavė valstybę į teismą, nes Lietuvos bankas prastai prižiūrėjo „Snoro“ banką ir būtent dėl šios prastos priežiūros nukentėję kreditoriai reikalauja žalos atlyginimo. Būtent toks palyginimas atitiktų realią situaciją tarp Vilniaus savivaldybės ir Vyriausybės.“

www.zuokas.lt

Artūras Zuokas ir drąsios jo išvados. Tik neaišku, kas šiuo atveju „Snoro“ vietoje – savivaldybės ar Vyriausybės.

„Lietuvos žmones į aklavietę atvedę valdantieji tarsi kiškiai pagyrūnai suokia: kas man vilkas! Nebijau vilko! O lapė? Papūsiu – ir nulėks! Bet vos vilkas kresteli galvą – kiškis lekia į krūmus.“

Seimas

Algirdas Butkevičius pristato naują knygą „Seimo pasakos“.

„Beveik galiu girdėti šnibždėjimą: jei Lietuvos prezidentė atsisako kalbėtis su Lenkijos prezidentu, tik įsivaizduokite, kaip ji elgiasi su užguita lenkų tautine mažuma.“

Alfa.lt

Kęstutis Girnius nabejoja, kad lenkų rėksniai išnaudos Lietuvos prezidentės klaidą.

„Aš idealistiškai, galbūt durnai, kvailai tikiu, kad įmanoma ką nors pakeisti.“

„TV diena“

Vilias Arnas Klivečka. Pabandykite.

Saulius Skvernelis:

„Policijos sistema Lietu gremėzdžiška ir neefektyvi“

Iš žlugusio bandymo perduoti Drąsiaus Kedžio dukterį motinai Laimutei Stan- kūnaitei policija pasimokė: policijos ge- neralinis komisaras **Saulius Skvernelis** mano, kad tokia dramatiška situacija Garliavoje daugiau nepasikartos.

S.Skvernelis pripažįsta, kad policija per šią operaciją padarė klaidų, bet jų esą neišvengė visos atsakingos institucijos: generalinio komisaro nuomone, D.Kedžio dukters per- davimas buvo organizuotas prastai ir perne- lyg skubotai. Šiandien policijos vadui taip pat akivaizdu, kad tokį įvykių Garliavoje posūkį daugiausia lėmė nestandartinė situacija (tokios operacijos Lietuvoje lig šiol nėra buvę) bei nesiliaujantis politikų kišimasis.

Apie pedofilijos bylą, teisėsaugą pastarai- siais metais krečiančius skandalus bei polici- jos pastangas keistis ir kalbamės su ge- neraliniu komisaru S.Skverneliu.

Bet pirmiausia – kokią jis mato galimą Garliavos dramos atomazgą ir ar teismo sprendimas grąžinti D.Kedžio dukterį moti- nai apskritai įvykdomas?

S.S.: Man širdis krauju srūva žiūrint į šį vaiką, kokia trauma jau padaryta mergai- tei. Tačiau šios istorijos atomazga įmano- ma tik tuo atveju, jei galų gale pavyks atsai- kyti į esminius klausimus, iškeltus kituose ikiteisminiuose tyrimuose. Nes iki šiol nie- kam nėra aišku, kas iš tikrųjų čia įvyko, buvo ar nebuvo daroma kas nors mergaitės atžvilgiu. Jei būtų sudėlioti taškai, šiandien turėtume visai kitokią situaciją.

Kaip generalinis komisaras, galiu pasa- kyti viena: policija visada veiks tik pagal įstatymus, patinka tai kam nors ar nepatin- ka. Man taip pat krūva teismų sprendimų nepatinka, bet teisinėje valstybėje kito kelio mes neturime. Pavyzdžiui, sulaukėme daug priekaištų, kad vaiko perdavimas motinai žlugo, nes neva policija nepadarė to ar ano, bet turime suprasti, jog fiziškai paimti vaiko mums taip pat neleidžia įsta- tymas. Be to, čia ne policijos karas. Mes tik įrankis galimoms kliūtims pašalinti.

VEIDAS: Ar yra pagrindo manyti, kad Lietu- voje iš tiesų veikia gerai organizuotas pedo- filijos tinklas, kaip teigia D.Kedžio šalinin- kai? Ką rodo policijos duomenys?

S.S.: Tai tik sąmokslų teorija. Pedofilija Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, žinoma, egzistuoja, bet kalbėti apie tai kaip apie di- delio masto reiškinį neturime pagrindo.

VEIDAS: Garliavos įvykiai, prieš kelis mėne- sius praužęs skandalas dėl galimo pareigūnų piktnaudžiavimo tarnyba, per kurį krito jūsų pavaduotojo Visvaldo Račkausko ir Krimina- linės policijos biuro viršininko pavaduotojo Tomo Ulpio galvos, vis dažniau į viešumą iš-

Policijos generalinis komisaras S.Skvernelis: „Galėtume dirbti kur kas efektyviau ir su mažiau pareigūnų, bet tam reikalingi atitinkami sprendimai“

kylančios susikompromitavusių teisėjų istori- jos... Kokios priežastys lemia visą šalies tei- sėsąugą krečiančią krizę?

S.S.: Patikslinsiu, kad pas mus galvos nelė- kė, – pareigūnai patys pasiprašė į pensiją. Minėtas ikiteisminis tyrimas dėl pareigūnų piktnaudžiavimo tarnyba, kuriame įtarimai pareikšti penkiems pareigūnams, o vienam suteiktas specialaus liudytojo statusas, deja, vis dar nėra baigtas, nors tai turėjo

rai nepriklausomą Lietuvos teisėsaugą.

VEIDAS: Pastarosiomis savaitėmis paaiškė- jo, kad advokatai moka teisėjams kyšius už palankias nutartis bylose. Jūsų manymu, kiek išplitusi korupcija tarp teisėsaugos pa- reigūnų?

S.S.: Kiekvieną ketvirtadienį susitinku su Imuniteto valdybos, kuri pernai ir buvo įkurta siekiant kovoti su pareigūnų korup- cija, vadovu ir galiu pasakyti, kad kas kartą išgirstu labai nemalonių dalykų. Mes policijoje tikrai turime tokių problemų.

Korupcija – tai ne vien kyšinini- kavimas. Mums ypač nerimą kelia pareigūnų bendradarbiavimas su nusikalstamomis grupuotėmis,

darbas jų naudai, neteisėtas informacijos teikimas, operatyvinės veiklos naudojimas kitų asmenų atžvilgiu, bandymai pasinau- dojant policijos resursais susidoroti su verslo konkurentais. Ir sumos čia kur kas didesnės nei keli šimtai litų.

VEIDAS: Vis dėlto ką darote, kad kyšių ne- beimtų kelių policijos pareigūnai? Jūs pats karjerą policijoje pradėjote kaip kelių polici- jos komisaras inspektorius, tad padėtį gerai žinote.

S.S.: Ši problema egzistuoja dešimtmečius ir dar kurį laiką egzistuos, jei nebus priimami

„Nusikaltimo žala gali siekti 200 Lt, o policijos tyrimas atsieina kokius tris tūkstančius.“

būti padaryta dar vasarį. Tačiau iki balan- džio pabaigos jis lyg ir turėtų būti baigtas. Ko gero, įtarimai bus tikslinami ir byla keliaus į teismą.

Kalbėdamas apie priežastis, galiu pasa- kyti savo subjektyvią nuomonę: daug da- bartinių teisėsaugos problemų paveldėtos iš praeities. Nors po 1990 m. kovo 11-osios ir buvo užbrauktas brūkšnyš nuo sovietinės Lietuvos ir jau praėjo 22 metai, kai gyvena- me nepriklausomoje valstybėje, daug senų- jų teisėsaugos problemų išliko. Nebuvo žengta teisingų žingsnių, kad turėtume tik-

voje brangi,

kardinalūs sprendimai. O tarp pareigūnų yra visokių žmonių. Daug lemia vidinis pareigūno nusistatymas. Aš džiaugiuosi, kad galiu drąsiai pažiūrėti į akis kiekvienam žmogui, nes nesu nė vieno lito iš nieko paėmęs, nors laikai irgi buvo sunkūs, pinigų trūko.

Kita vertus, ir visuomenė tebetoleruoja šį reiškinį. Pernai turėjome apie 400 ikeisminių tyrimų dėl bandymo papirkti pareigūnus. Manau, problema būtų išspręsta, jei policijos darbuotojai pradėtų branginti savo darbą, jei oriai gyventų iš atlyginimo ir turėtų normalias socialines garantijas.

Mes jau anksčiau siūlėme, tik pritarimo nesulaukėme, o dabar ir vėl grįžtame prie idėjos dalį lėšų nuo už penkis pagrindinius kelių eismo taisyklių pažeidimus paskirtų ir į valstybės biudžetą išieškotų baudų nukreipti į pareigūnų skatinimo fondą. Dalis lėšų, kurios į valstybės biudžetą pateko vairuotojui mėginant papirkti pareigūną, taip pat galėtų būti nukreipta sąžiningiems pareigūnams premijuoti. Tereikia atitinkamų institucijų noro, nes Policijos departamentas įstatymų leidybos iniciatyvos teisės neturi.

Kai anksčiau pristatinėjome šiuos pasiūlymus, vienas valdininkas suskaičiavo, kad pareigūno atlyginimas tuomet gali būti didesnis negu ministro, o taip esą būti negali. Bet gal gerai, tegu tą vieną kitą mėnesį policininkas uždirba daugiau negu ministras, nes kuo toliau, tuo tokių pažeidimų mažės, tad mažės ir premijos. Jei požiūrio nekeisime, turbūt dar kokius dvidešimt metų kalbėsime, kad va mūsų keliuose kyšininkaujama.

VEIDAS: Ar tiesa, kad dirbti pradedantis policininkas dabar uždirba apie 1200 Lt į rankas – panašiai kaip parduotuvės kasininkas?

S.S.: Taip, ir aš sutinku, kad tai mažas atlyginimas. Man, beje, irgi gėda už valstybę, kad policijos vadovas uždirba apie 5300 Lt į rankas. Mano užsienio kolegos netiki, kad taip gali būti, o juk atsakomybės ribos plačios – nuo Garliavos iki viešojo saugumo. Tačiau turime vilties, kad pareigūnų algos didės. Seime prieš du mėnesius sudaryta darbo grupė, kuri įpareigota parengti naują Policijos įstatymą. Šis teisės aktas apims visą policijos veiklą, o pertvarkant vidinę struktūrą atsirastų galimybių didinti ir atlyginimus bei socialines garantijas. Šis įstatymas būtų didžiulė paspartis policijai keistis.

VEIDAS: Pernai policiją paliko apie tūkstantį patyrusių pareigūnų – dvigubai daugiau negu 2010 m. Profsąjunga jau skambina pavojaus varpais, kad policija griūva.

S.S.: Dauguma pareigūnų išeina, nes jų sveikatos būklė nebeatitinka reikalavimų. Kiti nebemato policijoje perspektyvos. Mes, pareigūnai, atidirbę 20 metų turime galimy-

bę išeiti į pensiją. Tik tos pensijos dabar labai mažos. Iš tiesų policiją paliko nemažai žmonių, ir kyla klausimas, kas ateis į jų vietą.

VEIDAS: Ar neatsitiks taip, kad nusikaltimus tirs pusantrų metų profesinėje mokykloje pasimokę pareigūnai?

S.S.: Taip tikrai nebus, tyrėjais dirba žmonės, turintys aukštąjį teisinį išsilavinimą. Bet čia yra kita problema, kurią jau kelinti metai bandome pralaužti: nenormalu, kad praktiškai visi stojantieji į Mykolo Romerio universiteto teisės ir policijos veiklos programą privalo mokėti už mokslą – po 4600 Lt per metus. Jokioje ES valstybėje šitaip nėra, kad policininkai patys finansuotų savo išsilavinimą. Beje, šiandien tokių pareigūnų, kurie bet kada gali išeiti į pensiją, yra 20 proc., o po kelerių metų gali ateiti diena, kai jų bus jau per 60 proc. Jei būtų atkurtos pensijos, o darbo rinkoje vėl atsirastų didelis specialistų poreikis, kas tuomet liktų policijoje su šiandienine motyvacijos sistema?

VEIDAS: Na, o ar policininkų toliau mažės? Lietuvoje policininkų šiandien esama daugiau nei turtingesnėse Europos šalyse.

S.S.: Policijos struktūros įvairiose valstybėse skirtingos, tad sunku objektyviai palyginti. Vis dėlto pareigūnų kiekis priklauso nuo pačios valstybės apsisprendimo. Šiandien Lietuvoje norima, kad policija tirtų visas smulkmenas, atliktų net ir jai nebūdingas funkcijas, o tam reikia daug pareigūnų. Jei norime, kad kiekvienas nusikaltimas būtų tiriamas tokiomis apimtimis, kad ir toliau būtų neracionaliai naudojamos tiek mūsų, tiek kitų institucijų lėšos, vadinasi, tiek tų policininkų ir turės būti.

Pagal šiandienines funkcijas policijos sistema Lietuvoje yra brangi, gremėzdiška ir neefektyvi – tai galiu drąsiai tvirtinti. Įsivaizduokite situaciją: atvažiavo žmogus pavasarį į sodybą, kurioje dar rudenį kažkur lauke paliko traktorių, ir pamatė, kad degalai nupilti, dar pora detalių nuimta. Nėra nei liudininkų, nei nusikaltimo pėdsakų, visiškai „tamsus“ nusikaltimas, bet mes vis tiek pradedame gremėzdišką ikeisminį tyrimą, nes privalome tai daryti. O vieno ikeisminio tyrimo kaina siekia 1600–1800 Lt. Nusikaltimo žala gali siekti 200 Lt, o policijos tyrimas atsieina kokius tris tūkstančius, nors puikiai suvokiame, kad yra tokių nusikaltimų, kuriuos ištirti nėra jokių galimybių. Galėtume dirbti kur kas efektyviau ir su mažiau pareigūnų, bet tam reikalingi atitinkami sprendimai. Gaila, bet mūsų siūlymai Vidaus reikalų ministerijos palaikymo dažnai nesulaukia.

VEIDAS: Užsienio žiniasklaida paskelbė Vilnių žmogžudžių sostine. Ar išties pas mus taip nesaugu?

S.S.: Tai vėlgi manipuliacijos skaičiais. Atrodo, kad Vilniuje kasdien po žmogų nužudoma, bet taip nėra. Du trečdaliai nužudymų yra buitiniai, be to, beveik visos žmogžudystės Lietuvoje ištiriamos. Tad Vilniaus gatvėse nešiotis ginklo tikrai nereikia. ●

Giedrė Bolzanė

BAŽNYTINIO PAVELDO MUZIEJUS

Vilniaus sakralinė auksakalystė

Paroda veikia iki 2012 m.
gruodžio 1 d.
antradieniais–šeštadieniais
11–18 val.
Šv. Mykolo g. 9, Vilnius
www.bpmuziejus.lt

Bažnytinio paveldo muziejus
kiekvieną šeštadienį 14 val.
kviečia į ekskursiją

Parodos partneris:

Lietuvos nacionalinis muziejus

Pagrindiniai rėmėjai:

Vilniaus
arkivyskupija

Kelno
arkivyskupija

Rėmėjai:

Vilniaus miesto
savivaldybė

KULTŪROS
RĖMIMO FONDAS
BALTIŠCHESHAUS

Informaciniai rėmėjai:

DELFI
www.delfi.lt

LRT

Lietuvos nacionalinis
radijas ir televizija

Vilniaus diena

Motors

mažylis

Clear Channel

IQ

The Economist

Ko netektume be milijardo litų iš ES

Apmažėjusi ES finansinė injekcija Lietuvai 2014–2020 m. verstų mažinti strategijų ambicijas ir vėlinti Ignalinos AE uždarymo darbus. O gal pagaliau imtis esminių reformų?

Europos Komisija (EK) užsimojo nuskrasti ir taip krizės prispaustas tris Baltijos šalis, nors būtent jos, priešingai nei kai kurios senbuvės, krizės laikotarpiu kiek įstengdamos neišlaidavo, be to, uoliausiai panaudojo ligšiolinę ES paramą. Paradoksas: Sanglaudos fondo tikslas – mažinti skirtumus tarp šalių, tačiau pagal EK milijardų skirstymo schemą, siūlomą naujam 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiui, turtingesnės tektų daugiau, o, pavyzdžiui, Lietuvai maždaug 14 proc., arba 1 mlrd. Lt, mažiau nei 2007–2013 m.

Kodėl ES užsimojo mus skrausti? Kiek dar atitrūksime nuo ES standartų, jei finansinėmis injekcijomis bus labiau skatinamos tos, kurios ir dabar gyvena kur kas geriau nei mes? Ko būsime priversti atsisakyti, jei sumažės europinių milijardų?

„Lubos“ – kad lenkai negautų per daug

Gera žinia ta, kad tai kol kas nėra galutinai sprendimai: susitarimą tikimasi pasiekti iki šių metų pabaigos, o tarpinė stotelė – birželį vyksianti ES Vadovų Taryba. Tas milijardas, kurį bijome prarasti, taip pat niekur nėra įvardytas – tokį minusą vertindami EK siūlomą pinigų dalybų schemą suskaičiavo Lietuvos finansų strategai. Jis atsiranda dėl EK siūlymo įvesti struktūrinės paramos lubas – iki 2,5 proc. šalių BVP, skaičiuojant trejų metų (2007–2009 m.) vidurkį. Baltijos šalims ir Vengrijai, kurių BVP krizės metais krito labiausiai ES, tai tikras smūgis.

Finansų viceministras Rolandas Kriščiūnas vadina tai paradoksu: kai kurios labiau už mus išsivysčiusios šalys iš krizės net išloš, nes jų BVP vienam gyventojui smuktelėjo vos žemiau 75 proc. ES BVP vidurkio, o intensyviausią pagalbą būtent ir žadama esančioms žemiau šios ribos. Lietuvos rodiklis – vos 55 proc., tačiau didelės pagalbos negalime tikėtis, nes ji atsirems į 2,5 proc. labai neaukštas krizės metų BVP lubas.

„Negalima leisti vienai didžiausių per pastaruosius dešimtmečius krizių iškreipti ES sanglaudos politiką, kurios tikslas – mažinti skirtumus tarp atskirų regionų. Kaip vyti labiau pažengusius ES regionus, jei jie gaus daugiau už atsiliekančius? Tikimasi, kad logi-

Ir toliau už ES pinigus bus tiesiami keliai, bet tik ten, kur tai padės efektyvinti ekonomiką

ka nugalės, tik klausimas, kokių lygiu“, – prognozuoja R.Kriščiūnas.

Baltijos šalys parengė bendrą siūlymą, kaip išvengti neteisingumo: šalims, krizės laikotarpiu turėjusioms neigiamą BVP, ragina nustatyti aukštesnes nei 2,5 proc. BVP lubas. Be to, atsižvelgti, ar šalys sugeba efektyviai išleisti ES pinigus, nes kai kurios nepanaudojo ir lig šiol gautų.

Pirmūnės šiuo finansavimo laikotarpiu – trys Baltijos valstybės ir Lenkija. Tačiau pagal siūlomą schemą Lenkiją iš gausiausių ES paramos gavėjų eliminuotų tai, kad jos vienintelės BVP net krizės metais tik didėjo. R.Kriščiūnas neatmeta ES sklandančių prielaidų, kad tos 2,5 proc. BVP lubos ir atsirado sie-

šiandien egzistuojanti 90 proc. skirtumą tarp šalių sumažinti bent trečdaliu. Tokiu atveju tiesioginės subsidijos Lietuvai neturėtų mažėti. Jei vis dėlto ES biudžetas būtų dar mažinamas (o, pasak finansų viceministro, būtų paradoksalu, jei kalbant apie modernėjančią Europą žemės ūkis liktų pagrindine dominante), Lietuva neturėtų nukentėti, nes juk deklaruoju, kad atotrūkis tarp šalių bus mažinamas, negalima atimti iš mažiausiai gaunančiųjų. „Tačiau Baltijos šalys norėtų ambicingesnio plano – prisiimti konkrečių pažangos rezultatų įsipareigojimus, bet ir gauti daugiau pinigų jiems siekti“, – apie derinamus baltijiečių planus informuoja R.Kriščiūnas.

Tačiau vis dėlto kaip suksimės, jei ES paramos sumažės?

Kuo lopysim biudžeto skyles

Šių metų valstybės biudžetą ES lėšos sudaro beveik trečdali – 7,1 mlrd. Lt, panašios proporcijos buvo ir ankstesniais metais. Šiomet

valstybė skolinsis per 10 mlrd. Lt. O kiek tektų skolintis, jei ne ES pinigai? Taigi nors 1 mlrd. Lt praradimą padalijus septyneriems metams metinė europinė dozė sumažėtų po 143 mln., ir tai būtų didžiulis nuostolis.

Energetikos ministerija skambina pavojaus varpais, kad EK siūlymas 2014–2017 m. Ignalinos AE skirti 229 mln. eurų, t.y. triskart mažiau nei prašoma, aiškiai nepakankamas jos eksploatacijos nutraukimo planui įgyvendinti iki 2029 m.: „Šiuo metu vyksta derybos,

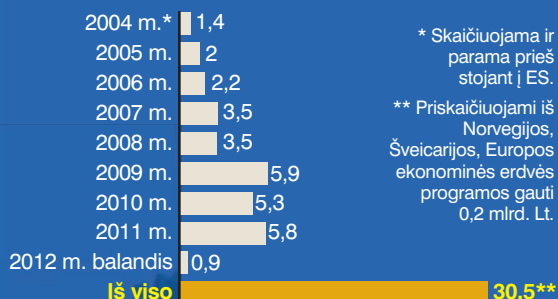
Finansų viceministras R.Kriščiūnas: „Kaip vyti labiau pažengusius, jei jie gaus daugiau ES lėšų už atsiliekančius? Tikimasi, kad logika nugalės, skirstymo schema bus pakeista, tik klausimas, kiek“.

kiant apriboti paramą Lenkijai, priešingu atveju ji gautų dešimtimis milijardų eurų daugiau, ir tai išsprogdintų ES biudžetą. Galima spėti, kad EK spaudžiama ir didžiausių ES išdo donorių, kurios netgi dabar pasiūlytame ES biudžeto projekte norėtų sutaupyti dar 100 mlrd. eurų, o kur kitur juos rasi, jei ne dviejuose pagrindiniuose ES biudžeto banginiuose – Sanglaudos ir Žemės ūkio paramos fonduose.

Dalijant išmokas žemdirbiams norima

fondų

ES finansinė parama Lietuvai (mlrd. Lt)

Šaltinis: Finansų ministerija

aiškina komisijos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos klausimams, kuri ir rengia prioritetų planą, pirmininkas R.Kriščiūnas.

Bandoma nueiti nuo sektorinio ES pinigų skirstymo: pirmiausia bus nusistatyti tikslai, o jau paskui žiūrima, ko reikia jiems pasiekti. Pavyzdžiui, ir toliau už ES pinigus bus tiesiami keliai, bet tai bus finansuojama ne todėl, kad to norime, bet didesniems tikslams pasiekti – ekonomikai efektyvinti. Gal tuomet nepakasime ES milijonų keliuose, kurių prireikia kartą per savaitę kokiame medžiotojų būreliui?

Kuo „Europa 2020“ skiriasi nuo „Lietuvos 2030“

Naujam laikotarpiui Europos Sąjunga savo finansinę paramą fokusuoja į strategiją „Europa 2020“, kurios tikslas – pažangus, tvarus ir integracinis augimas. Šis šūkis turi ir konkretesnę išraišką skaičiais. Pavyzdžiui, investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą turi pasiekti 3 proc. šalių BVP, atsinaujinančių energijos šaltinių dalis energotikoje – 20 proc., ties skurdo riba esančių žmonių turėtų likti 20 mln. mažiau. Tačiau Lietuva neužsibrėžusi kai kurių šių rodiklių pasiekti. EK pasiūlė vienuolika tematinų tikslų ir ragina šalis pasirinkti kelis, bet juose įsipareigoti pasiekti apčiuopiamų rezultatų, priešingu atveju ES parama bus sumažinta.

Beje, Lietuva nutarė vizijomis Europą pralenkti ir parengė savo strategiją „Lietuva 2030“. Ambicijos – gerai, tik problema, kad neturime pinigų joms įgyvendinti. Tad dabar

bet jei jos nepavyktų, dalis planuotų darbų negalėtų būti vykdomi. Tai sukeltų abejonių ir dėl ES lėšų panaudojimo racionalumo, nes pakeitus planą dalis jau įvykdytų ar dabar vykdomų projektų gali tapti nereikalingi. Svarbu pažymėti, kad branduolinė sauga Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo metu turi būti užtikrinta taip pat su ES parama. Lietuva iki šiol vykde savo įsipareigojimus pagal Stojimo sutartį sustabdydama Ignalinos AE bei kofinansuodama eksploatavimo nutraukimą. To paties tikimasi ir iš ES.“

Finansų viceministras R.Kriščiūnas sako, kad galima svarstyti bendro finansavimo iš valstybės biudžeto didinimą, nes lig šiol tai tesudarė apie 12–14 proc. Tačiau, pasak jo, vis tiek dabartinis EK siūlymas nėra adekvatus ir net keistas: niekada nėra buvę, kad EK staugiai sumažintų kurios nors programos finansavimą, nes tai būtų smūgis bet kokios šalies ekonomikai. Jei nepavyktų išsiderėti didesnės sumos, viceministras mato vienintelę išeitį – tolinti galutinę AE eksploatavimo nutraukimo darbų datą, kas, žinoma, brangintų projektą.

Antra vertus, turime prisiimti kaltę, kad lig šiol neefektyviai naudojome ES lėšas Ignalinos AE eksploatacijai nutraukti, tad būtų keista, jei EK nebūtų girdėjusi apie šiuos skandalus ir į tai neatsižvelgtų. O mūsų valstybės biudžeto skylės – ne ES rūpestis, nes jos milijardai skirti ne pravalgyti, o pažangai didinti. „2013 m. antrąjį pusmetį EK turėsime pateikti planą, kuriems prioritetams ir kokiomis proporcijomis Lietuva norės išleisti europinius pinigus. Jei ES finansavimas mažės, visi prioritetai procentiškai gaus mažiau. Toku atveju strategiją turės kuklesnių tikslų“, –

R.Kriščiūno vadovaujama komisija lygina, kiek Lietuvos vizija sutampa su visos ES. Kaip per posėdį pastebėjo VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ vadovas Klaudijus Maniokas, mūsų strategijoje anglies CO₂ išskyrimą mažinančios technologijos, aplinkos apsauga, energetika, transportas, žemės ūkis, darbo rinka, kova su skurdu minima epizodiškai, o tam juk tradiciškai skiriama didelė dalis ES finansinės paramos. Tačiau mes imame strateguoti, pavyzdžiui, šeimos instituto stiprinimą.

Lietuvos pramonininkų konfederacijos Ekonomikos ir finansų departamento direktorius Sigitas Besagirskauskas atkreipia dėmesį, kad turėtume daryti išvadas ir iš dabartinio laikotarpio ES fondų panaudojimo klaidų: „Kiek ES pinigų įlieta, o kiek sukurta pridėtinės vertės? Bet kokios įmonės vadovas pasakys, kad daug ES pinigų iššvaistyta ar pravalgyta. Dabar daugelis ministerijų ES pinigais užkaišioja skyles, kad nereikėtų spręsti problemų. Yra krūva nereikalingų institucijų, tad joms duodamos rengti kažkokios studijos, o realiam produktui ar verslui tenka tik koks 10 proc. ES lėšų.“

Pašnekovas sako, kad verslas norėtų ES pinigus panaudoti inovacijoms, pažangai, bet ne tokiai, kaip supranta valdžios žmonės: ne dar penkioms institucijoms prie kurios nors ministerijos įsteigti ar beprasmiams renginiui apie verslumo skatinimą suorganizuoti, bet inovacijas kuriančių įmonių, mokslo įstaigų realiai veiklai subsidijuoti – laboratorijoms įrengti ar pažangiai įrangai įsigyti. O valstybiniais projektams, finansuojamiems ES lėšomis, pinigus skirti reikėtų tik atlikus sąnaudų ir naudos analizę.

Taigi Lietuvos ir vėl laukia dilema, ypač jei ES pinigų gausime mažiau nei dabar: pirkti meškerę ar žuvį. „Lietuva lig šiol rinkosi žuvį. Kai kuriais atžvilgiais ES pinigai net darė žalą, nes, pavyzdžiui, užuot ėmėsi sveikatos reformos, skyles užkaišėme ES pinigais. Nemokame ir teisingai sudėlioti prioritetų. Gal jei piktas mokytojas iš Briuselio pasakytų, kur ir kaip naudoti ES pinigus, būtų daugiau naudos“, – apibendrina S.Besagirskauskas.

Aušra Lėka

„Europa 2020“ strategijos kai kurie pagrindiniai tikslai ir 2011 m. patvirtintos Lietuvos projekcijos

Rodiklis	ES 2020 strategijos tikslas	Esama situacija Lietuvoje	Lietuvos projekcijos 2020 m.
Investicijos į mokslinius tyrimus (proc. BVP)	3	0,8	1,9
Atsinaujinančių energijos šaltinių dalis energetikoje (proc.)	20	16	23
Energijos vartojimo pokytis, palyginti su 2009 m. (proc.)	-20	-1,5	-17
Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ribojimas, palyginti su 2005 m. (proc.)	20	14,9	15
Užimtumo proc. tarp 20–64 m. gyventojų	75	67,2	72,8
Ties skurdo riba esančių žmonių skaičius	-20 mln.	995 tūkst.	825 tūkst.

Šaltinis: Finansų ministerija

Trumpa lietuvių atmintis

Skandalai, bylos, kompromituojanti informacija, išsišokimai, nepalankūs teismų sprendimai daliai Lietuvos rinkėjų pasimiršta stebėtinai greitai, o štai susikompromitavusių „dievukų“ aura švyti amžinai.

„Skandalai prasideda, skandalai baigiasi“, – yra sakęs Rolandas Paksas, ir buvo visiškai teisu. Žmogui, kuris ne tik šiurkščiai sulaužė Konstituciją, bet ir įsivėlė į begalę kitų skandalų, jau seniai aišku, kad Lietuvos rinkėjai greitai pamiršta politikų nuodėmes ir vėl už juos balsuoja.

Europos Parlamente šiuo metu šiltai įsitaisęs R.Paksas per rudenį vykšiančius Seimo rinkimus, regis, vėl susirinks nemažai balsų – Seimo durys ir rinkėjų širdys jam atviros, nes ką tik buvo priimtos Rinkimų įstatymo pataisos, kurios po apkaltos kandidatuoti į Seimą politikui draudžia ne visą gyvenimą, kaip buvo iki šiol, o ketverių metų, taigi atvėrė kelią R.Paksui dalyvauti Seimo rinkimuose. Šis, žinoma, skrupulų neturi ir jau patvirtino, kad rinkimuose tikrai dalyvaus.

„Jei jis aktyviai veiks Lietuvos viešajame gyvenime, „Tvarkos ir teisingumo“ rezultatai parlamento rinkimuose vėl gali nusteibinti. Neabejoju, kad R.Paksas šia galimybe pasinaudos“, – apie tai, kad R.Paksui rinkėjai yra ne tik viską atleidę ir pamiršę, bet ir jo pasiilgę, kalba politologė Jūratė Novagrocienė.

Šis valdžios ištroškęs politikierius daug kam vis dar atrodo tautos didvyris. Matyt, nuo tada, kai tapo didžiuoju kovotoju prieš „Williams“ atėjimą į Lietuvą ir sužavėjo rinkėjus demonstratyviai atsistatydindamas iš premjero posto. Na, o paskui R.Paksui buvo atleidiama viskas. Per visą savo politinę karjerą jis du kartus sugebėjo tapti Vilniaus miesto meru, du kartus – šalies premjeru, buvo laimėjęs prezidento rinkimus, tapo vienos didžiausių Lietuvos politinių partijų lyderiu ir galiausiai

buvo išrinktas į Europos Parlamentą, o rudenį, galima neabejoti, vėl sugrįš į Seimą.

Beje, paradoksas, tačiau 2003-iaisiais apie jį slaptą VSD pažymą pateikęs buvęs šios tarnybos vadovas Mečys Laurinkus kaip atsaką

ketina toje pačioje rinkimų apygardoje išskelti savo kandidatūrą. Jau vien tai turėtų priminti rinkėjams R.Pakso istoriją, bet greičiausiai akla meilė „apsitapšnojusiam“ ir iš prezidento posto pašalintam R.Paksui ir

keistas polinkis viską, kas bloga, pamiršti vėl nugalės.

O prisiminti tikrai būtų ką. Vien ko verti apkaltos metu jam suformuluoti kaltinimai dėl šiurkštaus Konstitucijos pažeidimo ir priesaikos sulaužymo. Juk jis buvo pripažintas šiurkščiai pažeidęs Konstituciją ir sulaužęs duotą priesaiką dėl to, kad 2003 m. balandžio 11 d. neteisėtai Jurijui Borisovui suteikė LR pilietybę už suteiktą finansinę ir kitokią svarią paramą. Kitaip tariant, J.Borisovas iš tuometinio prezidento mūsų šalies pilietybę tiesiog nusipirko. Be to, R.Paksas J.Borisovui atskleidė, kad dėl jo teisėsaugos institucijos atlieka tyrimą ir vykdo jo pokalbių telefonu kontrolę. Galiausiai R.Paksas buvo apkaltintas tuo, kad davė nurodymus savo patarėjui Visvaldui Račkauskui siekti per teisėsaugos institucijas paveikti UAB „Žemaitijos keliai“ vadovų ir akcininkų sprendimus dėl akcijų perleidimo R.Paksui artimiems asmenims.

Be šių oficialių kaltinimų, verta prisiminti ir visą kontekstą, tuo metu tyrojusį aplink R.Paksą. Prisiminkime keistas jo kalbas ir bendravimą su ekstrasense Lena Lolišvili, desperatišką sprendimą pasiūlyti J.Borisovui savo patarėjo pareigas, keistas keliones motociklais po Lietuvą su pamokas praleidžiančiais savo jaunais gerbėjais, žvakelių deginimo akcijas atokesnėse Lietuvos gyvenvietėse, galiausiai – jo sprukimą į Maskvą.

Ir nors Europos Žmogaus Teisių Teismas pernai sausį paskelbė, kad Lietuva

© BFL, NUOTR.

Populistų kalendorius

Viktoras Uspaskichas

Kad Lietuvoje nėra teisingumo, pareiškiau	prieš	15 d.
Prokuratūros atstovų kaip nusikalstamos organizuotos grupės dalyvis įvardytas buvau	prieš	155 d.
Kad 2011 m. Lietuva atsidurs ties bankroto slenksčiu, pareiškiau	prieš	648 d.
Mane paskelbus įtariamuoju, į Rusiją pabėgau	prieš	2078 d.
Krata Darbo partijos būstinėje atliktą ir juodosios buhalterijos byla užvesta	prieš	2120 d.
Mano bendrovėse išplitusia „vokelių tvarka“ paviešinusią D.Budrevičienę iš darbo atleidome	prieš	2190 d.
Apsimelavęs dėl aukštosios mokyklos diplomo, iš ūkio ministro posto pasitraukiau prieš	prieš	2497 d.
Lietuvių gebėjimais vadovauti savo valstybei suabejojau prieš	prieš	2902 d.
KTU magistro studijas, pateikęs suklastotą aukštojo mokslo diplomą, baigiau	prieš	4740 d.

pažeidė Europos žmogaus teisių konvenciją, uždrausdama iš prezidento pareigų 2004 m. per apkaltą pašalintam R.Paksui visą gyvenimą būti renkamam į parlamentą, tai nereiškia, rinkėjai privalo už jį balsuoti, ir vargu ar kokiaje civilizuotoje ES valstybėje tai būtų įsivaizduojama. Nonsensas yra ir tai, kad Konstituciją pažeidęs ir priesaiką sulaužęs R.Paksas nubaustas neadekvačiai menka bausme – draudimu patekti į Seimą ketverių metus. Bet juk tokia pat bausme nubaudžiami ir visi per rinkimus neišrenkami politikai, nors jie nei Konstitucijos pažeidė, nei priesaikos sulaužė, tiesiog prastai dirbo ir prarado rinkėjų pasitikėjimą.

Viskas atleistina ir Viktorui?

Lygiai taip pat sunku suvokti ir dar vieno panašaus veikėjo – Viktoro Uspaskicho norą žūtbut likti valdžioje, pasikliaujant tuo, kad visi jo praeities nuopoliai, skandalai ir net nusikaltimai mūsų trumpos atminties šalyje jau paskandinti užmaršties rūko.

Kaip kitaip paaiškinti tai, kad pastarosiomis savaitėmis į viršų šuoliuoja Darbo partijos reitingai, o rinkėjų simpatijas pelno žmogus, kuris suklautojo diplomą ir vėliau televizijoje melavo, kad šis – kuo tikriausias. Tai žmogus, kuris iki ausų paniręs į Darbo partijos juodosios buhalterijos ir milijonų nuslėpimo skandalą.

Nejaugi rinkėjams nė motais prokurorų informacija, kad 2004–2006 m. Darbo partijos dokumentuose nefiksuota apie 25 mln. Lt pajamų ir apie 23 mln. Lt išlaidų, susijusių su turtu, išpareigojimais ar struktūros pasikeitimais, o buvusi partijos kasininkė Nijolė Steponavičiūtė, liudydama kitoje byloje dėl melagingų parodymų davimo, patvirtino, kad partijoje egzistavo neoficiali buhalterija. Prisiminkime ir ilgą bei graudžią V.Uspaskicho įmonėje „Krekenavos agrofirma“ dirbusios Dalios Budrevičienės kovą su nesąžiningu darbdaviu dėl vokeliuose mokamų atlyginimų.

Ji pirmoji prabilo apie vokeliuose mokamus atlyginimus „Krekenavos agrofirmoje“. Po šio pasakymo

moteris buvo atleista ir prasidėjo teismų maratonas. Žmogaus teisių stebėjimo institutas suteikė D. Budrevičienei teisinę pagalbą, ir visas jos bei prieš ją iškeltas bylas ji laimėjo, o mėsos perdirbimo įmonei „Krekenavos agrofirma“ skirta 43,8 tūkst. Lt bauda už atlyginimų mokėjimą vokeliuose.

Nejaugi V.Uspaskichui ir Darbo partijai simpatizuojantys Lietuvos gyventojai užmiršo šio veikėjo pabėgimą į Rusiją ir šou Maskvoje, kai į parlamentarus kandidatuojančias, bet Lietuvoje teisinio neliečiamumo prokurorų prašymu netekęs V.Uspaskichas

Rusijos sostinėje surengtoje spaudos konferencijoje svaidė kaltinimus Lietuvos teisėsaugai ir net pareiškė turįs neginčijamų įrodymų, kad buvo bandoma pagrobti ir nužudyti „kandidatą į Seimo narius“.

Keisčiausia, kad netgi tuo metu V.Uspaskicho žvaigždė neužgeso ir jis iki pat šiol yra vienas įtakingesnių ir charizmatiškesnių Lietuvos politikų. Nerūpi rinkėjams net ir jo asmeninio gyvenimo peripetijos ir solidžiam politikui ne itin pritinkantys nuotykių su moterimis. Nors tai ir nėra labai senos istorijos, susijusios tiek su jauna tarnautoja

Andželika Filipovič, tiek su Olga Krasilnikova, dalies rinkėjų galvose, regis, stipriai pasidarbuota mygtuku „Ištrinti“ žinias apie V.Uspaskichą.

Kartais net kyla klausimas, ką tokio V.Uspaskichas turėtų padaryti, kad jo populiarumas imtų mažėti. Arba ką tokio jis turėtų padaryti, kad žurnalistai jo nevaizduotų kaip pusdievį ir nekalbintų kaip visų galų eksperto ir šaunaus bičiulio? Tikriausiai, ką nors labai baisaus.

Nors tai, ką jis jau yra pridaręs, yra pakankamai baisu, ir tą liudija prokurorų surinkta medžiaga. Tačiau V.Uspaskichui dėl to nei šilta, nei šalta – jis aiškina, kaip laimės rinkimus, ir svajoja apie premjero postą.

Rinkėjams šie kliedėsiai neatrodo keisti, o kaip tik visai realūs: štai sausį visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ atlikta apklausa parodė, kad Lietuvos gyventojų vertinimu, ministro pirmininko pareigas po konservatorės Irenos Degutienės labiausiai tinka eiti būtent Darbo partijos lyderis V.Uspaskichas, kuriam premjero postą patiktų daugiau nei 16 proc. apklaustųjų (R.Paksui – 4,6 proc.).

Na, jei norime apsiuokti prieš visą Europą ir pasaulį, jei dar nepasimeikėme iš savo klaidų bei laipiojimo ant to paties grėblio, tai galime pamėginti dar kartą. Ir apsitapšnoti jau visi kartu. ■

Rima Janužytė

Populistų kalendorius Rolandas Paksas

Pirmasis Europoje atstatyintas prezidentas esu	jau	2942 d.
Kad šiurkščiai pažeidžiau Konstituciją, Konstitucinis Teismas nustatė	prieš	2949 d.
J.Borisovą paskirdamas savo patarėju, susikompromitavimo viršūnę pasiekiau	prieš	2955 d.
Žmonių supriešinimo bangą Lietuvoje sukėliau	prieš	3085 d.
Su A.Drakšu abu kartu pasikeikėme	prieš	3098 d.
Sprendimus ekstrasensai L.Lolišvili nusprendžiau patikėti	prieš	3112 d.
Nuo tada, kai įvykdžiau J.Borisovo įsakymą išimties tvarka suteikti jam Lietuvos pilietybę	praėjo	3305 d.
Iš premjero posto dėl „Williamso“ atsistatydinau	prieš	4854 d.
Premjeru buvau išrinktas	prieš	5022 d.

Atgimė slaptųjų tarnybų kontrolės p

Vyriausybės krizė, sukelta nemotyvuoto FNTT vadovybės nušalinimo, kurioje pirmu smuiku griežė buvę ir esami Valstybės saugumo departamento pareigūnai, parodė, kad Lietuvai teks grįžti prie slaptųjų tarnybų pavaldumo ir kontrolės klausimų.

Kai vienos iš valdančiąją daugumą sudarančių partijų vadovybės posėdžiui pirmininkauja po parlamentinio tyrimo darbą VSD praradęs saugumo direktoriaus pavaduotojas, o kitas, irgi naujai paskirtos VSD vadovybės pasitikėjimą praradęs pareigūnas tos pačios partijos skiriamas vidaus reikalų viceministru, tampa akivaizdu, jog slaptosios tarnybos toli nuo savo misijos ir dar nesusiaikė su mintimi, kad Lietuvoje jų vieta – būti politikų instrumentu, bet ne savarankiškais politiniais žaidėjais.

Lygiai akivaizdu, kad pastatyti į joms deramą vietą slaptąsias tarnybas gali tik tvirtą stuburą turintys politikai, įkandin kurių nesivelka jokios „kompromato“ uodegos, už kurių juos galėtų tampyti buvę, bet ryšius su esamais išsaugoję slaptųjų tarnybų pareigūnai.

VSD laukia antras valymas

FNTT vadovybės nušalinimo skandalas buvo geras vien tuo, kad Seimui ir Vyriausybei prikišamai parodė, jog Seimo atliktos tiek VSD veiklos, tiek VSD pareigūnų vaidmens CŽV kalėjimų skandale tyrimų išvados nėra įgyvendintos iki galo, saugumo ir kitų slaptųjų tarnybų pavaldumo klausimas tebėra neišspręstas.

Pasak Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko Arvydo Anušausko, pastarosiomis savaitėmis kaip tik svarstoma, ką daryti su išskirtine VSD teise suteikti ar atimti leidimus dirbti su slapta informacija pareigūnams, valstybės tarnautojams ir politikams. Būtent šis metodas buvo pritaikytas vasario mėnesį nemotyvuotai nušalinant FNTT vadovybę, o anksčiau – atleidžiant iš pareigų VSD Kontržvalgybos tarnybos vadovus, nepatogius ministerijų ar kitų statutinių tarnybų darbuotojus.

Taip pat, A. Anušausko žodžiais, tapo akivaizdu, jog ligšiolinis įsivaizdavimas, kad pakeitus aukščiausią VSD vadovybę, kai kurių kitų padalinių vadovus bei atskirus pareigūnus saugumas tapo normalia demokratinės valstybės slaptąja tarnyba, kuria galima besąlygiškai

pasitikėti, buvo klaidingas.

„Vaizdžiai sakant, manėme, kad po VSD veiklos tyrimo apvalę departamentą nuo susikompromitavusių pareigūnų žengėme žingsnį į priekį, o iš tikrųjų išėjo, anot Lenino, du žingsniai atgal, – kalbėdamas su „Veidu“ liūdnei juokavo A. Anušauskas. – Atvirai sakant, nesuprantu, kodėl neatsirado teisinio mechanizmo, kaip po Seimo tyrimų atleistų VSD pareigūnų nebepriesti prie darbo tegu politinėse pareigose, bet susijusiose su slapta ar operatyvine informacija. Dabar bandome taisyti padėtį, nors kol kas sutarimo nesame radę, bet prašau atkreipti dėmesį: Seimo Nacionalinio saugumo komitetas kol kas nėra paskelbęs savo išvadų bei siūlymų dėl FNTT vadovybės nušalinimo skandalo. Kol kas svarstomos tik Antikorupcijos komisijos tyrimo išvados, o mūsų šiek tiek dar bus.“

STT ieškosi politinio stogo

Šiandien Lietuvoje veikia šešios slaptosios tarnybos: VSD, užsiimantis politine bei ekonomine žvalgyba ir kontržvalgyba, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie

KAM, užsiimantis karine žvalgyba ir kontržvalgyba, STT, turinti išskirtinę teisę tirti pareigūnų ir politikų korupciją, FNTT, tirianti finansinius ir ekonominius nusikaltimus, Kriminalinės policijos biuras, Muitinės kriminalinė tarnyba bei Pasienio policijos Kriminalinių procesų kontrolės organizavimo valdyba, užsiimančios kriminaline žvalgyba savo kompetencijos ribose.

Pagrindinis skirtumas tarp slaptųjų tarnybų – vienos jų užsiima tiesiog informacijos rinkimu, apibendrinimu ir analize, kitos šalia jau minėtos veiklos dar vykdo ir ikiteisminį tyrimą, tai yra renka teisinę vertę turinčius įrodymus. „VSD gali surašyti pažymą, kurioje atviru tekstu figūruoja nuoroda „nepatvirtintais duomenimis“, nes ši tarnyba jau nebelykdo ikiteisminio tyrimo ir jai neberekia grįžti savo duomenų tvirtais įrodymais, – sako A. Anušauskas. – O, pavyzdžiui, FNTT ar STT turi dirbti daug daugiau, nes joms tenka surinkti įkalčius, kurie turi tapti nenuginčijamais įrodymais teisme. Nors čia yra niuansas: STT, norint kurio nors asmens atžvilgiu sukelti įtarimus korupcija,

S. MAŽEIKOS (BFL) NUOTR.

**Seimo narys A. Anušauskas (nuotr. dešinėje): „STT ir VSD tarnyboms bei jų vadovams nėra sudėtinga daryti politinę įtaką.“
Nuotraukoje – STT direktorius Ž. Pacevičius ir VSD vadovas G. Grina**

Po pastarųjų skandalų Valstybės saugumo departamento laukia antras valymas

problema

nebūtina surinkti nepaneigiamų įrodymų – net jeigu vėliau byla subyra teisme, politikas ar pareigūnas, kuriam buvo iškelta korupcinė byla, ilgam ar net visam laikui tampa nurašytas.“

Būtent tokią – skambių kaltinimų pateikimo ir tylių bylų numarinimo metodiką dažniausiai ir naudoja STT, tapusi puikiu politinio susidorojimo instrumentu ir kartu dar nė vieną svarbesnio politiko ar pareigūno nepasiuntusi už grotų. Geriausias pavyzdys – kone atvirai sugriauta korupcijos Vilniaus savivaldybėje byla.

„STT nėra sudėtinga daryti politinę įtaką, nes jie atvirai ieško sau politinio stogo, – apie vieną įdomiausių potyrių Seimo komiteto vadovo poste pasakoja A. Anušauskas. – Sakau jiems: jokių politinių draudimų ar ribojimų nėra, tirkite bet ką, o jie atvirai klausia, kas juos politiškai pridengs. Todėl visi jų tyrimai tokie, tarsi atlikti nuolat dairantis per petį – ar galima?“

Stebint FNTT skandą susidarė tvirtas įspūdis, kad viena jo paskatų buvo kitų tarnybų – STT, VSD, Generalinės prokuratūros noras sunaikinti veiksmingai su korupcija kovoti pradėjusią organizaciją. Mat jeigu FNTT ir toliau būtų veikusi taip pat sėkmingai, anksčiau ar vėliau būtų kilęs toks klausimas: jeigu pakanka, kad į daug metų snaudusią tarnybą ateitų naujas vadovas ir po pusantros metų ji ima duoti anksčiau beviltiškoms laikytas bylas, tai ką penkiolika metų veikė kitos tarnybos? Gal ir joms reikėtų pakeisti vadovus ar visai panaikinti?

Pabrėžtina, kad dvi daugiausiai skandų sukeliančios tarnybos – VSD ir STT kontrolės požiūriu tarsi kabo ore, neturėdamos už jas atsakingo politiko. Mažiausiai problemų kelia krašto apsaugos ministrui pavaldi kariuomenės žvalgyba ir kontržvalgyba. O tikrai slaptomis tarnybomis Lietuvoje galima vadinti tas, kurios užsiima kriminaline žvalgyba, nes jų veikla praktiškai nepatenka viešumon, priešingai nei VSD ar STT, kurių ne tik vadovų, bet ir eilinių operatyvininkų pavardės nuolat linksnuojamos žiniasklaidoje.

Audrius Bačiulis

Aktualusis interviu

Į „Veido“ klausimus atsako pulkininkas, iki išėjimo į atsargą vienas Lenkijos žvalgybos agentūros vadovų, dokumentais paremto bestselerio „Nelegalai“ autorius Vincentas V. Severskis (literatūrinis pseudonimas).

VEIDAS: Kaip, jūsų požiūriu, turėtų atrodyti idealūs slapųjų tarnybų ir jas kontroliuojančių politikų santykiai?

V.V.S.: Atvirai sakant, gero atsakymo į šį klausimą nėra. Niekur pasaulyje nėra idealių santykių. Svarbiausia, kad politikai nespardytų savo slapųjų tarnybų, bet pernelyg jų lepinti irgi negalima.

VEIDAS: O kokiais būdais, slapųjų tarnybų požiūriu, politikai turėtų jas kontroliuoti?

V.V.S.: Dabartinė slapųjų tarnybų kontrolės sistema, vykdoma vyriausybės ir parlamento, pasiteisino visose NATO valstybėse. Problemų šaltinis paprastai būna bendra šalies politinė kultūra, politikų vidinė kultūra ir jų intelekto lygis. Su tuo nieko nepadarysi! Visose pokomunistinėse šalyse, kurių politinis elitas būna dar labai silpnas, kartkartėmis kyla problemų dėl požiūrio į slapčiąsias tarnybas ir kaip jomis reikia naudotis. Antra vertus, slapčiosios tarnybos, įsitraukusios į politinius žaidimus, neretai tampa politinio proceso dalyvėmis, nors tikrai neturėtų to daryti.

VEIDAS: Kaip, jūsų vertinimu, reikia elgtis su slapčiosiomis tarnybomis, kurios pradeda kištis į politikų tarpusavio kovas?

V.V.S.: Reikia pabrėžti, kad slapčiosios tarnybos pačios, savo iniciatyva, niekada nesikiša į politiką – tai politikai jas įtraukia. Pasodina tarnybos vadovu „savą žmogų“, ir reikalas sutvarkytas. Nuo to momento slapčiosios tarnybos vadovas daro tai, ką jam liepa politikas.

VEIDAS: Kaip reikia elgtis su politikais, kurie jiems pavaldžias tarnybas bando panaudoti vidaus

politinėms kovoms?

V.V.S.: Slapčiosios tarnybos savo esme yra sudėtinė politinės sistemos dalis. Nuo kvailų politikų (tai savaime reiškia – ir nuo kvailų slapųjų tarnybų vadovų) mus gali apsaugoti tik rinkėjai. Bet dėl jų mums ir kyla pati didžiausia problema. Šiaip jau politikų požiūris į slapčiąsias tarnybas yra tiesioginis jų požiūrio į esminius valstybės interesus atspindys.

Beje, jūsų užduodami klausimai labai tipiški, Lenkijoje jie irgi keliama. Žurnalistai bando rasti stebuklingą problemų sprendimo būdą. O tikrovė paprasta: slapčiosios tarnybos

negali būti nepriklausomos nuo vyriausybės ir politikų. Tokio dalyko niekur pasaulyje nėra ir niekada nebus!

VEIDAS: Bet yra kita bėda – nekontroliuojamos slapčiosios tarnybos turi polinkį užlipti politikams ant galvos. Antra vertus, kai kurie politikai būna tokie, kad jiems jokiais būdais negalima leisti kontroliuoti tarnybų. Tai ką daryti?

V.V.S.: Protingų ir atsakingų slapųjų tarnybų laidas – tai protingas premjeras ir atsakingas prezidentas! O jei politikai savanaučiai ir kvaili, tai tokios bus ir tarnybos.

VEIDAS: Iš Lietuvos Seimo atlikto VSD veiklos tyrimo ir paskelbtų prezidento Valdo Adamkaus dienoraščių žinome, kad slapčiosios tarnybos kartu su keliais įtakingais valstybės tarnautojais ir prezidento patarėjais paprasčiausiai klaidino prezidentą, nes siekė, kad V. Adamkus būtų priešiška nusiteikęs partijų, kurios siekė nuodugnai tirti VSD veiklą, atžvilgiu.

V.V.S.: Iš karto perspėjau: nežinau Lietuvos slapųjų tarnybų pavaldumo ir kontrolės sistemos. Jeigu viskas yra taip, kaip sakote, tai rodo, kad jūsų slapčiosios tarnybos vienu ar kitu laipsniu yra politizuotos ir dalyvauja politiniame žaidime. Bet tai reiškia, kad Lietuvos politikai leidžia joms taip elgtis! Slapųjų tarnybų vieta valstybėje – lakmuso popierėlis, rodantis valstybės demokratijos būklę ir galią. Pasaulyje yra tik viena šalis, kurioje slapčiosios tarnybos turi nuosavą valstybę, – tai Rusija!

ASMENINIO ARCHYVO NUOTR.

AUFARTO (BFL) NUOTR.

Per brangiai įsigytos ir per pigiai

Savaitraščio „Veidas“ apklausti ekspertai išskyrė labiausiai nepasiteisinusius įmonių pardavimo ir įsigijimo sandorius per pastarąjį dešimtmetį.

Korporacijos „Yahoo!“ akcininkai, 2008 m. iš „Microsoft“ gavę pasiūlymą parduoti kompaniją už 44,6 mlrd. JAV dolerių, išsėdė – tokia suma jiems pasirodė niekingai maža. Dabar „Yahoo!“ vertė siekia vos 20 mlrd. dolerių, o akcininkai tikriausiai kasdien sau priekaištauja už praleistą progą.

Per dideli lūkesčiai dėl įmonės ateities sukelia ir atvirkštines situacijas, kai dėl sprendimo brangiai įsigyti bendrovę nagus nusigrauzia pirkėjai, vėliau niekam negalintys savo pirkinio iškišti net už pusę sumokėtos kainos. Apžvelgus pastarojo dešimtmečio įmonių įsigijimo ir pardavimo sandorius Lietuvoje galima rasti ir tokių pavyzdžių, kai už milijonus parduota bendrovė dabar kainuoja milijardus litų, ir tokių, kai prarasti milijonai, nes prieš kelerius metus įsigytoje įmonėje šeimininkauja bankroto administratorius.

Savaitraštis „Veidas“ paprašė penkių Lietuvos investicinės bankininkystės ekspertų išskirti pastarojo dešimtmečio nesėkmes – per pigiai parduotas ir per brangiai nupirktas bendroves.

Didžiausia permoka – už „Mažeikių naftą“

Dėl didžiausios permokos ekspertai buvo vieningi: vertinant iš šių dienų pozicijų visus sandorius nurungė „PKN Orlen“, įsigydama „Mažeikių naftą“. 2006 m. lenkų bendrovė „PKN Orlen“ už „Mažeikių naftą“ 3,9 mlrd. Lt sumokėjo rusų kompanijai „Yukos International UK“, 2,2 mlrd. Lt – Lietuvos Vyriausybei, o vėliau – dar 700 mln. Lt už likusias akcijas. Iš viso, vertinant tuometiniu dolerio kursu, lenkai paklojo net 6,8 mlrd. Lt, tačiau dabartinė „Orlen Lietuva“ rinkos vertė, Investuotojų asociacijos valdybos pirmininko Vytauto Plunksnio skaičiavimais, tesiekia apie 3,9 mlrd. Lt (1,5 mlrd. dolerių).

„Sumokėta per brangiai, nes nuo to laiko ir įmonės pelnas buvo mažesnis (kai kuriuo metu dirbta netgi nuostolingai), ir patys lenkai savo apskaitoje tas akcijas nukainojo“, – pabrėžia V.Plunksnis.

Finansų patarėjų įmonės „Porta finance“ partneris Aidas Galubickas pritaria, kad už tą kainą, kurią sumokėjo, „Mažeikių naftos“ lenkai niekada neparduos. „Tai buvo labai nesėkminga „PKN Orlen“ investicija. Investuotojas neįvertino su naftos tiekimu susijusio aspekto ir politinių pasekmių, o klausimas dėl naftos tiekimo „Mažeikių naftai“ visada buvo politizuotas“, – pabrėžia A.Galubickas.

Daugiausiai nusivylimų – dėl 2007–2008 m. sandorių

Investicinės bankininkystės įmonės „Finasta Corporate Finance“ Kapitalo finansavimo departamento direktorius Darius Saikevičius tvirtina, kad daugiausiai neefektyvių sandorių Lietuvoje įvyko prieš pat krizę – 2007–2008 m., kai įsigijimų rinkoje buvo pasiektas pėdas, o kainos pakilo iki aukštumų, nepateisinamų ekonomine logika.

„Įmonės būdavo įsigyjamoms remiantis prielaida, kad ekonomika sparčiai augs, todėl neišsipildžius prielaidoms subliūško daugelis įsigijimų. 2007 m. sudarant daugelį įsigijimo sandorių prognozuota, kad įmonės pajamos didės 15–20 proc. kasmet, bet gyvenimas pakrypo kita vaga ir daugelis įmonių nukraujavo“, – teigia D.Saikevičius.

Per brangiai įsigytos įmonės

Įmonė	Sandorio vertė, Lt	Dabartinė įmonės vertė, Lt	Įsigijusi įmonė
„Orlen Lietuva“	6,8 mlrd.	3,9 mlrd.	„PKN Orlen“ ▲
„Bitė“	1,55 mlrd.	0,86–1 mlrd.	„Mid Europa Partners“
Kauno „Akropolis“	n.d.	–30 proc.	„Deka Immobilien GmbH“
„Interinfo Baltic“ („Delfi“ portalai)	187 mln.	70–130 mln.	„Ekspress grupp“
„Novaturas“	138 mln.	37 mln.	„Enterprise Investors“
„Alitos“ investicijos Serbijoje	73,9 mln.	n.d.	–
„Polva agro“	48,4 mln.	25 mln.	„Agrowill“
„Grūduva“	34,5 mln.	19 mln.	„Agrowill“

Per pigiai parduotos įmonės

Įmonė	Sandorio vertė, Lt	Dabartinė įmonės vertė, Lt	Įsigijusi įmonė
„Lifosa“	15,5 mln.	1,5–2 mlrd.	„Eurochem“
VST	680 mln. Lt	1,8–1,9 mlrd. Lt*	„NDX energija“ ▼

* tokia vertė buvo prieš įkuriant „Lesto“

Pastaba: didžiosios dalies įmonių vertė skaičiuota atmetus skolas

Šaltinis: finansų ekspertų skaičiavimai, „Veidas“

Ryškiausias ekonominio pakilimo apsvaigintų investuotojų euforijos pavyzdys, atsiduriantis antroje neefektyviausių įsigijimo sandorių vietoje, – mobiliojo ryšio operatorės „Bitė“ pirkimo sandoris 2007 m. A.Galubickas pamena, kad dėl „Bitės“ varžėsi net kelios dešimtys rinkos dalyvių. Tuomet visus nurungė privatus kapitalo fondas „Mid Europa Partners“, „Bitė“ įsigijęs už 1,55 mlrd. Lt (450 mln. eurų). V.Plunksnio skaičiavimais, šiuo metu bendrovės vertė, įskaičiuojant skolą, siekia 0,85–1 mlrd. Lt.

„Mobiliojo ryšio operatorės „Bitė“ pardavimas buvo paremtas lūkesčiais: įmonė buvo tik pradėjusi plėtrą į Latviją, todėl daug tikėtasi iš to, kad Latvijoje pavyks greitai augti. Bet atėjo krizė ir Latvijos rinka neaugo tiek, kiek manyta, o įėjimas į rinką pareikalavo kur kas daugiau investicijų, negu planuota“, – komentuoja D.Saikevičius.

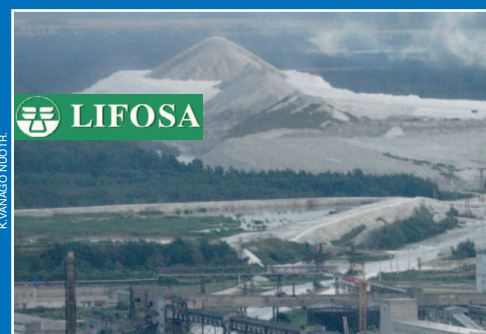
Dar vienas panašus pavyzdys – 2007 m. privataus kapitalo investicinės grupės „Enterpri-

ORLEN LIETUVA. ARCHIVO NUOTR.

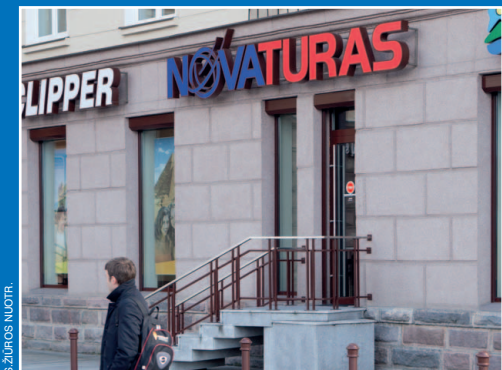
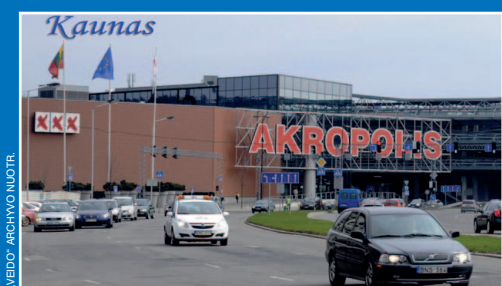

S. ŽUROS NUOTR.

K. VAIŠGAS NUOTR.

parduotos bendrovės Lietuvoje

se Investors“ sumokėti 138 mln. Lt už kelionių organizatoriaus „Novaturas“ kontrolinį akcijų paketą. Ekspertų nuomone, „Novaturo“ vertė krito net tris kartus, nes kelionių organizavimas – cikliškas sektorius, kuris vienas pirmųjų smunka atėjus krizei.

Ypač nesėkmingi 2007–2008 m. pardavimo sandoriai ir kituose sektoriuose, kurie labiausiai nukentėjo nuo krizės. Prie tokių pavyzdžių ekspertai priskiria Kauno „Akropolis“ pardavimą vokiečių kompanijai „Deka Immobilien GmbH“. Nors pardavimo sandorio vertė oficialiai nebuvo paskelbta – kalbėta tiek apie 500 mln. Lt, tiek apie milijardą litų, rinkos dalyvių nuomone, įmonės vertė šiandien kritusi apie 30 proc.

Lemia ir vadovas

Kai kurios ekspertų išskirtos įmonės nesėkmingai įsigijo net kelias bendroves, o šie pirkiniai jas pačias privertė balansuoti ties išnykimo riba.

„Agrowill“ 2008 m. už 34,5 mln. Lt Lietuvoje įsigijo žemės ūkio bendrovę „Grūduva“, o Estijoje už 48,4 mln. Lt – pieno bendrovę „Polva agro“. „Šias įmones „Agrowill“ nusipirko skolintomis lėšomis, o brangūs pirkiniai lėmė pačios „Agrowill“ restruktūrizavimo procesą – brangiai sumokėta už įmones, kurios generavo per mažai pajamų“, – tvirtina D.Saikevičius.

„Alita“, ekspertų nuomone, taip pat permokėjo už viską, ką pirkė: „Anykščių vyną“, alaus daryklą ir nekilnojamąjį turtą Serbijoje, „Vilkmergė“.

Vertinant iš šių dienų perspektyvos matyti, kad tiek, kiek už jį būdavo sumokama prieš kelerius metus, dabar nevertas ir leidybos verslas. A.Galubicko manymu, estų leidybos grupė „Ekspress grupp“ permokėjo už „Delfi“ naujienų portalus Baltijos šalyse: ekspertų dar 2007 m. nustebino 187 mln. Lt sandorio vertė.

Prieškriziniais metais įvykę sandoriai šiandien atrodo nenusisekę dėl tuo metu visuomenę apgaubusių per didelių lūkesčių. Tačiau D.Saikevičius atkreipia dėmesį į dar vieną priežastį: pasikeitus akcininkams, kartais įmonę vairuoti imasi nauji vadovai, kurie nesuvaldo to verslo modelio.

Šį aspektą gerai iliustruoja du pavyzdžiai. 2008 m. už 51,8 mln. Lt įmonę „Viltechmeda“ įsigijo JAV koncernas „Moog“. Tuometinis vadovas „Viltechmedai“ vadovavo dar porą metų, tad įmonė išlaikė stabilumą, o jos vertė nesumažėjo. Kita situacija, susijusi su saldumynų verslo „Jukna ir Ko“ pardavimu, visiškai priešinga. Šios įmonės įkūrėjai verslininkai Juknos pardavę verslą pasitraukė, o naujieji savininkai nesusidorojo – įmonė šiuo metu bankrutuoja.

Per pigiai pardautos įmonės

Lietuvos rinkoje galima rasti ir tokių pavyzdžių, kai pigiai parduota įmonė šiuo metu kainuoja kelis ar keliolika kartų daugiau. Investuotojų asociacijos skaičiavimais, „Lifosas“ vertė šiuo metu siekia 1,5–2 mlrd. Lt, o buvęs akcininkas Danas Tvarijonavičius kartu su kitais akcininkais akcijas pardavė už 15,5 mln. Lt. Kita vertus, V.Plunksnio nuomone, tuo metu kitos išeities nebuvo.

„D.Tvarijonavičiui buvo dvi išeitys: arba bankrutuoti, arba parduoti už tokią kainą. Trašų verslas labai cikliškas, ir taip sutapo, kad įmonė į rinkos nuosmukį pateko neturėdama rezervų, prieš tai į modernizaciją investavusi per 200 mln. Lt skolinčių lėšų. Dabar brangiai kainuoja ir žaliavos, ir trašos, todėl „Lifosa“ gauna milžinišką pelną. Be to, pagrindinės įmonės žaliavos – apatito rinka oligopolinė, o dabartiniai „Lifosas“ akcininkai yra vieni jos dalyvių. Neturėdami prieigos prie pagrindinės žaliavos, ankstesni „Lifosas“ savininkai turėjo ją brangiai pirkti“, – paaiškina V.Plunksnis.

Neretai toks likimas ištinka ir valstybės įmones, kurios privatizuojamos gana pigiai, o atsidūrusios privačiose rankose prisirpsta iki brangiausių bendrovių Lietuvoje. Investicinio banko „GILD Bankers“ partneris Šarūnas Skyrius mano, kad pasirinktas privatizavimo būdas už VST neleido gauti visos kainos.

„Energetikos ir natūralių monopolijų privatizavimo reikia imtis po sektoriaus reformos, kai sukurtas stiprus, nepriklausomas reguliatorius. Tuo tapu Lietuvoje pirmiausia buvo privatizuota įmonė, o tada leista į tarifą įskaiciuoti kapitalo sąnaudas. Antra, VST konkurse buvo apribotas užsienio dalyvių dalyvavimas, dėl to susidarė santykinai mažesnė konkurencija“, – komentuoja Š.Skyrius.

Vis dėlto „Veido“ kalbinti ekspertai sutaria, jog daugelis šių sandorių iš pradžių atrodė normalūs ir tik pasikeitusios aplinkybės lėmė tai, kad jie nepateisino lūkesčių. „Daugelis sandorių jų sudarymo metu nebuvo blogi, o jų kainą padiktavo laikmetis ar parduodamos įmonės padėtis. Pavyzdžiui, „Lifosa“ be akcininko pasikeitimo greičiausiai nebūtų išgyvenusi. Už „Bitę“ sumokėta rekordinė suma, nes tuo metu visos įmonės buvo brangios, o pirkėjas įžvelgė galimybę greitai įsukti pelningą verslą Latvijoje. Planams sutrukdė Baltijos šalių ekonomikos krizė“, – atkreipia dėmesį V.Plunksnis.

Kad ir kaip būtų, investuotojai iš klaidų pasimokė. „Visi investuotojai dabar moka už dabartį, bet ne ateitį. Dabar neužtenka deklaruoti labai ambicingų augimo tikslų – reikia stropiai pagrįsti juos konkrečiais planais ir kontraktais. Jei perki ateitį, tuomet ir atsiranda rizika per daug įvertinti įmonę, o jei perki dabartį – nepermokėsi“, – apibendrina D.Saikevičius.

Jurgita Laurinėnaitė

Kaimynai „LitPol Link“ vertina kaip nuo Visagino AE nepriklausantį projektą

KIVANAGO, BFL NUOTR.

Ir Lietuvos, ir Lenkijos pusėje „LitPol Link“ projekto plėtotojai tikina, kad 2015-ųjų pabaigoje elektros jungtis pradės funkcionuoti.

Lenkijos pusės interesus dalyvauti „LitPol Link“ elektros perdavimo jungties projekte anksčiau dažniausiai būdavo grindžiamas dviem argumentais: galimybe ateityje tiesiogiai pirkti Visagino AE gaminamą energiją ir galimybe pasinaudoti iš ES infrastruktūros ir aplinkos programų gauta 213 mln. eurų parama, skirta Šiaurės Rytų Lenkijos elektros perdavimo tinklų plėtrai. Šiam regionui, kuris dėl nedidelio gyventojų tankumo ir kuklios pramonės tebeturi palyginti menkai išplėtotą, neužžiedintą elektros tinklą ir dėl to neretai nukentį nuo avarių po smarkesnių audrų ar pūgų, tai labai patraukli galimybė.

Dabar, kai Lenkijos dalyvavimas Visagino AE projekte pakibęs ant plauko, šios šalies energetikos atstovai teigia, kad „LitPol Link“ ir Lietuvoje ketinama statyti atominė elektrinė – du autonomiškai, vienas su kitu nesusiję projektai. „Pagrindinis „LitPol Link“ tikslas yra sujungti Baltijos šalių, tai yra Lietuvos, Latvijos ir Estijos, elektros energijos rinkas su žemyninės Europos rinka“, – neseniai komentavo Lenkijos perdavimo sistemos operatoriaus „Polskie Sieci Elektroenergetyczne Operator S.A.“ valdybos pirmininkas Henrykas Majchrzakas.

Panašiai teigė ir praėjusią savaitę Vilniuje viešėję „LitPol Link“ lenkiškosios dalies techninio projektavimo, poveikio aplinkai vertinimo ir projekto plėtojimo konkursą laimėjusio konsorciumo atstovai. Piotras Molskis, „Energoprojekt Krakow S.A.“ bendrovės prezidentas, pir-

miausia pabrėžė, kad būsimąja jungtimi siekiama kurti bendrą elektros energijos rinkos erdvę, o tai naudinga ir Lenkijai, ir Lietuvai. Bendrovės „Eltel Networks Rzeszow S.A.“ valdybos pirmininkas Piotras Grochala pridūrė, kad esant poreikiui atsirastų galimybė tiekti elektros energiją iš Lenkijos į Lietuvą ar iš Lietuvos – į Lenkijos elektros perdavimo sistemą. Šiaurės Rytų Lenkijos regionas turi vienintelę elektrinę Ostrolenkeje, todėl šansas kilus avarinei situacijai pasitelkti Lietuvos elektros sistemos generatorius būtų ištis vertingas.

„LitPol Link“ valdybos pirmininkas J. Neverovičius: „Šios jungties reikšmė Lietuvos pusei gerokai didesnė nei Lenkijai“

„Pasitelkus „LitPol Link“, „NordBalt“ ir jau veikiančią Lenkijos elektros jungtį su Švedija, siekiama sukurti naują Lenkijos ir Baltijos valstybių elektros energijos Baltijos žiedą“, – pabrėžė P. Grochala.

Derybos su tūkstančiu žemės savininkų

Tarptautinis koncernas „Eltel“, kurio vadovybė reziduoja Helsinkyje, savo veiklą koncentruoja dviejose srityse: elektros tinklų ir telekomunikacijų. Elektros tinklų srityje Lenkijoje veikia trys koncerno bendrovės, turinčios maždaug 800 darbuotojų: tai „Eltel Networks Rzeszow“, „Energoprojekt Krakow“ ir „Eltel Net-

works Olsztyn“. Bendra šių kompanijų metinė apyvarta sudaro 350–400 mln. zlotų (apie 100 mln. eurų). Jų

konsorciumas, vienas stambiausių aukštos įtampos elektros tinklų plėtojimo rinkos veikėjų Lenkijoje, ir darbuojasi projektuojant bei vystant būsimąją 113 km ilgio „LitPol Link“ elektros perdavimo jungties dalį nuo Elko miesto elektros pastotės iki Lenkijos ir Lietuvos pasienio.

„LitPol Link“ atveju konsorciumo užduotis – parengti visą jungčiai statyti reikalingą techninę ir žemės sklypų servitutų nustatymo dokumentaciją iki leidimo jungties statybai gavimo imtinai. Kontrakto kaina – maždaug 80 mln. zlotų, tačiau, priešingai nei Lietuvoje, į šią kainą įeina ir kompensacijos privatiems savininkams už jungčiai statyti reikalingus žemės sklypus. Maždaug 90 proc. linijai tiesti reikalingos žemės yra privati nuosavybė. Iš maždaug tūkstančio privačių savininkų būtina gauti jų valdomų 1,5 tūkst. žemės sklypų dalinį servitutą. Dauguma žemės yra žemės ūkio paskirties, tik keliuose ruožuose priartėjama prie Suvalkų ar Elko miestų teritorinės ribos.

„Eltel Networks Rzeszow S.A.“ valdybos pirmininkas pabrėžia, kad kompensacija žemės savininkams už sklypo dalį, reikalingą elektros linijai ir jos 70 m pločio apsauginiam koridoriui, materialine verte prilygsta žemės įsigijimo sando riui, nors žemės ūkio veiklai didesnių apribojimų neįvedama. Žinoma, gyvenamoji statyba elektros linijos apsauginėje zonoje neleistina. Tuo atveju, kai dėl servituto nepavyksta susitarti gražiuoju, priimamas administracinis sprendimas,

kuri žemės sklypo savininkas gali skųsti teisme. Tačiau teisminių ginčų nebūna daug: dažniausiai paskutiniame etape, prieš keliaujant į teismą, kompromisas su savininkais vis dėlto pasiekiamas.

„Daugiausiai problemų kelia aplinkosaugos reikalavimai, nes „LitPol Link“ jungtis Lenkijoje bus tiesiama jautrioje šiuo požiūriu teritorijoje. Pavyzdžiui, elektros linijos tiesėjams teks įveikti Rospudos upeilio slėnį, kuris yra „Natura 2000“ reikalavimais saugoma teritorija. Tačiau linijos atramas statysime už draustinio ribų, virš jo kabos tiktai elektros laidai. Panašiai elgiamasi ir valstybiniuose miškuose, todėl kirtimų apimtys bus minimalios“, – pasakoja P.Grochala.

Kitų metų pabaigoje Lenkijoje numatoma skelbti „LitPol Link“ lenkiškosios dalies statybų rangovo, vykdyšančio konkrečius projektuotojų numatytus darbus, konkursą. „LitPol Link“ valdybos pirmininkas Jarosław Neverovičius teigia, kad artimiausiu metu bus pasirašoma sutartis su Elko miesto skirstyklos statybos rangovu, kuris konkurso būdu jau yra pasirinktas. „Lenkijos pusėje vyksta ir kiti darbai, reikalingi tam, kad „LitPol Link“ jungtis galėtų

pradėti veikti 2015-ųjų pabaigoje. Statomos elektros linijos nuo Elko iki Lomžos su skirstykla Lomžoje ir nuo Ostrolenkos iki Narevo per Lomžą su skirstyklomis Nareve ir Ostrolenkoje“, – pasakoja J.Neverovičius.

Kiti šiuo metu Lenkijoje plėtojami elektros energetikos projektai – tai trečiosios Lenkiją su Vokietija jungiančios linijos tiesimas, šiuo metu neveikiančios 750 kV linijos, jungiančios Lenkiją su Ukraina, atnaujinimas, keleto dujomis kūrenamų modernių elektros jėgainių, ateityje galbūt deginsiančių Lenkijoje išgautas skalūnų dujas, ir, žinoma, savos atominės elektrinės statyba. Priešingai nei Lietuvoje, Lenkijoje pastaraisiais metais stebimas elektros energijos vartojimo didėjimas: praėjusią žiemą šalyje pasiekta rekordinė 27 GW momentinė paklausa. Ir nors elektros sistema šias apkrovas atlaikė ir nieko bloga nenutiko, kaimynų energetikai iš to padarė išvadas.

Statybos vyks lygia greta

O kaip darbai juda Lietuvos pusėje? J.Neverovičius dėsto, kad pernai pavyko

patvirtinti poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą ir specialųjį planą, nustačiusį tikslią būsimosios linijos trasą. Dėl servituto jau susitarta su dauguma žemės sklypų savininkų. „Liko tik tie, su kuriais dėl įvairių priežasčių buvo neįmanoma susitarti. Tai visų pirma sklypai, kurių paveldėtojai nesusitvarę nuosavybės dokumentų arba mirusių savininkų turto paveldėtojai apskritai nėra žinomi. Jei nepavyksta atrasti palikuonių, tokius sklypus pirmiausia turi oficialiai perimti valstybė. Bet tokių atvejų teliak ne daugiau kaip penki. Aišku, yra ir nesutikusių su siūloma kompensacija žemės savininkų: jiems servitutas buvo nustatytas adminis-

traciniu Nacionalinės žemės tarnybos aktu“, – tvirtina „LitPol Link“ valdybos pirmininkas. Lietuvos teritorijoje jungčiai statyti iš viso reikalinga beveik pusė tūkstančio žemės sklypų servitutų.

Svečiai iš Lenkijos P.Grochala ir P.Molskis laukiančius darbus aptarė su „Litgrid“ generaliniu direktoriumi Virgilijumi Poderiu

Vasaros mėnesį Lietuvos elektros perdavimo sistemos operatorius „Litgrid“ pasirašė sutartį su konkursą laimėjusiu Alytaus transformatorių pastotės rekonstrukcijos techninio projekto rengėju. Juo tapo tarptautinis konsorciūmas, kuriame dalyvauja „URS Polska“, „Energetikos projektai“ ir bendrovės „URS Scott Wilson Ltd.“ filialas Lietuvoje. Šis konsorciūmas ateinančių metų sausį turės pateikti 330 kV skirstyklos rekonstrukcijos techninį projektą, technines specifikacijas rangos darbams pirkti, geologinius, geodezinius ir archeologinius tyrimus, gauti statybos leidimą, prižiūrėti statinio projekto vykdymą. Sutarties vertė – beveik 1,3 mln. Lt.

Tuo metu konkursas dėl teisės projektuoti, gaminti ir statyti šioje transformatorinėje stovėsiančią nuolatinės srovės intarpą tebevyksta. Jame varžosi trys potencialūs unikalios įrangos gamintojai: tarptautinė energetikos kompanija „Alstom Grid“, Švedijos energetikos ir

automatikos technologijų bendrovė ABB ir Vokietijos grupė „Siemens“. Jos visos pakviestos iki liepos mėnesio pabaigos teikti pirminius techninius ir finansinius pasiūlymus. Nugalėtojas turėtų paaiškėti rudenį, o laimėto kontrakto kaina greičiausiai viršys 100 mln. Lt.

Alytaus transformatorių pastotės įrengimas laikomas vienu svarbiausių ir techniškai sudėtingiausių darbų ruošiantis Lietuvos elektros perdavimo sistemos jungčiai su Lenkija. Ateityje, kai Lietuvos elektros perdavimo sistema bus parengta sinchroninei veiklai žemyninės Europos tinkle (KET), tą patį nuolatinės srovės intarpą numatoma panaudoti

asinchrone tapsiančiai Lietuvos ir Baltarusijos energetikos sistemų jungčiai.

Beje, neseniai išrinktas Baltijos valstybių integracijos į ES vidaus elektros rinką ir tam būtinų jungčių įrengimo galimybių studijos rengėjas. Juo tapo mažiausią kainą tarptautiniame konkurse pasiūlusi Švedijos bendrovė „Gothia Power AB“, su kuria gegužės pradžioje ketinama pasirašyti oficialią sutartį. Studija, kuri turėtų būti pateikta iki 2013 m. rudens, numatys ir preliminaras KET

sinchroninės zonos plėtros sąnaudas. Pati studija kainuos beveik 1,25 mln. eurų, pusę sumos padengs ES skiriama parama transeuropinių energetikos tinklų (TEN-E) projektams finansuoti. Likusią sąnaudų dalį lygiomis dalimis prisiims Lietuvos, Latvijos ir Estijos elektros perdavimo sistemų operatoriai.

Ar „LitPol Link“ jungties pakaks efektyviai Baltijos šalių ir Vakarų Europos elektros perdavimo sistemų „apytakai“ užtikrinti? „1000 MW jungtį vertinčiau kaip rimtą pirmąjį žingsnį. Tokia galia sugebės užtikrinti solidžią dalį Lietuvos, tačiau tik apie 1 proc. Lenkijos elektros energijos poreikio. Suprantama, jos reikšmė Lietuvos pusei bus gerokai didesnė“, – vertina J.Neverovičius.

O kada „LitPol Link“ statytojai pagaliau žengs į Lietuvos miškus ir laukus? „Panašiai kaip ir Lenkijoje, statybų rangovo konkursą žadama skelbti 2013 m. pabaigoje. Nors Lietuvos teritorijoje drieksis dvigubai trumpesnė linijos atkarpa, darbai vyks lygia greta Lietuvoje ir Lenkijoje“, – tvirtina „LitPol Link“ valdybos pirmininkas.

Renata Baltrušaitytė

Vladas Lašas, idėjų kurjeris

Nobelio premijos laureatai kauniečiui verslininkui apdovanojimą skyrė už pasauliui svarbių problemų sprendimo paieškas, inovacijų sklaidą, už ne tik sėkmingą, bet ir socialiai atsakingą verslą.

Jei siuntinį jums atnešęs kurjeris ruda UPS uniforma pasirodys matytas iš televizoriaus ekrano, laikraščių puslapių ar interneto portalo, labai gali būti, kad tai bus Nobelio premijos laureatų komisijos elitiniu pasaulio verslininku šiemet pripažintas UPS/„Skubių siuntų“ vadovas 55-erių Vladas Lašas. Retsykiais jis Kaune ar atostogaudamas kur Veronoje, Italijoje, užsivelka kurjerio uniformą ir pats vežioja siuntinius, kad patikrintų, kaip įmonės darbą vertina klientai, ar pasimokyti iš kolegų kitose šalyse.

Bet V.Lašas net Lietuvos mastu nėra verslo magnatas, sukūręs kokią verslo imperiją. Jo vadovaujama septyniolikos darbuotojų siuntų bendrovė nėra valstybėje nei strateginė, nei kurianti kokią išskirtinę pridėtinę vertę. Tad kaip jis, nedidelės įmonės vadovas iš mažutės Lietuvos, buvo pastebėtas ir įvertintas Nobelio premijos laureatų, jam paskyrusių Verslo taikos prizą?

Verslo variklis – naujovių alkis

Žinant V.Lašo intelektą, inovacijų alkį, vizionieriaus gyslelę, galų gale ryšius pasaulyje, atrodytų, siuntų tarnyba – ne pats ambicingiausias ir perspektyviausias verslas. Vladas ilgokai patyli prieš reaguodamas į tokią tezę. „Nuvyliu? Gal dar ateityje? Ar gal mano vaikai dar daugiau padarys?“ – garsiai svars-to verslininkas.

Bet tuoj pateikia ir kontrargumentų: UPS kompiuteriams išleidžia daugiau nei automobiliams, o dabar svarsto visai realius projektus, kaip atrodytų robotizuota siuntų pristatymo sistema, kurioje skraidančiais autonominiais aparatais bus galima pristatyti siuntas net ten, kur nėra kelių. V.Lašas neabejoja ir siuntų tarnybos svarba: „Nepriklausomybės pradžioje tai buvo įrankis įveikti barjerą tarp Lietuvos ir pasaulio. Dabar ji reikalinga moderniam Lietuvos verslui, kuris dirba su visu pasauliu, o tam reikia patikimo greito ryšio.“

V.Lašas 1990-aisiais šio verslo ėmėsi, galima sakyti, dėl asmeninio poreikio. Anuomet Kauno technologijos instituto Automatikos fakulteto Elektronikos katedros docentas, technikos mokslų daktaras būdavo kviečiamas į tarptautines konferencijas užsienyje, tačiau dažnai kvietimai jį pasiekdavo konferencijai jau pasibaigus. Tad po nepriklausomybės atkūrimo atsivėrus galimybėms kurti privatų verslą jis su keliais bendraminčiais ėmėsi skubių siuntų. Iš pradžių verslas atrodė taip: patys

dviračiu mindavo iki oro uosto, sėsdavo į lėktuvą, skrisdavo į Maskvą, per kurią tuomet judėjo siuntinių srautai, o vakare parskridę vėl mindavo dviračiu namo. Po metų „Skubios siuntos“ tapo pasaulinio UPS tinklo įgaliotuoju atstovu Lietuvoje.

Šiandien V.Lašui siuntų verslas – ne vienintelis: jis yra ir „Elintos“, vienos didžiausių pramonės automatizavimo paslaugų bei produktų tiekėjų Lietuvoje, taip pat „Elinvision“, „GRE Holding“ įmonių bendraturtis ir įkūrėjas. „Vladas visada pilnas idėjų, o mes vos spėjame tikrinti jų efektyvumą ir geriausias įdiegti. Jis nuolat sako: galima ir kitaip padaryti. Net ten, kur kitam atrodo, kad riba pasiekta“, – kolegą apibūdina „Elintos“ generalinis direktorius Vytautas Jokužis. Pavyzdžiui, V.Lašo iniciatyva „Elinta“ ėmėsi elektromobilių ir jų įkrovos sto-telių tinklo projekto.

V.Lašui šauna įvairiausių idėjų, pavyzdžiui, UPS/„Skubių siuntose“ jau penktus metus veikianti atlyginimų sistema „Pasiskirk sau atlyginimą pats“ ne tik buvo pripažinta geriausiu metų personalo valdymo projektu Lietuvoje, bet ir pateko į Europos universitetų vadybos vadovėlius. Kolektyvas V.Lašui – didysis jo verslo turtas. Ne veltui ištikus krizei įmonė mažino išlaidas bet kokia kaina, bet tik ne atleidinėdama darbuotojus. Paklaustas, kuo praktiškai pasireiškia žodžių derinys „socialiai atsakingas verslas“, už ką V.Lašas šįsyk, šalia turimų lietuviškų, pelnė ir tarptautinį apdovanojimą, jis sako: „Sąžiningumas visais lygiais. Ar kada kam davėm pakišką, darėm ką nelegaliai? Ne.“

Už V.Lašą tikrai galima drąsiai laiduoti (ypač kai jį pažįsti nuo pirmos klasės): jis jau greičiau nuskris į kosmosą, nei pasielgs nesąžiningai ar ką nuskriaus. Ir skrydis į kosmosą – jokia metafora: nors retsykiais užsivelka rudą kurjerio uniformą, Vladas šiandien labiau idėjų kurjeris.

Nevisavertiškumo mitų griovėjas

V.Lašas užvaldytas kosmoso idėjų. Jis juokiasi, kad tai prasidėjo nuo penkerių metų, kai gimtadienio proga gavo tėvų dovaną – knygą „Į kitas planetas“. „Kai kas tradiciškai mano, kad Lietuva – maža šalis, todėl neturi galimybių sėkmingai dalyvauti kosminiuose projektuose. Su bendraminčiais sekasi tuos mitus paneigti“, – tvirtina verslininkas.

Jo manymu, kosmosą per daug tiesmukai suprantame, nes tai – labai daug sparčiai be-

UPS/„Skubių siuntų“ įkūrėjas ir vadovas Vladas

Kaunietį verslininką su „Virgin Group“ įkūrėju ir Bransonu sieja kova su klimato kaita ir kosmoso

sivystančių sričių, atveriančių labai daug galimybių ir verslui, net mažoms komandoms. Jei du danai jaunuoliai garaže per dvejus metus sukūrė kosminį aparatą (V.Lašas – vienas šio projekto rėmėjų) ir turi šansą Daniją iškelti tarp didžiųjų kosmoso valstybių, kodėl to negalėtų padaryti Lietuva? Žiemą V.Lašas lankėsi JAV kosminių tyrimų agentūroje NASA, ir štai jau šią vasarą Kauno bei Vilniaus studentai važiuos ten stažuotis.

Daug idėjų V.Lašas pasisemia ir įkvepiančių pavyzdžių sutinka pasaulinėse TED idėjų konferencijose. Jis – TED narys rėmėjas ir šių konferencijų iniciatorius Lietuvoje. TED jis susipažino ir su seru Richardu Bransonu, „Virgin Group“ įkūrėju bei savininku, taip pat užvaldytu kosminių projektų. Su grupele kitų

Verslo taikos prizas

Šis prizas teikiamas nuo 2009 m. Pretendentus atranka Komitetas, kurį sudaro Nobelio taikos premijos ir premijos ekonomikos srityje laureatai. Apdovanojimas skiriamas už verslo sėkmę, neatsiejama nuo socialinės atsakomybės ir socialinio solidarumo principų. Šiemet į jį pretendavo 90 kandidatų iš 60 valstybių, o eliminame septynetuke tarp JAV, Egipto, Indijos, Argentinos, Tanzanijos, Bangladešo atstovų – ir lietuvis Vladas Lašas. Prizas simbolizuoja rankų paspaudimą, kuris paprastai lydi pasiektą verslo sūtarimą. Jei jis pasiekiamas vadovaujantis socialine atsakomybe, tai prisideda prie visuomenių brandos ir tarpusavio supratimo, stiprina taiką. Prizai bus įteikti gegužės 7 d. Osle.

Lašas mano, kad jų tarnyba labai svarbi šiuolaikiniam verslui

savininku Richardu
projektai

TED idėjų pasaulinę konferenciją V.Lašas atvedė ir į Lietuvą

naujovėmis besidominčių verslininkų juodu įsteigė „Carbon War Room“ – ne pelno siekiančią organizaciją, ieškančią sprendimų ir skatinančią verslininkus įgyvendinti kovos su klimato kaita strategijas, kurios sumažintų anglies dvideginio išmetimą. „Mano požiūris toks, kad jei ką darai pasauliui – tai ir Lietuvai“, – sako V.Lašas, pasaulines idėjas „stumiantis“ ir į „Lietuva 2030“ strategiją, kurią kuriančios Valstybės pažangos tarybos narys jis yra.

Verslininkas cituoja naują Peterio Diamandiso ir Steveno Kotlerio knygą „Abundance“ (liet. „Gausa“): „Joje rašoma, kad ateitis bus geresnė, nei šiandien manome. Manau, tas optimizmas pagrįstas. Per pastaruosius dešimtmečius daugelyje svarbių dalykų rodikliai pagerėjo, vystosi pažangios technologijos, daugė-

ja aktyviai kuriančių žmonių, tokių kaip R.Bransonas ar kiti, kurie ne tik nori daryti verslą, bet ir mąsto apie ilgalaikę jo naudą visuomenei bei visai aplinkai.“

Įkvepia siekti tikslo

Vladas neabejotinai priklauso pastarajai – „verslo kitaip“ kategorijai. Jis mėgsta kartoti savo bičiulio R.Bransono patarimą: „Dirbk žaisdamas, žaisk dirbdamas“, nors tai kauniečiui neretai pelno keistuolio reputaciją. Jei Vilniuje sutiksi kelis solidžius vyrus, važinėjančius riedžiais ir aptarinėjančius ateities scenarijus bei jų naudą Lietuvai, tikėtina, kad tai V.Lašas vėl atsikvietė kokių garsių asmenybių, pavyzdžiui, NASA Amesio tyrimų centro

direktorių Simoną P.Wordeną. Idėja „Pakvies draugą į Lietuvą“, pasiskolinta iš Naujosios Zelandijos, V.Lašas užkrėtė ir Globalios Lietuvos lyderių organizaciją, kurioje jis yra patarėjų tarybos narys.

Jam gali šauti į galvą minint Baltijos kelio jubiliejų sėsti į UPS lėktuvėlį ir nusėti kelią gėlėmis ar perskaičius miesto laikraštį, kad ligoninėms trūksta kraujo, savo įstaigoje surengti donoro dieną. Jis – kaip vaikščiojanti telekomunikacijų įmonės reklama „Connecting people“: vos jo bičiulis alpinistas Vladas Vitkauskas užsimena apie savo knygą, V.Lašas tuoj jį suveda su JAV rašytoja Rūta Šepetys, o ši savo leidėjui pasiūlė legendinio lietuvių knygą išleisti ir kitose šalyse. Taip, ne visos jo idėjos pasaulinės svarbos, bet įkvepia siekti daugiau, tikėti, kad „kiekvienas lašas svarbus“, kaip kad su humoru V.Lašas įsirašęs savo vizitinėje kortelėje.

„Vladas – ne tik sėkmingai dirbantis verslininkas, kuriam būdin-

gas labai platus požiūris į verslą ir inovacijas. Gali pasirodyti, kad kai kurios jo idėjos – ne šitam laikmečiui, todėl dalį žmonių jos tik stebina. Tačiau jis mato Lietuvoje potencialą, ypač jaunų žmonių, o žinodamas pasaulinį kontekstą neabejoja, kad Lietuva gali neatsilikti nuo pirmaujančių šalių. Jis – tiesiog verslo angelas jaunimui ir tikras Lietuvos verslo bei visos valstybės ambasadorius užsienyje“, – V.Lašą apibūdina dvidešimt metų jį pažįstantis Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų generalinis direktorius Vytautas Šileikis. Beje, ši institucija V.Lašą ir pasiūlė tarptautiniam apdovanojimui. Kaunietis verslininkais – „start up“ rėmėjas, o su kolegomis britais įsteigė pasaulinį jaunimo verslo interneto srityje „greitintuvą“ *springboard.com*.

Beje, Vladas stebina ne tik verslo idėjomis. Pavyzdžiui, jis nubėgo Los Andželo maratoną ir pusę vilniškio, vienas užkopė į Monblaną, kroviniu lėktuvu „patranzavo“ į Niujorką ar keturiose dvimotoriu lėktuvėliu nuskrido per Atlantą į Pietų Ameriką. „Jis paprastas ir atsakingas tiek versle, tiek asmeniniame gyvenime“, – tvirtina „Elintos“ vadovas V.Jokužis ir papasakoja, kad su žmona du savo vaikus užauginęs V.Lašas dabar augina du vaikučius iš vaikų namų.

Koks jausmas būti išskirtam tarp kelių sektniausių pasaulyje verslininkų? „Kaip olimpinėse žaidynėse gavus aukso medalį. Kai kas laimi olimpiadoje, tai garbė ir sportininko atstovaujamai valstybei, o svarbiausia – paskata jaunimui siekti to paties. Man smagu, kad Lietuvos vardas paminėtas kaip šalies, kurioje yra komandų, pasiekiančių idomių pasauliui tikslų, kad galime dalyvauti neįtikėtinuose projektuose ir laimėti. Tikiuosi, tai padrąsins ir kitus“, – viliasi Verslo taikos apdovanojimo laureatas.

Aušra Lėka

B.Obama Ameriką nuvairavo į kairę

Per rudenį vyksiančius JAV prezidento rinkimus greičiausiai susirungs demokratas Barackas Obama ir respublikonas Mittas Romney. Kuris iš jų stipresnis, charizmatiškesnis ir, svarbiausia, patrauklesnis amerikiečiams?

Barackas Obama savo, kaip JAV prezidento, įvaizdį formuoja jau ketverius metus, bet nėra lengva pasakyti, ar jis stiprus, ar silpnas prezidentas, ar nusipelnė jam avansu suteiktos Nobelio taikos premijos, ar, priešingai, padarė viską, kad šią premiją skyrusi komisija pasijustų prašovusi pro šalį.

Sausį sakydamas metinę kalbą JAV prezidentas atkreipė dėmesį į didžiausius savo nuopelnus – tarptautinio teroristų tinklo „al Qaeda“ vadovo Osamos bin Ladeną ir nuverstą Libijos lyderio Muammaro Gaddafi žūtį. Taip jis siekė pabrėžti savo laimėjimus užsienio politikos srityje ir nuginkluoti savo rinkimų varžovus respublikonus. Mat pagrindinis šių argumentas per rinkimus nuolat būna tas, kad demokratams prezidentams esą labai prastai sekasi gynybos politika, o štai B.Obama įrodė, jog jie neiteisūs.

„Pirmąkart nebėra amerikiečių, besikaunančių Irake. Pirmąkart per du dešimtmečius Osama bin Ladenas nebekelia grėsmės šiai šaliai“, – tuomet pareiškė prezidentas, pradėdamas kovą dėl savo perrinkimo.

Tačiau nemaža dalis analitikų ir oponentai respublikonai B.Obamai negailėstingi: jų tikinimu, tai tik žodžiai, o B.Obama yra vienas silpniausių JAV prezidentų per visą istoriją. Štai buvęs Atstovų rūmų pirmininkas Newtas Gingrichas (jis irgi siekia tapti respublikonų kandidatu į prezidento postą) netgi pareiškė, jog B.Obama esąs toks silpnas prezidentas, kad, palyginti su juo, net pačiu silpniausiu prezidentu laikomas Jimmy Carteris atrodo stiprus.

Mittas Romney irgi ne kartą kaltino B.Obamą nesugebant duoti atkirčio neva didžiausiam Amerikai kilusiam pavojui – Irano siekiui pasigaminti branduolinių ginklų.

Jam ir jį palaikantiems amerikiečiams nė motais B.Obamos siekis šią krizę spręsti taikiai, pasitelkiant vien tik sankcijas. Kas, kad prezidentas kartu su Europos Sąjunga sugriežtino sankcijas prieš Irano naftos eksportą ir bankų sektorių, – respublikonai aiškina, esą Iraną reikėtų sutramdyti jėga ir B.Obama tiesiog įrodė, kad yra per silpnas tai padaryti.

Dešinieji rinkėjai laikosi tos pačios nuomonės ir pasiūžę balsuoti už tą kandidatą, kuris vėl grąžintų JAV anksčiau turėtą, o per krizę prarastą supergalybės statusą. Jų supratimu, tai padaryti galima (ir reikia)

B.Obama Amerikoje vertinamas prieštarai. Didelė dalis amerikiečių kaltina jį prastėjanciais šalies ekonomikos rodikliais

demonstruojant raumenis, ir B.Obamos elegancija žavi tik tol, kol kalba nepasisuka apie JAV pozicijas geopolitiniame žaidime.

Vien tai, kad B.Obama kalba apie būtinybę mažinti karinį biudžetą, siutina dešiniuosius, sutinkančius ir su didesniais mokesčiais, bet kad tik JAV arsenale nesumažėtų branduolinių galvūčių.

Beje, pagrindinis B.Obamos ir M.Romney skirtumas – priešų ir draugų balansas. B.Obama savo kadencijos metais pagerino JAV santykius su Europa, ne kartą kalbėjo apie santykių su Rusija atšilimą ir tapo garsaus posakio „perkrovimo mygtukas“ autoriumi.

M.Romney santykiams su šia valstybe net nežada naudoti diplomatinį vingrybių: kovo pabaigoje jis sulaukė didžiulio Rusijos ir viso pasaulio žiniasklaidos dėmesio pareiškdamas, kad Rusija yra pagrindinis geopolitinis JAV priešas ir lygiuojasi į prasčiausius pasaulio veikėjus, įskaitant Siriją bei Iraną, o B.Obamos mėginimai su šia valstybe ieškoti sąlyčio taškų yra apgailėtini ir netgi pavojingi. „Rusija yra geopolitinis priešas, ir mintis, kad mūsų prezidentas planuoja sudaryti kažkokius sandorius su ja ir net nenori

prieš rinkimus to pasakyti Amerikos žmonėms, kelia didelį nerimą“, – tada pareiškė M.Romney.

Tokius žodžius jis ištare tuoj po B.Obamos ir Rusijos prezidento Dmitrijaus Medvedevo susitikimo Seule, per kurį B.Obama neatsargiai išsitarė, kad po perrinkimo, kai jau nebereikės galvoti apie rinkimus, jis bus kur kas lankstesnis ir galės su Rusija leisti į didesnius kompromisus.

Beje, B.Obamos minkštumą pajuto ir kitų šalių vadovai. Vokietijos kanclerė Angela Merkel yra jį pavadinusi pernelyg švelniu geopolitine prasme, o štai Prancūzijos prezidentas Nicolas Sarkozy B.Obamą apdovanojo „komplimentu“, kad jis per daug siekia visiems būti geras.

Laimės vienas procentas?

Dar vienas bruožas, kuriuo pasižymėjo ir iš esmės į JAV istoriją pateko B.Obama, – kairuoliška jo politika. Per pastaruosius keletą metų jis sugebėjo gana radikalčiai pakeisti JAV kursą ir iš laukinio kapitalizmo, kuriam lenkiasi respublikonai, nusukti į gana europietišką socializmo pusę. Žinoma, iki Švedijos dar labai toli, tačiau B.Obamos inicijuotos reformos tikrai kvepia kairumu. Per ketverius metus jis sublizgėjo tokiose srityse, kaip tos pačios lyties asmenų vedybų

Už ką šiandien balsuotų amerikiečiai

propagavimas, abortų įteisėjimas, leidimas lengvesnėmis sąlygomis į JAV imigruoti lotynų amerikiečiams, galiausiai – nelegalių imigrantų teisinis legalizavimas.

Jo reformos, ypač sveikatos apsaugos, iš tiesų pavertė JAV kairiąja valstybe, nes amerikiečiai gavo tai, ko niekada neturėjo, – privalomąjį sveikatos draudimą, kur kas didesnes socialines garantijas, pažadą, kad bus pasirūpinta bedarbiais, be to, atkreiptas dėmesys į jaunimo nedarbą.

Respublikonams visos šios temos kelia tik pasipiktinimą, tad M.Romney nuolat aiškina, jog būdamas prezidentu pirmiausia turėtų nemažai pasistengti, kad būtų „ištaisytos B.Obamos klaidos“ ir Amerika vėl taptų dešiniąja valstybe, nes tik tokia ji yra konkurencinga ir galinga.

Kad daliai amerikiečių B.Obamos iššokimai ne prie širdies, parodė ir vadinamieji kadencijos vidurio rinkimai, kuriuos laimėjo ne demokratai, o respublikonai. Suvilioni rinkėjus jiems tuomet padėjo naujas visuomeninis Arbatos judėjimas. Tiesa, dabar ši arbata jau gerokai atvėsusi, jos įtaka – sumenkusi. Užtat jos vietą užėmė kita labai stambi iš visuomenės susiformavusi jėga – judėjimas „Okupuok“.

B.Obama yra

neabejotinas favoritas tiems, kurie save tapatina su, tarkime, judėjimu „Okupuok“, paskelbusiu 99 proc. „eilinių“ gyventojų kovą su 1 proc. turtingųjų. Įdomu tai, kad M.Romney – tiesiog klasikinis to vieno procento pavyzdys.

Jis milijonieriaus sūnus ir niekada nesusidūrė su vadinamųjų paprastų amerikiečių problemomis. Už M.Romney, be jokios abejonės, balsuos visas Volstritas, visuomenės elitas ir nemaža dalis vidurinės klasės amerikiečių, kurių

M.Romney – įtakingas milijonierius, siekiantis sugrąžinti JAV pasaulio supergalybės statusą

požiūriu, išgyvena stipriausi, o judėjimas „Okupuok“ – tai nevykėlių paradas, kuriame dalyvauja tingūs, nieko nepasiekę ir didesnių ambicijų gyvenime neturintys žmonės.

B.Obamai didele grėsme šiuo atveju tampa tai, kad labai daug amerikiečių, daugelį metų ugdytų taip, jog geriausiai išgyventų laukinio kapitalizmo sąlygomis, labiau simpatizuoja būtent tam vienam procentui, vadinasi, ir M.Romney, o ne rūpestingajam ir dosniajam B.Obamai.

Remiantis neseniai atliktos apklausos rezultatais, B.Obama rinkimus prieš M.Romney laimėtų rezultatu 51:44, tačiau rinkėjai palankiau vertina M.Romney siūlomus ekonomikos problemų sprendimo būdus.

Užtat B.Obama

savo kairiąsias vertybes artėjant rinkimams stengiasi dar labiau išryškinti ir tikisi palenkti bent jau neapsisprendusiųjų širdis. Štai prieš porą savaičių jis vėl paragino įvesti naują mokestį pasiturintiems amerikiečiams, populiariai vadinamą Buffeto mokesčiu, taip pavadintą milijardieriaus ir investuotojų guru Warren Buffeto garbei. Sakydamas kalbą Floridos Atlanto universitete, B.Obama paragino turtinguosius mokėti „teisingą dalį“. Nors pajamų mokestis daug uždirbantiems amerikiečiams šiuo metu siekia 35 proc., daugybė turtingų investuotojų užsidirba iš investicijų, o tokios pajamos apmokestinamos vos 15 proc. mokesčiu.

Pagal Senatui pateiktą siūlymą, asmenys, kurių pajamos viršija milijoną dolerių, turėtų mokėti mažiau – 30 proc. pajamų mokestį. „M.Romney mano, kad milijonieriai ir milijardieriai turėtų ir toliau mokėti mažesnius mokesčius nei vidutinės pajamas gaunančios šeimos. Tiesą sakant, pats M.Romney nemoka teisingos mokesčių dalies“, – teigiama naujausiame B.Obamos rinkimų kampanijos pareiškime.

Beje, sausį M.Romney paskelbė savo 2011 m. mokesčių deklaraciją. Tada ir paaiškėjo, kad multimilijonierius temoka 14 proc. pajamų mokesčio.

Tačiau vokiečių žurnalas „Stern“ ironizuoja, kad ir paties B.Obamos išvedžiojimų apie socialinį teisingumą nereikėtų vertinti rimtai. Jam antrina M.Romney: „Jei B.Obama toks socialiai teisingas, tai kodėl jo prezidentavimo laikotarpiu dar labiau išaugo visuomenės nelygybė, kodėl padidėjo nedarbas, kodėl didžiausios šalies korporacijos ėmė skaičiuoti dar didesnę pelną, nors 60 proc. amerikiečių pasisako už turtinės nelygybės mažinimą?“

Šiais žodžiais norima pabrėžti, kad tariamai B.Obamos pranašumai vidurinės klasės akyse tėra mitas, nors ir malonus ausiai.

Rima Janužytė

Ar JAV vis dar yra svajonių šalis, ar tebegalioja posakis „amerikietiška svajonė“?

Apklausa Amerikoje

B.Obama visus konfliktus siekia spręsti taikiai, dėl to kaip asmenybė daugeliui yra simpatiškesnis už nelanksčius respublikonų kandidatus

52 proc.	Taip
44 proc.	Ne
2 proc.	Nežinau

Apklausa Vokietijoje

50 proc.	Taip
43 proc.	Ne
7 proc.	Nežinau

Šaltinis: „Bloomberg“, „Reuters“, „Stern“

Vilniaus jėzuitų gimnazijos direktorius A.Sederevičius SJ su komanda iš visų jėgų stengiasi, kad jų gimnazija vaikams taptų sėkmingu trampolinu į gyvenimą

2012 metų gimnazijų reitingas

Savaitraštis „Veidas“ jau devintą kartą pristato gimnazijų ir vidurinių mokyklų reitingą. Šįmet mokyklos rangutos pagal naują metodiką, bet nauji kriterijai lyderių nepakeitė.

Saulius Jurkevičius (Vilniaus licėjus), doc. Bronislovas Burgis (Kauno technologijos universiteto gimnazija), Artūras Sederevičius SJ (Vilniaus jėzuitų gimnazija), Edmundas Grigaliūnas (Vilniaus Žirmūnų gimnazija) ir Valdemaras Kaupinis (Vilniaus M.Biržiškos gimnazija) – tai penkių geriausių šalies gimnazijų vadovai. Tiesa, sąrašą derėtų pratęsti dar keliasdešimčia ar bent keliolika pavardžių, nes šios penkios gimnazijos turi išskirtinę teisę rengti egzaminus ir pasirinkti geriausius ir gabiausius savo miesto ar visos Lietuvos vaikus.

Dar keliolika kitų gimnazijų dirba su ta „žaliava“, kuri auga jų kieme, bet pasiekia puikių rezultatų: Raimondas Dambrauskas (Panevėžio J.Balčikonio gimnazija), Vilija Prižgintienė (Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazija), Vytautas Gyls (Kauno J.Jablonskio gimnazija), Vilija Klimavičienė (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija), Antanas Doniela (Panevėžio 5-oji

vidurinė mokykla)...

Taigi kas sieja visus šiuos direktorius ir jų gimnazijas, kaip jiems pavyko pasiekti tokių rezultatų bei juos išlaikyti? Ir, priešingai, kodėl daugiau kaip dviejuose šimtuose gimnazijų bei bendrojo lavinimo mokyklų nėra nė vieno vaiko, kuris gebėtų bent už vieną valstybinį brandos egzaminą

Dviejuose šimtuose gimnazijų bei bendrojo lavinimo mokyklų nėra nė vieno vaiko, kuris gebėtų bent už vieną valstybinį brandos egzaminą surinkti nuo 90 iki 100 balų.

miną surinkti nuo 90 iki 100 balų? Ar tai reiškia, kad daugiau kaip pusėje Lietuvos negimsta talentingų bei darbščių vaikų, o gal šių mokyklų direktoriai ir mokytojai vadovaujasi ydinga ugdymo filosofija?

„Mokyklos sėkmę lemia trys veiksniai: pirmiausia išprusęs, švietimo vadybos naujoves išmanantis ir jas pritaikyti ge-

bantis direktorius, antra, stiprūs ir naujiems metodams imlūs mokytojai, trečia, patys vaikai ir jų gyvenamoji aplinka. Tiek S.Jurkevičius, tiek B.Burgis, tiek kiti geriausių rezultatų pasiekiančių gimnazijų direktoriai visų pirma yra labai reiklūs sau, apsiskaite, nuolat ir viskuo besidomintys, besigilinantys ir į naujas mokymo

metodikas, ir į mokyklų vadybą, turintys aiškų tikslą, matantys mokyklos viziją ir to siekiantys, – vardija istorijos vadovėlio su S.Jurkevičiumi bendraautoris, istorikas, žurnalistas ir žiniasklaidos vadybininkas Kęstutis Petrauskis. – Visi jie yra lyderiai, kurie supranta, kad mokyklai į priekį padės žengti tik patys geriausi mokytojai – mokytojai lyderiai, todėl tokius, panašius į save, ir telkia.“

Štai naujasis Vilniaus jėzuitų gimnazijos vadovas A.Sederevičius taip ir sako: „Manau, aš, kaip direktorius, esu mažiausiai prisidėjęs prie mokyklos sėkmės. Iš tikrųjų, jei viskas gerai gimnazijoje – girk

mokytojus, jei blogai – peik save.“

Kuo vadovas reiklesnis sau, tuo geresni gimnazistų pasiekimai

„Saulių pažįstu daugiau kaip du dešimtmečius, jis labai darbštus, atkaklus, griežtas kirstukas, kuris žino, ko siekia, bet kartu leidžia mokyklos bendruomenei pasireikšti“, – dėsto Vilniaus licėjaus vadovo bendramokslis, nūnai Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) kanceleris Dainius Numgaudis.

Aštuoniolika metų licėjui vadovaujantis eruditas S.Jurkevičius sukūrė laisvą, demokratišką, „džiazuojančią“ atmosferą: čia nėra jokių skambučių, skelbiančių pamokos pradžią, nes gimnazistai pasiekę tokį sąmoningumo lygį, kad patys žino, kada ateiti į pamoką ir kada prasidės kita pamoka. Čia nėra ir pertraukos budinčių ar rūkalius gaudančių mokytojų, nes per pertraukas vieni licėjininkai žaidžia stalo tenisą koridoriuose, kiti likę su mokytoju gilinasi į ką tik pasibaigusios pamokos užduotis ar rengiasi būsimai pamokai, be to, čia niekas nenusirašinėja.

Panašus, pasak D.Numgaudžio, ir kiti „Veido“ geriausiomis įvardytų gimnazijų vadovai bei jų komandos: KTU gimnazijai irgi vadovauja ne-trafaretinio mąstymo, „džiazuojantis“ direktorius, kurio komanda, nuolat besivaržydama su licėjumi, katra mokykla geresnė, pasiekia vis įspūdingesnių rezultatų. Beje, doc. B.Burgis prieš 23 metus ir buvo idėjos steigti universitetinę gimnaziją, kurios veikla prie geriausių Jungtinės Karalystės universitetų, sumanytojas.

Teologijos bakalauro studijas Kauno kunigų seminarijoje bei mokyklų vadybos magistro studijas JAV baigęs A.Sederevičius SJ dar tik apie pusmetį vadovauja Vilniaus jėzuitų gimnazijai (VJG), bet, kaip ir jo pirmtakas brolis V.Saulius SJ, remiasi brolių jėzuitų švietimo ir dvasingumo filosofija ir mokyklos sėkmės siekia išlaikydami artimus bendruomenės santykius. Beje, A.Sederevičius SJ, prieš išvykdamas studijuoti į JAV, buvo Kauno jėzuitų gimnazijos kapelionas ir tai jam padeda jau vadovaujant gimnazijai geriau suprasti, kas jaudina mokslivius bei mokytojus. O pedagogai direktoriaus kabinetą net vadina „atviromis durimis“, mat jis niekad jų neuždaro: kiekvienas mokytojas ar gimnazistas gali įlėkti ir →30

KURI GIMNAZIJA GERIAUSIA JŪSŲ VAIKUI

VIETA 2012 M. REITINGE		VIETA 2011 M. REITINGE		Gimnazijos pavadinimas	BENDRAS SURINKTŲ BALŲ SKAIČIUS	Iš viso baigę / gavo išsilavinimo pažymėjimus abiturientų 2011 m.	Istojo pirmuoju pageidavimu į Lietuvos universitetus (15 taškų)	Istojo į užsienio universitetus (5 taškai)	Visų laikusiųjų lietuvių k. valstybinį brandos egzaminą (VBE) balų vidurkis (10 taškų)	Išlaikusiųjų lietuvių k. VBE ir gavusių (nuo 90 iki 100 balų) proc. nuo visų laikusiųjų (10 taškų)	Visų laikusiųjų matematikos VBE balų vidurkis (10 taškų)	Išlaikusiųjų matematikos VBE ir gavusių (nuo 90 iki 100 balų) proc. nuo visų laikusiųjų (10 taškų)	Visų laikusiųjų užsienio k. VBE balų vidurkis (10 taškų)	Išlaikusiųjų užsienio k. VBE ir gavusių (nuo 90 iki 100 balų) proc. nuo visų laikusiųjų (10 taškų)	Visų laikusiųjų istorijos VBE balų vidurkis (10 taškų)	Išlaikusiųjų istorijos VBE ir gavusių (nuo 90 iki 100 balų) proc. nuo visų laikusiųjų (10 taškų)
I	II	III	IV													
100 GERIAUSIŲJŲ																
→ 1	1	Vilniaus licėjus	98,91	145	81	65	90,7	67,6	96,1	87,1	97,6	94,8	94,9	82,2		
→ 2	2	VšĮ Kauno technologijos universiteto gim.	85,65	76	43	32	83,2	44,7	89,6	59,4	95,5	85,2	91,2	53,8		
→ 3	3	Vilniaus Jėzuitų gim.	82,82	76	43	16	83,9	48,7	87,1	64,4	92,4	73,3	87,8	54,8		
→ 4	4	Vilniaus Žirmūnų gim.	69,54	194	95	31	79,3	40,2	80,5	45,7	80,7	39,6	83,3	47,8		
→ 5	12	Vilniaus M.Biržiškos gim.	66,60	181	84	33	79,4	37,4	77,0	32,1	79,6	39,2	79,6	50,9		
→ 6	5	Panevėžio J.Balčikonio gim.	58,74	198	91	30	74,6	28,8	75,3	32,8	71,1	25,0	74,4	30		
→ 7	7	Klaipėdos „Ažuolyno“ gim.	54,62	226	82	36	69,5	27,0	67,8	23,5	77,4	37,2	66,5	29,7		
→ 8	6	Kauno J.Jablonskio gim.	52,40	181	60	40	68,4	20,7	68,7	29,2	74,0	31,5	67,7	22,8		
→ 9	18	Vilniaus Gabijos gim.	51,85	146	59	13	69,3	28,8	62,1	24,1	68,6	28,1	61,8	25,3		
→ 10	16	Panevėžio 5-oji gim.	51,15	112	38	30	72,9	35,7	50,2	7,0	70,8	24,7	64,7	32,7		
→ 11	35	VšĮ „Saulės“ privati gim.	50,59	24	7	7	63,6	4,2	66,9	33,3	74,3	41,7	64,5	27,3		
→ 12	130	Vilniaus Žvėryno gim.	49,56	133	43	19	65,5	14,6	63,7	28,8	71,8	34,6	68,2	21,0		
→ 13	8	VšĮ Kauno Jėzuitų gim.	49,49	79	31	12	60,3	21,8	62,4	20	68,4	24,1	68,3	22,2		
→ 14	19	Klaipėdos H.Zudermano gim.	48,86	46	13	11	75,0	37,8	67,6	20	71,9	24,5	48,0	10,5		
→ 15	21	Vilniaus S.Daukanto gim.	47,72	67	37	5	49,5	6,5	54,9	8,8	73,8	29,9	63,0	19,8		
→ 16	13	VšĮ VDU „Rasos“ gim.	47,68	236	72	38	65,7	23,1	56,0	18,0	64,6	25,0	67,9	29,4		
→ 17	88	VšĮ Šiuolaikinės mok. centras	47,47	37	n.d.	11	67,6	13,3	66,0	40	79,8	31,8	71,7	41,7		
→ 18	30	Kauno „Santaros“ gim.	46,16	231	73	25	64,6	16,2	56,8	15,5	68,5	25,5	65,4	28,0		
→ 19	20	Vilniaus J.Basanavičiaus gim.	46,07	87	27	16	67,6	27,5	56,7	13,6	64,2	12,7	62,2	25,5		
→ 20	40	Kėdainių šviesioji gim.	44,85	116	47	11	69,4	27,6	54,5	7,9	57,1	11,8	63,5	13,0		
→ 21	10	Šiaulių J.Janonio gim.	44,39	201	66	27	61,4	21,9	58,9	22,7	62,5	19,3	55,6	15,4		
→ 22	122	VšĮ Vilniaus privati gim.	44,22	20	6	6	53,0	10,5	41,2	0	68,8	26,3	73,8	38,5		
→ 23	55	Vilniaus Karoliniškių gim.	43,47	226	70	26	58,0	17,8	61,0	23,4	63,1	21,2	54,2	18,1		
→ 24	14	Tauragės „Versmės“ gim.	43,39	147	47	14	71,3	24,5	56,4	15,5	55,9	8,2	63,7	16,9		
→ 25	139	Vilniaus Užupio gim.	43,16	153	42	24	53,2	11,2	70,7	30,5	59,5	12,2	61,9	21,9		
→ 26	38	Telšių Žemaitės gim.	42,27	89	24	10	63,1	22,5	53,7	14,5	56,7	7,5	72,6	22,9		
→ 27	63	Vilniaus Jono Pauliaus II gim.	41,63	107	19	14	65,6	26,8	47,2	21,3	70,7	26,1	51,8	17,4		
→ 28	22	Kauno J.Basanavičiaus gim.	40,18	123	27	22	59,8	18,4	52,6	18,8	65,3	22,2	53,4	12,7		
→ 29	28	Kauno „Saulės“ gim.	40,12	253	77	28	57,1	12,0	60,9	21,3	62,2	15,7	50,8	10,5		
→ 30	n.d.	VšĮ „Vilniaus Valdorfo mokykla“	39,16	10	1	n.d.	59,9	11,1	60	25,0	64,4	30	77,1	14,3		
→ 31	9	Vilniaus P.Skorinos vid. mok.	39,03	11	0	5	50,5	0	51,8	0	82,1	58,3	59,1	28,6		
→ 32	45	Vilniaus Šv.Kristoforo gim.	38,80	102	27	8	55,9	11,0	53,5	14,6	63,4	17,6	57,3	17,6		
→ 33	56	Vilniaus Vytauto Didžiojo gim.	38,79	159	47	n.d.	50,3	10,7	55,6	16,2	63,6	18,0	58,6	17,6		
→ 34	116	Vilniaus Žemynos gim.	38,63	173	35	26	59,9	12,9	48,4	12,4	69,0	24,4	55,3	15,5		
→ 35	66	VšĮ Kretingos Pranciškonų gim.	38,56	101	22	5	61,8	20,2	60,3	17,3	58,0	9,1	51,9	19,6		
→ 36	67	Marjampolės marijonų gim.	38,37	38	13	2	63,0	15,8	59,6	14,3	51,7	10,3	45,1	8,7		
→ 37	98	Alytaus Jotvingių gim.	38,04	201	59	19	53,8	13,2	52,2	14,8	55,3	15,1	55,0	15,2		
→ 38	11	Visagino Sedulinos vid. mok.	38,03	25	0	8	43,3	12,5	48,3	33,3	60,8	25,0	49,5	50		
→ 39	395	Šalčininkų Jašiūnų M.Balinskio vid. mok.	37,49	15	1	8	59,7	16,7	62,2	0	75,0	30,8	44,7	0		
→ 40	136	Kauno Akademijos U.Karvelis gim.	37,29	104	35	7	54,7	11,0	50,8	20,5	53,1	12,5	49,9	8,2		
→ 41	23	Utenos A.Šapokos gim.	37,13	223	60	n.d.	57,8	12,3	51,7	13,0	53,9	9,5	59,5	22,1		
→ 42	97	Raseinių Prezidento J.Žemaičio gim.	37,10	74	18	n.d.	58,2	21,0	47,1	9,5	53,4	14,3	60,3	19,4		
→ 43	82	VšĮ Kauno „Ažuolo“ katalikiška vid. mok.	36,93	87	21	n.d.	60,2	15,9	56,7	22,2	56,6	9,1	51,7	11,4		
→ 44	91	Vilniaus S.Konarskio vid. mok.	36,88	65	13	8	50,4	12,5	40,3	8,8	72,5	26,5	52,6	21,1		
→ 45	84	Skuodo Barstyčių vid. mok.	36,80	16	5	n.d.	51,9	14,3	33,7	0	44,1	9,1	67,7	42,9		
→ 46	36	Vilniaus V.Sirokornės vid. mok.	36,57	94	22	11	53,8	18,5	41,6	10	69,3	22,8	43,2	13,0		
→ 47	34	VšĮ Alytaus šv. Benedikto gim.	36,49	87	20	5	57,0	17,9	52,2	14,5	55,5	16,4	51,9	12,2		
→ 48	29	Vilniaus V.Kačialovo gim.	36,01	90	17	16	49,5	14,3	55,2	21,7	61,1	18,2	46,9	7,9		
→ 49	64	Kauno „Varpo“ gim.	35,90	110	22	13	61,7	14,3	44,2	10,7	59,9	17,8	51,8	14,6		
→ 50	47	Kretingos J.Pabrėžos gim.	35,90	178	49	13	57,3	13,8	49,7	9,8	50,1	9,2	53,4	17,2		
→ 51	108	Kretingos Vydmantų vid. mok.	35,88	25	5	n.d.	42,1	0	32,3	7,1	70,9	33,3	71,3	33,3		
→ 52	43	Mažeikių Gabijos gim.	35,82	195	46	16	60,7	16,9	44,2	10,8	53,5	14,6	50,4	16,3		
→ 53	216	Vilniaus Lukiškių vid. mok.	35,64	38	4	n.d.	55,9	4,0	53,7	13,3	67,3	27,3	63,1	25,0		

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
54	85	Klaipėdos Vytauto Didžiojo gim.	35,36	232	45	46	65,8	19,8	37,4	6,6	61,1	17,9	45,2	9,0	
55	68	Druskininkų „Ryto“ gim.	35,35	216	37	16	60,2	22,8	48,0	12,4	57,8	14,8	51,1	10,9	
56	41	Kretingos Salantų gim.	35,32	52	11	n.d.	69,8	18,6	45,5	20,5	48,9	11,1	47,3	12,5	
57	476	Vilniaus Maišiagalos kun. J.Obrembskio vid. m-kla	35,17	31	3	2	58,6	12,5	52,6	12,5	60,4	13,6	66,0	22,2	
58	272	Skuodo Bartuvos vid. mok.	34,91	65	18	2	48,3	15,6	41,9	11,9	61,5	17,1	50,1	9,1	
59	77	Ukmergės J.Basanavičiaus gim.	34,88	120	31	6	64,4	20,4	46,3	10,3	48,4	11,1	44,0	10	
60	39	Marijampolės Rygiškių Jono gim.	34,78	329	94	18	53,3	15,0	42,4	11,8	47,6	11,0	51,8	16,0	
61	44	Vilniaus Š.Aleichemo vid. mok.	34,74	16	2	2	55,9	8,3	48,3	12,5	70,3	14,3	77,7	0	
62	46	Kauno A.Smetonos gim.	34,33	117	29	19	44,3	10,2	46,1	14,3	60,8	15,3	47,3	9,7	
63	27	Vilniaus A.Kulviečio vid. mok.	34,26	71	15	7	47,1	7,1	55,7	13,6	61,8	13,8	54,2	9,8	
64	24	Kauno Garliavos J.Lukšos gim.	34,24	98	33	2	59,2	14,3	53,5	9,7	50,1	8,3	34,8	5,6	
65	109	Jonavos Senamiesčio gim.	34,21	221	58	8	55,9	18,0	43,9	17,9	50	13,2	43,6	7,8	
66	78	Gargždų „Vaivorykštės“ gim.	34,04	89	21	5	57,6	9,8	40,1	5,5	49,9	11,1	64,6	17,8	
67	31	Kauno „Aušros“ gim.	33,86	102	17	23	52,1	9,9	48,9	7,9	56,8	14,7	52,3	14,9	
68	26	Šiaulių Didždvario gim.	33,85	204	32	40	56,3	16,7	52,5	15,4	53,4	11,2	48,7	6,0	
69	242	Kauno Maironio universitetinė gim.	33,52	154	43	13	43,1	4,7	52,9	15,7	50,6	13,3	50,2	11,1	
70	438	Vilniaus Medininkų Šv. Kazimiero vid. mok.	33,05	10	0	0	91,7	66,7	9,0	0	39,8	0	81,0	0	
71	49	Kauno Garliavos Jonučių vid. mok.	32,93	136	30	12	53,0	9,8	35,7	8,5	50,4	17,3	47,7	23,5	
72	179	Utenos Užpalių gim.	32,83	25	4	0	52,0	7,1	50,2	18,2	45,7	25,0	41,0	28,6	
73	178	Trakų vid. mok.	32,82	26	3	4	56,0	15,0	42,8	30	46,0	6,3	45,9	20	
74	42	Kauno S.Dariaus ir S.Girėno gim.	32,74	220	53	24	53,1	13,9	41,2	7,6	50,4	9,7	44,0	16,7	
75	167	Skuodo P.Žadeikio gim.	32,73	80	16	2	52,7	16,9	38,6	12,8	52,1	10,5	53,6	15,6	
76	166	Varėnos „Ryto“ vid. mok.	32,67	78	19	6	50,9	10,7	53,9	13,5	53,4	12,5	38,6	7,1	
77	195	Vilniaus Pagirių gim.	32,59	83	15	n.d.	56,3	22,0	29,7	6,1	58,2	12,1	51,6	20	
78	76	Vilniaus S.Nėries gim.	32,54	202	49	n.d.	47,7	7,4	46,7	12,9	58,6	12,8	50,7	10,8	
79	51	Visagino „Atgimimo“ gim.	32,49	34	1	11	51,7	33,3	52,8	25,0	73,6	25,0	0	0	
80	278	Švenčionių Pabradės „Žeimenos“ gim.	32,45	34	5	4	52,4	20	72,0	0	55,7	14,3	43,3	0	
81	403	Kalvarijos Sangrūdės vid. mok.	32,39	17	2	0	59,3	33,3	47,4	0	59,6	0	44,4	21,4	
82	385	Kauno Vandžiolgalos vid. mok.	32,38	23	3	n.d.	53,9	6,3	28,0	5,6	80,4	37,5	51,6	11,1	
83	83	Alytaus A.Ramanausko-Vanago gim.	32,33	183	36	12	49,6	9,4	44,9	9,2	48,5	13,0	60,9	14,6	
84	57	Vilniaus A.Mickevičiaus gim.	32,19	119	18	27	61,9	19,1	33,3	1,3	66,3	17,8	40,4	2,8	
85	209	Varėnos „Ažuolo“ gim.	32,15	90	21	n.d.	50,9	12,0	43,2	14,3	52,2	20	41,6	9,7	
86	265	Anykščių J.Biliūno gim.	32,12	68	21	n.d.	58,4	16,7	37,4	3,6	48,7	2,3	41,6	14,0	
87	286	Kaišiadorių Kruonio gim.	32,04	36	9	0	51,1	6,9	42,7	5,6	34,9	3,7	67,2	27,3	
88	376	Kauno Mikikonų vid. mok.	31,87	65	16	3	50,4	11,6	39,6	18,5	58,2	7,4	44,9	4,0	
89	54	Šiaulių „Romuvos“ gim.	31,82	179	39	20	49,6	9,0	40	12,2	56,7	12,7	46,5	9,8	
90	86	Molėtų Giedraičių A.Jaroševičiaus vid. mok.	31,76	23	4	0	42,1	0	37,0	5,3	53,2	20	67,3	33,3	
91	163	Vilniaus Radvilų gim.	31,46	165	36	12	51,2	10,8	49,7	10,5	60,8	19,1	31,6	2,9	
92	266	Kėdainių Krakų M.Katkauskas gim.	31,29	30	4	3	62,8	21,7	54,4	11,1	40,9	0	37,7	17,6	
93	37	Kauno „Purienu“ vid. mok.	31,22	85	22	3	50,6	5,6	44,5	8,2	58,8	8,1	41,7	11,1	
94	174	Anykščių A.Vienušio gim.	31,21	101	23	5	43,3	10,8	53,6	22,6	49,0	5,5	39,1	9,1	
95	n.d.	Vilniaus Sužionių vid. mok.	31,15	15	1	2	73,8	37,5	25,0	0	60,9	20	37,5	0	
96	364	Kaišiadorių Žiezmarų gim.	31,00	63	16	0	54,8	14,6	39,9	18,5	52,1	8,7	39,1	0	
97	336	Vilniaus A.Puškinio vid. mok.	30,95	42	4	19	54,3	18,5	36,1	8,6	59,3	23,5	25,8	0	
98	145	Vilniaus Naujamiesčio vid. mok.	30,95	55	8	11	54,4	21,6	46,3	11,1	57,0	22,0	22,2	0	
99	350	Prienų „Revuonos“ vid. mok.	30,87	40	6	n.d.	52,8	11,8	63,4	10	59,6	14,3	31,3	10	
100	391	Rokiškio Kamajų A.Strazdo gim.	30,75	46	9	0	68,4	28,0	29,9	3,8	33,5	0	45,4	22,2	

101–200

101	119	Kaišiadorių Rumšiškių vysk. A.Baranausko gim.	30,50	35	9	2	47,0	20,6	33,5	4,2	51,2	12,5	28,6	16,7	
102	94	Ukmergės „Šilo“ vid. mok.	30,45	63	18	1	54,8	10,4	45,0	7,7	48,0	6,7	35,0	7,1	
103	219	Vilniaus Rukainių vid. mok.	30,34	27	3	1	51,1	6,7	28,4	12,5	74,6	14,3	41,5	25,0	
104	314	Zarasų „Ažuolo“ gim.	30,23	114	19	3	53,1	13,3	43,2	5,6	46,2	8,2	53,4	16,4	
105	65	Mažeikių M.Račkausko gim.	30,16	192	41	16	53,1	12,6	43,4	11,0	47,1	8,0	43,2	5,0	
106	170	Visagino „Verdenės“ gim.	30,14	40	8	1	45,3	8,1	41,7	9,1	48,7	15,2	49,5	15,4	
107	95	Rokiškio „Romuvos“ gim.	30,10	100	25	1	48,6	14,4	37,7	10,3	46,9	6,4	40,8	13,6	
108	202	Jurbarko A.Giedraičio-Giedraus gim.	29,99	190	46	n.d.	53,5	12,5	41,8	8,1	41,5	5,8	47,2	11,0	
109	141	Šiaulių Kuršėnų Pavenčių vid. mok.	29,85	94	18	6	59,3	9,0	40,1	8,8	53,5	8,7	42,0	7,1	
110	105	Šakių „Žiburio“ gim.	29,65	126	30	2	53,7	11,2	42,4	7,1	49,7	9,1	42,7	3,7	
111	225	Trakų Lentvario H.Senkevičiaus vid. mok.	29,56	25	5	1	60,4	10	24,2	0	63,1	23,8	45,3	0	
112	171	Vilniaus Piliatės vid. mok.	29,48	78	11	4	49,8	8,2	44,3	10,3	60,2	9,6	50,8	6,7	
113	32	Panevėžio J.Miltinio gim.	29,37	124	21	n.d.	58,7	12,0	47,7	7,0	49,8	4,7	45,4	8,7	
114	93	Vilniaus „Atėities“ vid. mok.	29,35	40	5	6	39,1	3,0	32,0	4,3	59,0	13,6	60,8	23,1	
115	80	Vilniaus Marijampolio vid. mok.	29,31	16	3	n.d.	44,7	8,3	34,3	0	60,8	21,4	47,4	14,3	
116	127	Vilniaus L.Karsavino vid. mok.	29,29	58	5	n.d.	47,2	10	41,5	9,7	63,5	27,3	38,4	16,7	
117	73	Plungės „Saulės“ gim.	29,28	172	46	n.d.	54,6	9,7	41,7	8,5	42,7	7,0	41,7	4,4	
118	149	Vilniaus Tuskulėnų vid. mok.	29,10	70	18	n.d.	45,9	12,3	37,7	6,5	61,6	11,3	32,9	2,9	
119	107	VšĮ Panevėžio K.Paltaroko gim.	29,08	82	19	n.d.	60	17,8	34,0	2,1	49,3	4,3	36,7	9,1	

→29 pasikalbėti su direktoriumi. Kaip šmaikštuoja VJG direktoriaus pavaduotoja Rasa Jurkuvienė, mokytojai direktoriaus kabinete iš-

Vilniaus jėzuitų gimnazijos vadovas A.Seiderevičius: „Jei gimnazijoje viskas gerai – girk mokytojus, jei blogai – peik save“

lieja visas susikaupusias emocijas, todėl nebėra noro ir reikalo kelti to- no per pamokas.

Žirmūnų gimnazijos direktorius E.Grigaliūnas – stiprus mokyklų va- dybininkas, sutelkęs itin reiklį pe- dagogų komandą; Vilniaus M.Bir- žiškos gimnazijos vadovas V.Kaupi- nis, iki 1997 m. ėjęs Vilniaus miesto švietimo skyriaus vedėjo pareigas, pereinamuoju laikotarpiu politikų spauštas ir išbandytas „ugnimi bei vandeniu“, išlaikė ir dar sustiprino mokyklos bendruomenę bei jos lai- mėjimus.

Kita vertus, nors šių penkių gim- nazijų direktoriai, Vilniaus, Kauno bendruomenių akimis, ir yra labai įtakingi, o jų vadovaujamos mokyk- los tapusios švietimo madų diktuo- tojomis, vis dėlto geriausių regionii- nių, provincijos mokyklų vadovai savo regionuose yra įtakingesni nei vilniškiai ir kauniškiai. „Matyt, nesuklysiu sakydamas, kad Panevė- žio J.Balčikonio gimnazijos direkto- rius R.Dambrauskas pagal įtaką ir svarbą yra ketvirtas penktas žmogus savo mieste, o vietos politikai visada išklauso ir dažnai išsiklauso į jo žodžius. Vilniuje, Kaune taip nėra“, – neabejoja D.Numgaudis, beje, iki ateidamas į ministeriją pats vadova- vęs dabartinei sostinės S.Daukanto gimnazijai.

Taigi, nors sostinės bei Kauno stipriausių gimnazijų reikšmė miesto gyventojams didžiulė, tarp vietos politikų, savivaldybininkų, kurie ir yra daugumos gimnazijų steigėjai,

juntamas antagonizmas. Ne vienos geriausios Vilniaus, Kauno gimnazijos vadovas yra tarsi rakštis tiek vietos, tiek centrinės valdžios politikams, nes kietai rėžia tai, ką kuklių rezultatų pasiekiančių gimnazijų vadovai nebent anoniminiuose interneto komentaruose rašinėja. Nė vienas geriausios gimnazijos direktorius nedreba, kad dėl tokio savo nepaklusnumo gali netekti posto.

B.Burgis neslepia, kad jo kėdė gerokai susvyravo, kai vieno įtakingo koncerno vadovai ėmė spausti be konkurso priimti jų atžalas. „Parodžiau duris ir sulaukiau pasekmių, bet aš nebijau: viena vertus, esu matematikas, docentas, žurnalistas, anta vertus, netrukus ir pensija. O svarbiausia, kad mane palaiko šeima – net devyni žmonės, taigi jaučiuosiu nenugalimas, tarsi nemirtingasis, turintis devynis gyvenimus, – ironizuoja KTUG direktorius. – Žinau viena, kad jei nenori sužlugdyti gero projekto – gimnazijos, privalai visiems panašiams mėgintojams spausti pasakyti: „ne“, priešingu atveju mokyk-

KTU gimnazijos vadovas B.Burgis: „Bendrojo lavinimo mokyklų programos orientuotos jau net nebe į vidutiniokus, o į atsiliekančiuosius“

la neteks patrauklumo.“

Pasak pašnekovo, tai kainuoja nemažai sveikatos. „Dėl patiriamos įtampos jau penkiskart esu patekęs į reanimaciją. Bet esu sibirietis, tremtinys, labai gajus, – vėl su lengva ironija prabyla B.Burgis ir galiausiai rimtai užbaigia: – Bet džiaugiuosi ir didžiuojuosi, kad taip pat elgiasi ir kolega S.Jurkevičius.“

Dar vienas elito traukos centras – Vilniaus jėzuitų gimnazija. Joje, kaip sakė R.Jurkuvienė ir kaip skelbiama gimnazijos svetainėje, rėmėjų vaikams rezervuojama keletas vietų, tačiau jie irgi turi lai- ➔32

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
120	268	Vilniaus Riešės gim.	29,00	40	8	6	31,7	2,5	36,9	10,5	60,4	17,4	40,7	14,3	
121	61	Vilniaus „Juventos“ gim.	28,96	96	13	28	48,9	8,9	44,7	6,5	59,6	12,7	31,4	3,0	
122	254	Plungės Alsėdžių vid. mok.	28,82	32	3	1	38,9	11,1	42,5	6,3	60,2	16,7	58,4	12,5	
123	226	Vilniaus M.Daukšos vid. mok.	28,81	80	19	7	38,8	8,4	48,0	9,1	45,0	13,6	42,0	3,0	
124	33	Šiaulių Lieporių gim.	28,77	152	29	21	51,8	9,1	38,4	5,9	57,2	14,1	33,2	3,4	
125	69	Vilniaus Nemenčinės K.Parčevskio gim.	28,66	65	7	n.d.	51,2	14,8	40,8	4,2	64,5	16,7	47,6	3,3	
126	159	Kauno T.Ivanausko vid. mok.	28,58	60	6	1	50,2	16,0	33,2	0	44,1	8,3	65,1	23,1	
127	48	Plungės Senamiesčio vid. mok.	28,53	110	19	8	44,3	6,8	51,3	13,7	45,9	3,3	45,2	10,8	
128	322	Kauno V.Kuprevičiaus vid. mok.	28,45	53	11	n.d.	47,2	9,1	59,9	16,7	49,4	7,7	28,4	0	
129	208	Šakių „Varpo“ vid. mok.	28,29	83	10	0	50,2	15,5	26,6	3,3	52,7	15,8	49,1	20,6	
130	232	Gargždų „Kranto“ vid. mok.	28,11	73	14	1	49,6	9,8	38,8	0	45,8	5,9	57,1	10,3	
131	147	Palangos senoji gim.	28,07	205	30	23	48,9	8,6	38,2	6,4	59,5	17,8	35,5	5,3	
132	466	Šakių Plokščių vid. mok.	28,02	11	2	1	57,8	33,3	19,2	0	36,5	0	56,6	0	
133	138	Ukmergės A.Smetonos gim.	27,96	119	19	6	47,6	11,5	33,6	7,5	53,2	5,4	51,2	9,4	
134	103	Birštono gim.	27,90	86	16	3	52,8	10,1	35,3	7,1	54,6	11,1	36,6	6,5	
135	89	Šiaulių Bazilionų vid. mok.	27,81	18	3	0	47,6	14,3	61,5	25,0	20,7	0	34,7	14,3	
136	131	Vilniaus Mickūnų vid. mok.	27,65	23	1	n.d.	58,5	20	38,1	0	71,1	21,7	38,2	0	
137	148	Vilniaus Antakalnio vid. mok.	27,61	122	22	4	42,7	4,2	44,4	5,3	60,3	10,9	42,6	6,3	
138	101	Vilkaviškio „Aušros“ gim.	27,52	215	37	16	47,2	11,2	37,7	7,8	44,3	8,9	43,6	9,6	
139	106	Vilniaus J.I.Kraševskio vid. mok.	27,50	69	9	10	41,8	4,8	40,4	2,1	65,2	26,6	38,3	0	
140	60	Šilutės Vydūno gim.	27,49	118	23	7	52,7	5,1	46,2	4,3	40,9	3,4	49,2	6,6	
141	198	Radviškio Lizdeikos gim.	27,48	146	29	9	60,8	18,1	32,1	4,3	37,5	1,4	39,5	7,4	
142	243	Raseinių „Kaino“ vid. mok.	27,48	93	15	n.d.	61,4	18,5	44,0	13,8	36,6	5,3	34,0	2,2	
143	329	Varėnos Merkinės V.Krėvės gim.	27,40	42	12	n.d.	51,9	12,9	32,9	7,7	47,7	0	29,8	4,0	
144	346	Mažeikių Sedos V.Mačernio gim.	27,39	47	13	0	47,6	13,2	37,5	16,1	33,3	0	35,0	5,9	
145	125	Kupiškio L.Stuokos-Gucevičiaus gim.	27,33	224	45	8	44,4	6,0	36,8	12,2	48,8	7,4	41,3	9,8	
146	126	Kretingos Kartenos vid. mok.	27,11	25	4	2	37,1	8,0	22,6	0	38,2	6,7	62,6	33,3	
147	121	Kauno Raudondvario gim.	27,09	77	17	9	41,3	4,0	41,5	11,4	47,1	3,8	39,0	5,9	
148	182	Pasvalio PVileišio gim.	27,07	234	50	n.d.	52,9	13,7	35,1	7,7	47,9	6,9	33,5	3,8	
149	252	Kaišiadorių A.Brazausko gim.	27,07	179	37	2	46,3	8,1	48,3	13,2	40,7	4,5	38,9	4,7	
150	154	Šiaulių Gruzdžių gim.	27,04	39	7	n.d.	41,5	9,7	33,1	11,4	38,5	0	49,8	25,0	
151	367	Vilniaus Lavoriškių vid. mok.	26,99	14	2	n.d.	48,7	8,3	10,1	0	77,5	46,7	30,5	0	
152	354	Zarasų Antazavės J.Guodžio vid. mok.	26,98	25	3	n.d.	78,3	14,3	30,3	0	53,4	18,2	28,2	0	
153	328	Pakruojo Žemelio vid. mok.	26,94	23	5	n.d.	56,6	18,2	27,8	0	53,9	0	41,9	0	
154	112	Trakų Vytauto Didžiojo gim.	26,93	78	15	5	49,5	9,9	40,6	8,1	42,7	4,7	38,1	7,7	
155	236	Vilniaus S.Stanevičiaus vid. mok.	26,81	75	21	3	38,7	4,0	39,6	6,3	47,2	5,2	36,6	6,4	
156	373	Vilniaus J.Lelevelio vid. mok.	26,78	31	4	n.d.	50,6	8,3	47,2	0	62,8	19,4	35,2	0	
157	223	Raseinių Šaltinio vid. mok.	26,66	89	18	n.d.	47,0	14,5	43,7	2,3	47,8	7,7	33,9	4,3	
158	59	Panevėžio V.Žemkalnio gim.	26,62	205	28	19	52,8	8,9	39,3	3,2	49,3	7,5	45,7	4,0	
159	275	Kretingos M.Daujoto vid. mok.	26,52	52	8	n.d.	57,8	11,6	41,2	3,4	44,8	3,8	38,8	9,7	
160	192	Vilniaus Gerosios Vilties vid. mok.	26,51	113	15	5	41,9	9,1	46,6	13,0	50,3	10,8	36,6	6,5	
161	100	Vilniaus Šeškinės vid. mok.	26,47	88	10	0	46,9	9,8	28,1	4,0	54,2	9,3	53,8	15,5	
162	408	Vilniaus Paberžės „Verdenės“ vid. mok.	26,45	20	5	n.d.	38,6	7,7	59,3	0	46,8	0	39,2	0	
163	212	Pakruojo „Atžalyno“ gim.	26,42	131	25	n.d.	50,8	10,3	37,1	6,3	45,8	8,1	35,9	8,1	
164	144	Radviškio Baisogalos gim.	26,40	59	7	2	43,0	12,1	36,8	13,8	48,2	11,1	36,2	14,3	
165	255	Radviškio Vaižganto gim.	26,40	114	24	3	44,1	10,7	42,4	7,6	46,3	3,1	36,7	4,8	
166	343	Joniškio „Aušros“ gim.	26,35	102	29	n.d.	45,6	5,0	35,3	9,7	43,1	7,9	33,2	1,6	
167	169	VšĮ Šiaulių universiteto gim.	26,35	198	30	37	47,6	8,8	37,5	8,5	46,7	8,9	32,9	5,1	
168	50	Plungės Kulų vid. mok.	26,34	19	2	1	49,4	16,7	35,4	6,3	41,6	0	39,0	25,0	
169	168	Lazdijų M.Gustačio gim.	26,31	102	22	6	48,2	3,8	46,7	12,8	39,5	6,3	31,8	3,7	
170	349	Molėtų Joniškio vid. mok.	26,30	16	3	0	34,4	0	57,5	33,3	38,9	8,3	34,1	0	
171	325	Klaipėdos Veiviržėnų gim.	26,30	52	10	1	41,5	6,0	22,5	0	43,1	5,3	61,9	20	
172	318	Vilniaus Rudaminos „Ryto“ gim.	26,26	32	7	n.d.	41,6	10,7	23,0	4,0	64,7	12,9	38,5	0	
173	294	Jonavos J.Ralio vid. mok.	26,18	141	28	3	44,4	7,6	35,6	1,9	50,7	12,0	41,2	5,1	
174	25	VšĮ Kauno J.Urbšio katalikiška vid. mok.	26,10	90	11	18	42,0	5,9	25,3	0	53,9	13,2	47,5	13,0	
175	115	Klaipėdos „Varpo“ gim.	26,08	154	23	18	55,5	8,7	29,5	2,0	59,1	12,6	32,0	1,0	
176	271	Vilniaus Naujininkų vid. mok.	26,07	100	11	4	49,2	12,0	42,6	9,3	49,1	5,2	41,0	6,6	
177	449	Molėtų Suginėlių vid. mok.	25,86	26	6	n.d.	57,4	7,1	31,8	4,5	32,1	0	35,6	17,6	
178	204	Šilutės pirmoji gim.	25,79	131	28	9	43,6	2,4	41,9	5,6	48,9	9,9	34,6	2,2	
179	197	Radviškio Šiaulėnų M.Šikšnio vid. m-kla	25,69	17	2	0	46,5	0	54,2	11,1	40,3	0	52,6	12,5	
180	454	Rokiškio Obelių gim.	25,65	38	8	n.d.	50	19,0	18,6	8,0	40,4	7,7	43,8	0	
181	406	Joniškio Žagarės gim.	25,63	33	8	2	41,6	0	31,1	0	46,8	6,3	39,6	15,4	
182	172	Širvintų L.Stuokos-Gucevičiaus gim.	25,60	176	35	n.d.	50,4	6,7	36,5	11,9	40,7	6,7	36,1	4,9	
183	224	Vilniaus Rudaminos F.Ručicko gim.	25,44	62	9	7	39,7	4,1	34,1	5,6	70	12,5	26,9	5,3	
184	137	Vilniaus Nemėžio Šv. Kalinausko gim.	25,42	42	1	n.d.	54,4	14,3	12,5	0	58,7	19,4	54,8	17,6	
185	117	Alytaus Krokialaukio T.Noraus-Naruševičiaus vid. m-kla	25,36	16	2	0	55,9	10	36,8	0	44,7	33,3	16,6	11,1	
186	132	Šilalės S.Gaudėšiaus gim.	25,23	97	15	3	58,5	20	34,1	6,3	35,6	3,4	30,2	5,0	
187	58	Kėdainių „Atžalyno“ gim.	25,22	150	33	5	46,5	5,2	36,8	4,3	42,5	5,7	39,5	3,4	

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
↑ 188	341		Skuodo Mosėdžio gim.	25,20	49	5	0	56,2	10	43,2	8,3	40,7	6,7	37,6	9,5
↓ 189	157		Panevėžio „Minties“ gim.	25,15	194	37	16	42,0	6,4	34,7	4,1	47,7	3,8	40,5	6,5
↑ 190	380		Visagino „Gerosios vilties“ vid. mok.	25,10	40	0	17	30	0	39,8	5,3	70,2	22,2	39,5	0
↓ 191	118		Vilniaus Salininkų vid. mok.	25,03	34	7	1	49,3	0	39,2	6,7	44,4	3,6	31,8	11,5
↑ 192	221		Kalvarijos gim.	25,03	84	14	6	53,3	12,1	29,1	9,5	36,0	2,9	35,2	9,3
↑ 193	374		Trakų Rūdiškių gim.	24,96	37	3	1	53,8	6,3	54,1	12,5	43,9	3,7	34,5	5,9
↑ 194	297		Vilniaus Buivydžių vid. mok.	24,86	16	2	n.d.	60,2	11,1	44,8	0	48,1	0	40,2	0
↓ 195	62		Šiaulių S.Salkauskio gim.	24,86	189	27	8	41,2	6,2	35,5	5,3	51,5	8,1	41,7	8,7
↓ 196	220		Klaipėdos „Aitvaro“ gim.	24,81	157	10	59	44,6	3,2	40,7	5,1	52,7	7,0	37,0	0
↓ 197	146		Prienų Veiverių T.Žilinsko gim.	24,80	40	9	n.d.	39,2	6,7	30,7	3,3	43,3	8,3	40,3	9,1
↓ 198	134		Rietavo L.Ivinskio gim.	24,77	89	16	0	42,3	8,3	34,4	7,4	43,4	9,4	35,4	10
↑ 199	344		Šiaulių Meškučių gim.	24,77	33	4	1	64,7	8,3	17,6	0	61,3	0	50,4	0
↓ 200	74		Marijampolės Sūduvos gim.	24,67	301	42	17	4,72	4,0	35,1	5,0	45,9	10	45,8	8,3
201–300															
↑ 201	360		Kauno Šv.Kazimiero vid. mok.	24,62	79	11	5	41,5	6,1	37,0	12,5	41,4	8,9	40,5	6,9
↓ 202	79		Telšių „Džiugo“ vid. mok.	24,58	87	12	4	41,5	6,8	41,9	7,3	42,2	6,5	43,3	7,0
↓ 203	87		Molėtų Alantos gim.	24,45	33	6	0	51,7	13,0	27,3	0	46,8	7,7	39,8	0
↓ 204	152		Rokiškio J.Tūbelio gim.	24,41	83	18	n.d.	44,8	5,0	39,1	1,8	37,9	2,4	39,9	8,9
↓ 205	128		Vilniaus „Minties“ gim.	24,39	111	20	5	42,8	6,1	32,3	4,3	51,1	8,6	33,8	5,6
↓ 206	72		Plungės Žemaičių Kalvarijos vid. mok.	24,36	27	5	0	35,1	5,3	45,9	11,1	56,6	12,5	21,9	0
↑ 207	347		Vilkaviškio Piliškių „Santakos“ gim.	24,27	49	8	n.d.	59,2	17,9	32,7	5,0	34,7	5,3	31,6	0
– 208	n.d.		Varėnos Valkininkų vid. mok.	24,21	22	4	0	49,9	7,7	22,0	14,3	33,3	11,1	47,0	0
↑ 209	227		Biržų „Saulės“ gim.	24,12	148	21	5	51,6	13,9	36,5	5,1	36,4	5,0	35,2	5,1
↑ 210	228		Panevėžio Naujamiesčio vid. mok.	24,08	31	6	n.d.	57,1	5,0	49,5	0	34,9	0	36,3	0
↑ 211	217		Zarasų Dusetų K.Būgos gim.	24,01	44	5	2	49,1	4,8	43,3	6,3	56,8	9,1	28,9	0
↑ 212	287		Šalčininkų J.Sniadeckio gim.	23,99	65	5	n.d.	36,8	7,5	45,4	4,2	67,8	14,3	35,4	0
↓ 213	52		Rokiškio Juodupės gim.	23,86	37	5	1	41,6	7,7	38,8	9,5	32,1	3,3	48,7	9,5
↓ 214	155		Švenčionių Pabradės „Ryto“ gim.	23,81	55	10	1	36,7	6,5	48,4	0	44,2	5,6	33,0	7,4
↑ 215	400		Joniškio Skaistgirio vid. mok.	23,80	20	2	0	66,2	11,1	37,1	0	41,3	6,3	31,5	5,9
↑ 216	292		Klaipėdos „Vėtrungės“ gim.	23,77	177	27	21	45,2	6,7	40,4	6,1	38,7	3,0	37,6	1,4
↓ 217	135		Vilniaus Nemenčinės Gedimino gim.	23,71	64	7	n.d.	32,6	3,7	36,5	16,7	45,2	6,6	46,0	12,5
↑ 218	244		Nidos vid. mok.	23,69	13	2	2	41,7	0	37,4	0	52,8	0	46,8	0
↑ 219	467		Šilutės Vainuto vid. mok.	23,66	25	6	0	58,7	13,6	29,2	0	18,9	0	43,2	0
↓ 220	206		Alytaus Simono gim.	23,59	38	7	0	35,3	6,5	35,8	8,3	42,1	0	53,2	0
↑ 221	356		Vilniaus Trakų Vokės vid. mok.	23,58	34	5	2	45,5	7,1	27,6	0	55,2	8,0	36,8	3,7
↓ 222	190		Raseinių Nemaškų M.Mažvydo vid. mok.	23,48	23	3	n.d.	44,8	0	72,0	0	51,9	0	27,4	0
↑ 223	363		VšĮ Kauno Julijanavos katalikiška vid. mok.	23,43	54	3	n.d.	45,9	0	40,4	11,1	44,9	13,3	57,5	0
↑ 224	245		Vilniaus „Santaros“ vid. mok.	23,42	69	8	n.d.	49,3	14,0	21,7	0	50,1	7,9	43,9	5,3
↑ 225	264		Kėdainių „Ryto“ vid. mok.	23,40	77	17	2	44,6	3,9	35,6	0	36,4	6,7	32,1	8,2
↓ 226	162		Ukmergės Želvos vid. mok.	23,37	17	3	0	33,0	11,8	33,6	11,8	27,4	0	40,5	18,2
↑ 227	291		Vilniaus Grigiškių „Šviesos“ vid. mok.	23,35	88	14	n.d.	36,6	3,8	46,1	8,6	51,4	15,9	21,8	1,8
↑ 228	415		Trakų Onušio vid. mok.	23,26	27	1	0	53,3	10	33,7	0	36,0	8,3	57,0	12,5
↑ 229	362		Trakų Lentvario M.Šimelionio gim.	23,21	77	8	n.d.	41,9	5,6	23,0	3,1	52,3	6,1	51,0	12,8
↑ 230	324		Vilniaus Avižienių vid. mok.	23,21	44	7	1	44,1	3,7	44,1	16,7	41,3	2,5	28,9	0
↑ 231	430		Ignalinos Didžiasalio „Ryto“ vid. mok.	23,17	17	3	n.d.	45,4	0	17,2	0	52,4	21,4	44,7	0
↑ 232	331		Šalčininkų Eišiškių S.Rapolionio gim.	23,12	39	2	0	28,3	0	51,0	14,3	60,4	22,0	25,3	10
↑ 233	355		Plungės Platelių gim.	23,09	30	6	n.d.	36,4	9,1	26,2	3,7	39,1	13,3	43,9	0
↑ 234	284		Pakruojo Linkuvos gim.	23,05	52	7	3	43,6	7,3	30,8	5,7	43,1	12,5	32,2	6,3
↑ 235	308		VšĮ Kauno „Vyturio“ katalikiška vid. mok.	23,04	76	14	3	42,5	0	32,5	2,7	53,1	6,5	37,4	0
↓ 236	113		Elektrėnų „Versmės“ gim.	23,03	144	34	3	40,4	5,5	32,8	6,8	39,9	4,3	25,9	4,7
↓ 237	143		Šalčininkų Eišiškių gim.	23,03	49	4	n.d.	49,9	11,5	22,6	0	63,2	13,0	32,3	5,3
↑ 238	411		Rokiškio J.Tumo-Vaižganto vid. mok.	22,99	65	15	0	37,2	3,8	39,5	2,9	26,3	0	46,2	8,3
↓ 239	133		Ukmergės Užupio vid. mok.	22,93	66	7	2	51,5	5,6	37,0	0	43,8	4,4	40,8	7,1
↑ 240	303		Joniškio M.Slančiausko gim.	22,93	88	19	n.d.	45,9	4,1	32,4	0	37,1	4,4	36,4	6,5
↓ 241	161		Vilniaus Bezdonių J.Slovackio vid. mok.	22,87	17	1	0	40,1	0	40	25,0	62,6	0	38,5	0
↑ 242	290		Druskininkų „Atgimimo“ vid. mok.	22,84	100	12	n.d.	42,0	3,5	32,1	1,6	50,6	7,0	43,1	9,8
↓ 243	110		VšĮ Vilniaus „Šaltinėlio“ privati mok.	22,68	15	2	0	32,1	6,7	36,8	0	43,9	18,8	35,2	11,1
↑ 244	407		Lazdijų Veisiejų gim.	22,67	37	10	0	50,3	3,1	27,0	4,8	24,1	0	42,0	0
↓ 245	229		Raseinių Ariogalos gim.	22,64	79	10	6	58,1	18,8	36,6	0	27,5	2,2	25,0	4,8
↓ 246	239		Vilniaus Kalvelių S.Moniuškos vid. mok.	22,63	37	1	n.d.	48,3	12,5	29,7	0	71,4	12,9	33,4	0

→31 kyti bendrą egzaminą, o jo rezultatas negali būti žemesnis, nei nustatyta priėmimo taisyklėse. Ir visiškai nesvarbu, kas būtų tas rėmėjas ir kokia suma jis ketintų remti.

Stojantieji, pasak A.Sederevičiaus SJ, neturėtų tikėti ir gundytis plūstančiais repetitorių siūlymais parengti stojamiesiems į šią gimnaziją. „Mūsų užduočių nežino niekas, išskyrus mane, nes jas rengia visai ne mūsų gimnazijos mokytojai. O ir pavaduotojos užduotis gauna vokie tik egzaminą dieną“, – pabrėžia VJG vadovas.

Beje, nors gimstamumas mažėja, pretenduojančiųjų mokytis stipriausiose šalies mokyklose daugėja, be to, į jas patekti reikia vis daugiau pastangų, nes konkursai vis didesni: į kai kurias geriausias gimnazijas priimama turint ne mažesnę nei 9–9,2 balo pažymių vidurkį.

Standartinių mokyklų mokytojai nepastebi gabiausių

Neįstojusieji į geriausias gimnazijas, o ir silpnųjų gimnazijų vadovai bei pedagogai, girdėdami palankius atsiliepimus apie geriausių rezultatų pasiekiančias gimnazijas, neretai mesteli, girdi, bėpigu kolegoms dirbti, kai per stojimo atrankas nusigraibo grietinėlę – gabiausius, o

Geriausios Lietuvoje mokyklos – Vilniaus licėja mokytojų darbo metodų vertintojai – licėjistai ir

kiti turi dirbti su tais, kurie lieka. Suprask, netalentingi ir beviltski.

„Oi, tokie argumentai tikrai nieko verti, – įsitikinęs D.Numgau-dis. – Su gabiais, smalsiais vaikais dirbti nėra paprasta, jie nepalyginti

reiklesni sau, pedagogams ir šių taidomiems mokymo metodams, žinioms.“

„Lengviausia dirbti su vidutinių gabumų vaikais, – pabrėžia Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro psichologė dr. Aida Šimelionienė. – Beje, šiandieninės mokyklinės ugdymo programos pritaikytos vidutinių gabumų vaikams. O aukštesnių intelektualinių gabumų mokiniams jos netinka.“

S.Jurkevičiaus ir B.Burgio nuomonė dar kategoriškesnė: bendrojo lavinimo mokyklų programos orientuotos jau net nebe į vidutiniokus, o į atsiliekančiuosius. Mokiniai nesistengia suteikti išsamių žinių – jie tik rengiami sėkmingai išlaikyti egzaminus. R.Jurkuvėnienė priduria, kad ypač skurdūs dvyliktojų mokslai: jų akiplotyje – tik egzaminai.

Ką jau kalbėti apie tai, kad vyresniųjų klasių mokiniai tik keletu dalykų mokosi visu krūviu ar sustiprintai, o kitų disciplinų – vadina muoju B lygiu. A.Sederevičius SJ įsitikinęs, jog B lygis yra ne kas kita, kaip mokymo simuliacija bei dykinėjimas, ir svarsto, kad verčiau jau tas laikas būtų skirtas jaunuolio socialiniams gebėjimams lavinti bei savęs pažinimui skatinti, nes dabar kai kurie jaunuoliai nesugeba atlikti elementarių buities darbų.

us – direktoriui S.Jurkevičiui patikimiausi alumnai

Geriausiose šalies mokyklose gabiausi iš geriausiųjų paprastai neišskiriami, bet talentingiausiems ir siekiantiesiems žinių mokytojai sukuria papildomų galimybių gilintis į patinkančią sritį. B.Burgis →34

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
↓ 247	193	Biržų „Aušros“ vid. mok.	22,56	114	18	4	35,1	7,4	25,5	4,5	48,7	7,5	34,4	10,2	
↓ 248	153	Vilniaus S.Kovalevskajos vid. mok.	22,52	54	6	n.d.	43,2	5,3	34,6	6,9	40,5	4,8	41,3	11,1	
↓ 249	213	Kauno S.Daukanto vid. mok.	22,50	67	12	5	45,1	3,3	23,8	0	47,0	10,2	32,6	3,7	
↓ 250	283	Radviškio Šeduvos gim.	22,42	100	19	n.d.	51,0	3,1	28,9	5,5	32,6	7,4	33,7	5,9	
↓ 251	237	Šakių Lukšių V.Grybo gim.	22,32	43	6	0	45,6	3,7	40	12,5	38,6	6,7	33,1	0	
↓ 252	230	Švenčionių Švenčionėlių Mindaugo gim.	22,25	103	16	n.d.	35,6	4,2	43,8	11,6	41,3	4,7	29,0	5,3	
↓ 253	422	Anykščių Svėdasų J.Tumo-Vaižganto gim.	22,19	39	6	1	39,7	5,3	39,3	8,0	38,6	0	42,6	0	
↓ 254	353	Skuodo Ylakių gim.	22,08	46	7	n.d.	63,7	11,8	26,1	4,3	28,3	0	32,8	3,0	
↓ 255	320	Lazdijų Seirijų A.Žmuidzinavičiaus gim.	22,06	43	8	1	42,8	8,6	43,7	7,7	21,2	0	33,8	4,5	
↓ 256	443	Anykščių Troškūnų K.Inčiūros vid. mok.	22,05	32	5	n.d.	38,6	6,3	17,7	5,0	48,3	14,3	32,9	9,1	
↓ 257	189	Molėtų gim.	22,02	155	31	4	41,4	8,0	28,1	5,4	33,3	2,3	34,0	5,8	
↓ 258	313	Kauno S.Lozeraičio vid. mok.	21,93	59	12	1	39,9	3,7	38,7	7,1	34,2	3,1	27,2	5,3	
↓ 259	417	Vilkaviškio Vištyčio PKraučiuo vid. mok.	21,92	17	1	0	48,4	14,3	39,0	12,5	35,8	0	30,7	10	
↓ 260	207	Šilalės Upynos S.Girėno vid. mok.	21,92	18	2	n.d.	21,5	0	52,0	0	16,6	0	64,1	30	
↓ 261	326	Šiaulių „Saulėtekio“ gim.	21,88	134	11	4	38,9	14,1	31,0	2,3	40,3	2,5	43,4	10,9	
↓ 262	181	Prienų „Žiburio“ gim.	21,84	143	26	n.d.	46,9	11,9	29,0	4,8	33,2	7,2	26,8	2,2	
↓ 263	441	Pagėgių Vilkyskių vid. mok.	21,80	24	2	0	51,4	7,1	26,6	0	53,9	28,6	20,7	0	
↓ 264	173	Kelmės J.Graičiūno gim.	21,70	118	18	2	46,1	6,7	32,2	0	34,1	2,7	37,6	8,7	
↓ 265	260	Vilniaus Fabijoniškių vid. mok.	21,66	69	7	n.d.	44,7	5,1	35,8	7,7	34,4	6,5	44,4	4,2	
↓ 266	359	Šalčininkų B.Vokės E.Ožėskovos vid. m-kl	21,48	8	0	0	24,7	0	57,0	0	55,1	25,0	50	0	
↓ 267	222	Vilniaus Viršuliškių vid. mok.	21,40	90	14	3	37,2	4,9	26,7	2,9	42,0	1,1	41,9	7,7	
↓ 268	17	Klaipėdos „Žaliakalnio“ gim.	21,39	162	4	45	36,5	7,2	26,1	0	51,7	11,1	43,2	0	
↓ 269	123	Alytaus Putinų gim.	21,14	150	12	18	53,1	6,1	30,9	2,6	41,5	3,8	32,8	1,5	
↓ 270	99	Trakų Aukštadvario vid. mok.	21,08	21	3	0	49,6	0	26,9	0	35,4	0	40,2	15,4	
↓ 271	176	Gargždų „Minijos“ vid. mok.	21,00	86	13	2	40,9	7,1	21,8	2,0	41,0	3,0	34,7	10,3	
↓ 272	81	Klaipėdos „Žemynos“ gim.	20,98	151	19	n.d.	37,2	2,3	29,5	3,3	51,3	4,9	39,5	4,3	
↓ 273	306	Šilalės Kaltinėnų A.Stulginskio gim.	20,80	42	5	1	45,7	3,3	24,1	10	45,7	12,5	23,2	3,8	
↓ 274	382	Biržų „Atžalyno“ vid. mok.	20,80	49	9	n.d.	29,1	2,9	35,1	15,4	33,2	4,0	30	5,9	
↓ 275	71	Vilniaus „Ryto“ vid. mok.	20,73	40	7	3	30,7	0	22,5	0	54,8	12,5	27,6	4,5	
↓ 276	431	Šalčininkų Turgelių PK.Bžostovskio vid. m-kl	20,71	14	1	2	44,7	14,3	27,4	0	53,8	16,7	9,0	0	
↓ 277	156	Šiaulių Kuršėnų L.Ivinskio gim.	20,60	107	14	9	37,4	4,5	43,7	3,1	41,7	4,5	23,2	1,5	
↓ 278	270	Kauno „Atžalyno“ vid. mok.	20,56	67	3	7	47,1	6,8	31,8	0	44,1	8,3	32,6	5,9	
↓ 279	196	Kazlų Rūdos K.Griniaus gim.	20,55	123	23	4	38,1	6,9	29,0	2,4	35,3	1,9	32,5	2,5	
↓ 280	418	Anykščių A.Baranausko vid. mok.	20,55	125	8	3	42,0	10	20,5	2,0	40,9	2,3	45,6	13,5	
↓ 281	281	Kauno Vileišių katalikiška vid. mok.	20,47	46	9	0	32,4	6,3	27,6	5,9	44,2	10	22,8	0	
↓ 282	301	Kelmės „Aukuro“ vid. mok.	20,36	68	8	0	35,6	9,1	32,4	0	42,7	5,6	34,6	6,1	
↓ 283	345	Šilutės Švėkšnos „Saulės“ gim.	20,23	42	5	n.d.	36,1	3,1	40,9	6,7	35,8	0	38,6	5,3	
↓ 284	298	Tauragės Žalgirio gim.	20,15	293	29	15	44,8	5,7	27,1	0,6	34,4	3,9	43,6	4,7	
↓ 285	337	Vilniaus Ozo gim.	20,14	98	11	22	32,9	0	22,9	0	55,7	12,7	25,8	0	
↓ 286	184	Telšių Varnių M.Valančiaus gim.	20,11	62	9	1	41,5	7,3	29,7	6,8	44,7	0	22,0	3,1	
↓ 287	413	Alytaus Daugų V.Mirono gim.	20,10	38	6	2	38,4	6,7	40	0	31,1	0	29,3	4,3	
↓ 288	257	N.Akmenės Ramučių gim.	20,01	144	22	7	35,1	6,0	24,2	3,3	38,2	3,3	32,5	7,7	
↓ 289	142	Kauno Vilkijos gim.	19,96	41	6	1	25,5	0	31,5	2,9	42,5	12,5	43,3	0	
↓ 291	187	Kauno „Žiburio“ vid. mok.	19,92	63	9	n.d.	47,4	6,5	36,2	4,0	35,4	3,4	23,1	0	
↓ 292	434	Kauno Čekiškės PDovydaičio vid. mok.	19,90	34	4	n.d.	58,3	14,3	25,9	7,7	36,3	0	15,1	0	
↓ 293	317	Klaipėdos „Aukuro“ gim.	19,86	138	20	13	40,9	3,4	23,2	5,9	30,9	0	41,0	2,7	
↓ 294	251	Vilniaus „Laisvės“ gim.	19,85	106	16	n.d.	27,4	1,0	34,0	1,9	47,5	8,7	33,9	2,7	
↓ 295	199	Vilniaus Sasio 13-osios vid. mok.	19,79	73	13	6	24,6	1,3	31,3	2,9	35,1	4,9	33,4	8,3	
↓ 296	253	Kauno Rokų vid. mok.	19,78	43	7	n.d.	21,6	0	41,7	10	41,1	6,7	24,9	7,1	
↓ 297	437	Telšių Tryškių Lazdynų Pelėdos vid. mok.	19,73	34	1	1	38,9	8,3	20,2	0	46,8	14,3	36,9	13,0	
↓ 298	194	Raseinių Viduklės S.Stanevičiaus gim.	19,72	30	7	n.d.	32,7	6,5	50,3	0	23,7	0	20,3	0	
↓ 299	368	Kauno Kovo 11-osios vid. mok.	19,66	46	5	n.d.	36,2	10,3	28,0	0	41,8	0	45,6	0	
↓ 300	288	Mažeikių Pavasario vid. mok.	19,46	65	5	6	38,6	4,5	23,2	0	43,5	2,6	41,3	7,0	

301-400

↓ 301	448	Vilniaus Grigiškių vid. mok.	19,31	32	5	n.d.	49,5	16,7	29,3	0	35,9	6,3	5,2	0	
↓ 302	397	Vilniaus Jeruzalės vid. mok.	19,30	48	4	n.d.	43,8	8,2	35,6	0	43,5	5,8	25,5	2,4	
↓ 303	211	Všl Telšių V.Borisevičiaus gim.	19,29	38	4	1	56,6	7,7	29,3	0	41,5	0	21,1	0	
↓ 304	394	Tauragės Žygaičių gim.	19,23	36	5	1	32,1	11,1	45,9	0	27,7	9,1	18,4	3,3	
↓ 305	300	Šilalės S.Dariaus ir S.Girėno vid. mok.	19,21	84	5	n.d.	39,9	6,9	29,8	0	35,7	5,1	48,2	4,8	
↓ 306	250	Kauno Pilėnų vid. mok.	19,18	71	8	n.d.	42,8	4,4	18,1	0	46,0	13,3	28,4	4,3	
↓ 307	140	Šiaulių S.Daukanto gim.	19,11	173	22	39	34,2	5,6	25,8	3,7	28,2	3,5	31,7	1,2	

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
308	289	Kauno Kulautuvos vid. mok.	19,01	21	3	0	31,1	7,1	34,4	0	29,6	0	47,0	0
309	424	Anykščių Kavarsko vid. mok.	18,86	38	6	1	40,3	0	35,5	6,3	19,7	0	30	10
310	247	Širvintų Musininkų A.Petrulio gim.	18,82	38	3	n.d.	39,3	0	42,2	0	28,6	0	55,5	0
311	304	Utenos „Saulės“ gim.	18,72	177	28	5	47,8	9,6	23,9	1,0	28,0	2,2	22,2	2,4
312	419	Kelmės Užvenčio Šatrijos Raganos gim.	18,53	44	8	0	32,6	2,8	23,4	6,9	33,0	9,1	28,0	0
313	165	Kauno J.Dobkevičiaus vid. mok.	18,51	58	7	n.d.	44,4	5,3	28,4	0	33,1	3,0	35,2	0
314	315	Juodšilių „Šilo“ gim.	18,39	40	4	0	35,7	0	34,7	0	44,4	5,9	26,9	7,7
315	393	Panevėžio Smilgių vid. mok.	18,22	26	5	0	19,4	0	45,9	0	27,8	0	31,5	7,7
316	241	Kėdainių Šėtos gim.	18,21	43	5	0	51,7	7,7	14,9	0	33,8	0	37,9	0
317	310	Pasvalio Joniškėlio G.Petkevičaitės-Bitės gim.	18,16	34	2	n.d.	59,5	15,6	19,9	6,3	20,2	0	34,1	0
318	151	Panevėžio Krekenavos M.Antanaičio gim.	18,10	36	1	1	46,5	0	27,5	3,8	52,4	0	37,6	0
319	432	Trakų Lentvario 1-oji vid. mok.	18,08	50	1	n.d.	49,0	0	44,3	9,1	42,0	0	27,1	0
320	274	Akmenės Ventos gim.	18,08	45	2	n.d.	33,9	0	28,5	5,7	42,9	0	47,8	7,1
321	280	Vilniaus „Sietuvos“ vid. mok.	18,06	59	9	2	30,9	3,4	11,5	0	49,5	7,5	33,1	0
322	414	Šilutės Žemaičių Naumiesčio gim.	18,06	50	7	0	25,1	2,0	25,3	6,7	31,8	8,3	38,3	4,8
323	186	Jurbarko Naujamiesčio vid. mok.	17,93	55	5	n.d.	38,2	11,4	22,4	7,1	31,9	0	33,2	4,0
324	191	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gim.	17,89	96	9	3	31,0	1,4	31,4	3,1	52,9	6,5	21,9	1,4
325	124	Šilalės Laukuvos N.Vėliaus gim.	17,82	63	9	0	37,3	0	35,7	3,7	22,7	0	30,2	9,1
326	188	Kelmės Tytuvėnų gim.	17,70	67	7	n.d.	44,4	2,1	27,5	5,1	28,9	0	38,6	0
327	312	Kauno Garliavos vid. mok.	17,64	57	10	n.d.	34,4	5,3	21,4	0	30,5	0	31,8	4,3
328	185	Jurbarko Vytauto Didžiojo vid. mok.	17,60	59	4	n.d.	55,6	7,5	15,4	0	45,1	4,2	20,5	2,9
329	262	Klaipėdos Vydūno vid. mok.	17,53	45	5	n.d.	38,5	2,4	15,9	0	44,1	5,6	32,2	4,5
330	249	Vilniaus „Žaros“ vid. mok.	17,47	62	6	5	37,8	4,5	26,5	0	41,1	0	29,4	0
331	240	Kauno Domeikavos gim.	17,40	57	7	7	33,4	0	21,0	0	45,0	3,2	27,9	0
332	340	Švenčionių Z.Žemaičio gim.	17,40	100	11	1	40,9	3,2	35,9	0	31,9	1,3	28,7	0
333	402	Šiaulių „Santarvės“ vid. mok.	17,37	21	1	5	49,0	0	25,8	0	36,3	0	26,3	0
334	379	Pagėgių A.Mackaus gim.	17,32	80	14	n.d.	35,1	3,3	21,8	2,4	30,3	0	24,3	7,7
335	53	Kauno Babtų gim.	17,31	36	5	0	40,3	0	30,1	7,4	30,5	0	26,9	0
336	302	Kauno Karmėlavos B.Buračo gim.	17,28	55	8	n.d.	31,3	4,3	31,6	5,0	33,5	2,3	24,8	0
337	477	Vilniaus Valčiūnų vid. mok.	17,26	12	2	0	46,0	0	30	0	35,3	0	16,7	0
338	371	Tauragės Skaudvilės gim.	17,17	55	6	2	32,5	0	45,4	17,4	28,8	0	14,1	0
339	389	Mažeikių Viekšnių gim.	17,07	51	9	n.d.	19,5	2,0	35,2	5,6	22,2	0	32,3	7,4
340	104	Šakių Griškabūdžio gim.	17,05	39	2	n.d.	44,3	7,1	17,2	0	47,0	0	36,4	0
341	390	Šilalės Pajūrio S.Biržiškio vid. mok.	17,02	47	5	n.d.	34,9	6,5	26,2	0	35,5	0	27,7	7,4
342	452	Raseinių Šiluvos vid. mok.	16,99	32	5	1	34,3	9,1	26,3	12,5	12,7	0	20,7	5,6
343	461	Kauno Piliunos vid. mok.	16,83	13	2	0	18,2	0	25,6	14,3	63,0	0	7,0	0
344	332	Vilkaviškio Bartninkų J.Basanavičiaus vid. mok.	16,82	36	3	0	33,6	0	32,7	0	46,6	0	32,9	0
345	321	Visagino Draugystės vid. mok.	16,79	38	0	n.d.	16,9	0	56,7	0	53,2	7,7	33,7	0
346	269	Kelmės Kražių gim.	16,75	40	5	n.d.	53,4	8,0	23,3	0	11,9	0	33,3	0
347	183	Ignalinos gim.	16,65	129	17	1	39,1	4,6	17,1	2,3	38,0	6,6	18,0	2,7
348	316	Vilniaus Kalvelių 2-oji vid. mok.	16,63	19	3	0	41,9	0	16,0	0	40,4	6,3	19,9	0
349	276	Akmenės Akmenės gim.	16,42	85	9	1	33,1	1,9	25,3	0	37,8	0	31,7	4,3
350	387	Kretingos Darbėnų gim.	16,35	30	2	n.d.	47,1	6,3	28,7	5,6	34,9	0	18,9	0
351	233	Vilniaus Čekoniškių vid. mok.	16,28	12	1	0	36,8	0	17,3	0	62,6	12,5	10,9	0
352	235	Šilalės Kvėdarnos K.Jauniaus gim.	16,28	64	6	n.d.	37,6	13,1	20	4,0	24,4	0	26,7	5,6
353	358	Rokiškio Jūžintų J.O.Širvydo vid. mok.	16,23	30	2	n.d.	61,3	0	23,5	0	23,9	0	33,3	0
354	120	Šalčininkų Kalesninkų L.Narbuto vid. mok.	16,10	19	0	4	26,8	0	4,7	0	35,5	0	75,0	0
355	444	Ukmergės Veprių vid. mok.	16,04	16	0	1	46,6	0	54,0	0	25,2	0	27,1	0
356	351	Klaipėdos Baltijos gim.	15,95	139	12	4	32,7	2,4	22,8	0	41,5	4,9	26,7	2,0
357	335	Mažeikių Sodų vid. mok.	15,92	74	7	2	42,0	5,0	18,9	2,8	34,5	2,9	22,9	0
358	427	Lazdijų Šeštokų vid. mok.	15,80	25	4	n.d.	36,1	12,5	9,8	0	26,1	0	27,2	0
359	234	VšĮ Kauno Šv. Mato vid. mok.	15,61	54	8	5	37,8	6,5	9,1	0	31,0	0	16,9	5,0
360	261	Panevėžio Velžio gim.	15,60	33	4	n.d.	38,4	0	12,8	0	35,9	0	30	6,3
361	433	Kauno A.Puškinio gim.	15,56	140	3	n.d.	38,3	3,2	27,5	7,1	42,2	3,0	25,6	0
362	339	Kauno Šančių vid. mok.	15,53	96	9	n.d.	37,0	1,4	21,1	4,0	35,6	0	28,5	2,0
363	357	Vilniaus Lazdynų vid. mok.	15,46	49	2	n.d.	35,5	6,1	16,5	0	50,4	11,8	20,5	0
364	469	Švenčionių vid. mok.	15,41	15	0	1	39,3	8,3	31,6	0	45,0	0	19,2	0
365	279	Vilniaus Paberžės Šv. S.Kostkos vid. mok.	15,29	32	0	0	41,8	0	23,7	0	65,5	5,9	14,2	0
366	231	Kauno „Nemuno“ vid. mok.	15,28	44	3	n.d.	36,3	0	19,1	0	35,8	6,7	36,9	0
367	425	Kazlų Rūdos sav. Plutiškių vid. mok.	15,17	19	2	0	37,7	8,3	19,2	0	17,0	0	39,1	0
368	372	Šakių Lekėčių vid. mok.	15,15	24	3	0	43,3	5,3	15,2	0	30,3	0	22,5	0
369	177	Kauno Ežerėlio vid. mok.	15,08	36	4	0	18,9	0	21,3	0	42,3	11,1	30,1	0
370	215	Akmenės Papišės S.Daukanto gim.	14,85	37	5	0	28,5	0	20,1	0	23,6	0	35,9	5,9
371	460	Kauno M.Mažvydo vid. mok.	14,84	42	3	2	43,2	5,6	15,2	0	31,8	4,3	22,7	0
372	277	Kauno Veršų vid. mok.	14,78	64	8	0	31,9	0	33,2	0	26,4	3,1	21,8	0

→33 skaičiuoja, kad jo vadovaujamoje gimnazijoje itin gabūs yra dešimt vaikų, o A.Sederevičius SJ sako, jog Jėzuitų gimnazijoje aukščiausi intelektualiniai gebėjimai konsta-

Kuo aukštesnis vaiko intelektas, tuo daugiau

tuojami keturiems penkiems kiekvienų metų gimnazistams.

O štai standartinėse bendrojo lavinimo mokyklose, pasak psichologės A.Šimelionienės, retas mokytojas skiria ir supranta, kuris vaikas yra iš tiesų gabus. Mat paprastai manoma, kad gabūs – tik gerai besimokantys vaikai, bet iš tikrųjų taip nėra. Gera besimokantis vaikas, pasak psichologės, dažnai neturi nieko bendro su gabaus vaiko sąvoka. Psichologai gabiais vaikais laiko tuos, kurių aukšti intelektualiniai gebėjimai. „Atlikę vaikų intelekto testus dažnai pastebime, kad gabieji visiškai neblizga savo teorinėmis žiniomis, nors ir yra labai intelektualūs, kūrybingi. Ir, priešingai, vidutinių gabumų vaikai, vadinamieji kalikai, daro įspūdį savo žiniomis“, – dėsto A.Šimelionienė.

Kodėl taip nutinka? Pasirodo, mokytojai nesugeba pastebėti, o ir dirbti su psichologų per specialius testus išaiškintais gabiais vaikais, ir gabieji nusimoko. „Vieni gabieji suvokia savo išskirtinius gebėjimus ir pamatę, kad jiems, palyginti su bendraamžiais, nereikia tiek daug mokytis, pasijunta žvaigždėmis, liaujasi mokėti ir neišnaudoja turėto savo gebėjimų potencialo, kiti iš viso nesuvokia savo išskirtinumo“, – aiškina psichologė.

Štai profesorė Joan Freeman, dirbanti su gabiais vaikais, viename

naujausių savo tyrimų priėjo prie mokslinės išvados, kad mokytojai pastebi tik pusės gабiausių vaikų gebėjimus, o kiti taip ir lieka neat-skleisti. Taigi gабiausi vaikai gali būti

laiko mokykloje jis praleidžia tuščiai

netgi trejetukininkai ar iš viso ne-baigti mokyklos dėl aptingimo ir nuobodulio.

Mūsų pokalbininkės A.Šimelionienės apginta disertacija kaip tik ir vadinasi „Intelektualiai gabių vaikų pasiekimo veiksniai“. Mokslininkė iš viso tyrė 329 vaikus, iš kurių atrinko 54 labai aukštų intelektinių gebėjimų ir intelektualiai gabius vaikus. Bet štai paaiškėjo, kad šie standartinėse mokyklose mokytojų mokomi vaikai, laikydami egzaminus, niekuo neiš-skyrė iš savo bendramokslų.

Pašnekovė pacitavo net keletą užsienio kolegų tyrimų, kuriuose teigiama, kad kuo aukštesnis vaiko intelektas, tuo daugiau laiko mokyk-loje jis praleidžia tuščiai. O jei vaiko IQ siekia 160 balų, jam iš viso žalin-ga eiti į mokyklą, nes vaiko gebėjimai pradeda tik menkėti. Tokio aukšto intelekto vaikas turi būti mokomas individualiai.

Taigi gабiausiems vaikams moky-ti, pasak A.Šimelionienės, reikia ypatingo mokytojo talento ir žinių. Daugiausia, ką moka šiandieniniai pedagogai, – diferencijuoti užduotis, bet ir tai daro gal tik apie pusę visų mokytojų. Kiti tik skundžiasi, kad jiems niekas nemoka už papildomą užduočių rengimą gabesniems vai-kams, o ir specialių metodikų nėra.

Galiausiai dažnos mokyklos peda-gogai nė nesidrovi tėvams pasakyti, kad šie savarankiškai rengtų →36

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
▲ 373	378	Širvintų Gelvonų vid. mok.	14,77	33	0	0	53,6	0	12,7	0	36,3	0	42,9	0	
▼ 374	293	Panevėžio Ramygalos gim.	14,70	58	6	n.d.	33,7	0	27,4	2,9	31,9	0	24,8	0	
→ 375	375	Senosios Varėnos A.Ryliškio vid. mok.	14,64	25	1	1	48,4	6,3	12,3	0	36,4	0	25,1	0	
▼ 376	238	Šiaulių Kužių vid. mok.	14,62	18	0	0	26,2	0	20,9	0	41,3	16,7	27,1	12,5	
▲ 377	463	Pakruojo Rozalimo vid. mok.	14,59	23	3	n.d.	25,3	0	28,7	0	39,3	0	20,5	0	
▼ 378	160	Šakių Kudirkos Naumiesčio V.Kudirkos gim.	14,49	55	5	0	35,1	0	36,2	5,1	25,9	0	19,2	0	
▼ 379	333	Kauno „Versmės“ vid. mok.	14,31	59	4	2	35,9	3,4	20,3	0	42,1	8,6	10,9	0	
▼ 380	369	Kauno Palemono vid. mok.	14,25	49	6	2	26,7	0	25,4	0	34,3	0	22,3	0	
▼ 381	70	Elektrėnų savivaldybės Vievio gim.	14,06	68	8	1	34,8	0	22,3	3,7	28,8	0	19,8	0	
▼ 382	158	Rokiškio Pandėlio gim.	14,06	46	4	0	50,8	3,4	20,4	0	22,1	0	19,3	0	
▼ 383	307	Vilkaviškio Kybartų K.Donelaičio gim.	13,98	110	9	5	33,5	1,5	23,3	4,9	23,3	2,2	25,8	0	
▼ 384	259	Vilniaus Servagės gim.	13,85	86	3	3	33,8	0	26,8	6,0	35,9	2,9	20,9	0	
▲ 385	436	Šakių Kriukių vid. mok.	13,68	18	2	n.d.	31,1	0	23,5	0	30,7	0	24,2	0	
▼ 386	361	Alytaus Butrimonių gim.	13,66	38	8	0	24,2	2,9	13,9	0	19,4	0	18,5	4,3	
▼ 387	114	Kauno Dainavos vid. mok.	13,51	74	4	n.d.	34,5	1,5	23,6	0	34,5	0	27,1	0	
▼ 388	175	Kauno Neveronių vid. mok.	13,49	35	2	n.d.	38,9	0	14,3	0	28,0	0	39,2	0	
▲ 389	475	Vilniaus Juodšilių Šv. U.Leduchovskos vid. m-kl.	13,24	14	0	2	41,5	0	8,5	0	53,7	0	15,4	0	
▼ 390	205	Vilniaus Maišiagalos LDK Algirdo vid. mok.	13,19	24	2	n.d.	37,3	0	18,8	0	32,3	0	22,7	0	
▼ 391	201	Ukmergės Taujėnų vid. mok.	13,07	15	0	n.d.	29,5	0	9,7	0	28,1	0	64,4	0	
▲ 392	398	Vilniaus Zujūnų vid. mok.	13,02	17	1	6	26,7	0	6,8	0	44,0	0	7,7	0	
▼ 393	338	Šilutės Kintų vid. mok.	13,00	16	0	1	23,0	0	24,2	0	53,7	0	25,0	0	
▼ 394	180	Vilniaus karaliaus Mindaugo vid. mok.	12,88	52	1	1	32,2	0	20	0	40,4	6,3	20,3	3,4	
▼ 395	388	Marijampolės Igliaukos A.Matučio vid. mok.	12,86	26	1	0	31,0	4,3	15,6	5,0	33,5	8,3	19,9	0	
▼ 396	214	Šalčininkų Jašiūnų „Aušros“ vid. mok.	12,85	23	0	n.d.	20,6	0	31,8	0	44,8	8,3	24,8	0	
▼ 397	200	Kauno Petrašiūnų vid. mok.	12,84	42	3	4	29,3	0	15,2	0	32,6	0	26,1	0	
▼ 398	319	Kėdainių „Aušros“ vid. mok.	12,80	94	6	1	44,0	5,7	20,2	3,1	19,9	2,0	13,6	0	
▼ 399	267	Rietavo Tverų vid. mok.	12,78	20	1	0	23,3	0	31,4	0	34,6	0	27,7	0	
▲ 400	456	Turgelių vid. mok.	12,53	14	1	0	45,0	0	20,2	0	23,0	7,7	11,3	0	
401–460															
▼ 401	92	Radviškio Grinkiškio J.Poderio vid. mok.	12,38	26	2	1	41,0	0	16,1	0	25,3	0	19,0	0	
▲ 402	421	Kėdainių Akademijos gim.	12,35	48	3	1	31,4	5,0	24,3	0	23,9	0	16,4	3,7	
▲ 403	470	Telšių Nevarėnų vid. mok.	12,34	34	1	n.d.	39,3	0	9,4	0	41,8	9,1	16,7	0	
▼ 404	285	Vilkaviškio Gražiškių gim.	12,31	17	1	0	35,1	7,1	23,1	0	7,8	0	24,6	7,7	
▼ 405	258	Alytaus Pivašiūnų vid. mok.	12,31	19	2	0	27,6	0	11,3	0	24,3	0	35,2	0	
▲ 406	451	Ukmergės Siesikų vid. mok.	12,25	15	1	0	24,8	0	35,7	0	36,8	0	10,4	0	
▲ 407	410	Jurbarko Eržvilko gim.	11,99	46	2	1	29,7	0	9,2	0	34,8	0	34,9	0	
▲ 408	445	Varėnos Matuizų vid. mok.	11,99	23	0	n.d.	35,9	0	18,8	0	30,2	0	35,9	0	
▲ 409	468	Švenčionių Adučiškio vid. mok.	11,84	16	1	n.d.	36,8	0	11,4	0	39,0	0	16,3	0	
▼ 410	348	Jurbarko Veliuonos Juškų vid. mok.	11,73	23	2	0	26,1	0	20,8	0	25,0	0	25,7	0	
▲ 411	416	Trakų Paluknio „Medeinos“ vid. mok.	11,60	25	1	0	48,6	0	15,0	0	23,7	0	18,8	0	
▼ 412	342	Lazdijų Šventėžio vid. mok.	11,59	18	2	n.d.	41,9	12,5	20,5	0	4,2	0	4,9	0	
▲ 413	455	Ignalinos Vidiškių gim.	11,43	30	2	0	31,0	4,5	14,4	4,8	33,9	0	8,5	0	
▼ 414	377	Utenos Dauniškio gim.	11,40	155	9	4	31,3	2,9	15,2	0	28,3	2,9	17,2	0	
▼ 415	90	Radviškio Sidabravo vid. mok.	11,36	33	2	0	33,5	0	23,2	0	20,5	0	22,9	0	
▼ 416	111	Mažeikių „Jaunystės“ vid. mok.	11,30	12	0	0	58,4	0	20,3	0	33,3	0		0	
▼ 417	15	Vilniaus Egliškių Šv. J.Bosko vid. mok.	11,28	10	0	3	19,0	0		0	45,8	10	13,0	0	
▲ 418	473	Vilkaviškio Sūdavos vid. mok.	11,22	18	0	n.d.	37,8	0	33,7	0	13,3	0	29,0	0	
▼ 419	273	Panevėžio Raguvos gim.	10,99	33	0	1	31,8	11,1	20,5	0	20,5	0	20,9	0	
▼ 420	248	Telšių Žarėnų „Minijos“ vid. mok.	10,94	18	0	1	33,3	0	10	0	46,0	0	16,6	0	
▼ 421	296	Šiaulių Vijiolių vid. mok.	10,88	61	10	n.d.	17,4	0	14,3	0	22,7	0	13,4	2,9	
▼ 422	383	Šakių Gelgaudiškio vid. mok.	10,76	31	0	n.d.	26,6	5,9	13,0	0	46,0	0	16,0	0	
▼ 423	386	Tauragės Batakių vid. mok.	10,64	20	0	0	54,3	0	24,4	0	12,5	0	15,3	0	
▼ 424	129	Biržų Vabalninko B.Sruogos vid. mok.	10,50	32	2	0	23,2	5,3	19,9	0	14,0	0	28,0	0	
▲ 425	429	Vilniaus „Saulėtekio“ vid. mok.	10,49	39	2	3	29,3	0	18,7	0	24,8	0	14,9	0	
▲ 426	435	Kupiškio Subačiaus gim.	10,18	27	2	0	21,4	0	10,9	0	30,4	0	23,8	0	
▼ 427	420	Kėdainių Josvainių gim.	10,02	47	0	9	32,7	0	11,5	0	23,7	0	17,6	0	
▲ 428	450	Šalčininkų Butrimonių A.Krepšul' vid. mok.	9,93	16	0	4	18,0	0	17,5	0	42,4	0	2,8	0	
▼ 429	282	Alytaus Miroslavo vid. mok.	9,55	20	1	n.d.	40,4	0	14,2	0	15,7	0	14,6	0	
▼ 430	401	Klaipėdos Priekulės I.Simonaitytės gim.	9,51	31	2	n.d.	27,6	0	14,0	0	31,4	0	8,9	0	
▲ 431	465	Raseinių Betygalos Maironio vid. mok.	9,41	22	1	1	33,7	0	17,6	0	18,0	0	12,1	0	

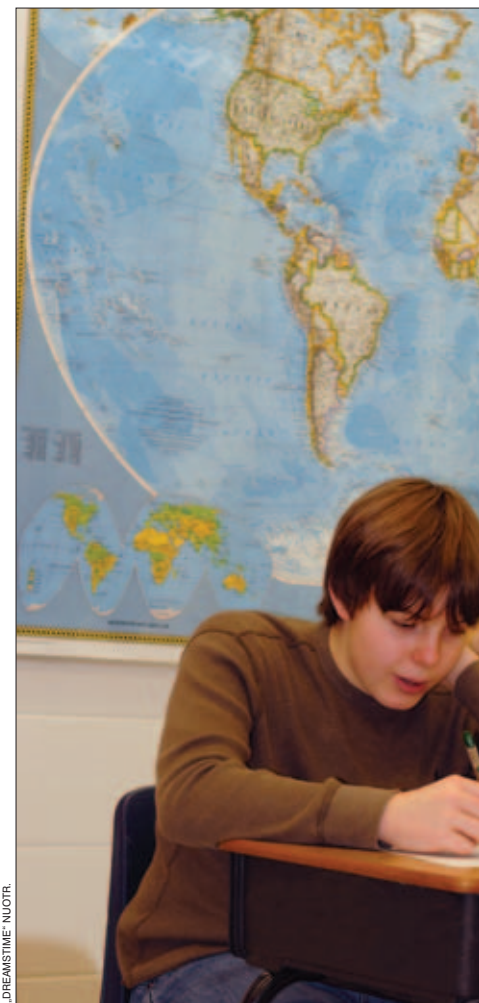
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
↓ 432	352	Prienų Jiezo gim.	9,22	25	0	0	37,8	0	7,3	0	31,7	0	17,7	0	
↓ 433	334	Kelmės Pakražančio vid. mok.	9,18	33	2	n.d.	25,9	0	15,3	0	20,6	0	18,3	0	
↑ 434	447	Kelmės Šaukėnų V.Pūtvio-Putvinskio vid. mok.	9,14	30	2	1	47,2	0	5,7	0	5,7	0	14,9	0	
↓ 435	246	VšĮ M.Mižigurskajos vid. mok.	8,80	7	1	n.d.	11,8	0	1,0	0	40,4	0	3,8	0	
↓ 436	210	Prienų Stakiškių vid. mok.	8,65	19	1	n.d.	23,0	0	20,5	0	16,2	0	17,8	0	
↓ 437	256	Mažeikių Židikių M.Pečkauskaitės vid. mok.	8,62	23	0	0	46,1	0	11,1	0	15,2	0	15,8	0	
↓ 438	399	Klaipėdos Endriejavo vid. mok.	8,54	18	0	0	18,3	0	34,2	0	20,6	0	17,1	0	
↑ 439	462	Pakruojo Lygumų vid. mok.	8,52	18	1	n.d.	21,6	0	36,5	0	10,5	0	7,1	0	
↑ 440	474	Vilkaviškio Virbalio vid. mok.	8,24	29	1	0	18,8	0	17,5	0	18,3	0	23,9	0	
↓ 441	409	Ignalinos Daugėlišio vid. mok.	8,23	16	0	0	40,6	0	5,6	0	20,3	0	18,5	0	
↓ 442	309	Pasvalio Pumpėnų vid. mok.	8,23	16	0	n.d.	36,0	0	5,6	0	16,4	0	27,4	0	
↓ 443	428	Ignalinos Dūkšto vid. mok.	8,18	15	1	n.d.	23,5	0	15,0	0	14,9	0	16,1	0	
↓ 444	405	Šalčininkų „Santarvės“ vid. mok.	8,17	20	1	0	21,3	0	31,0	0	13,0	0	8,6	0	
↓ 445	381	Vilniaus Senamiesčio vid. mok.	8,00	33	0	n.d.	33,9	0	26,9	0	19,7	0	2,9	0	
↑ 446	464	Pasvalio Vaškų vid. mok.	7,58	19	0	0	38,3	0	14,0	0	7,5	0	19,3	0	
↓ 447	442	Panevėžio Pajstrio J.Zikaro vid. mok.	7,43	15	0	n.d.	40	0	10,2	0	8,4	0	19,0	0	
↓ 448	440	Telšių Luokės vid. mok.	7,25	32	2	0	29,3	0	12,2	0	4,3	0	15,4	0	
↑ 449	457	Vilniaus Eitminiškių vid. mok.	7,03	16	0	n.d.	25,8	0	9,0	0	24,5	0	15,7	0	
↓ 450	370	Marijampolės Liudvinavo K.Borutos vid. mok.	6,51	22	0	3	27,5	0	2,0	0	12,0	0	16,3	0	
↓ 451	299	Elektrėnų Semeliškių vid. mok.	6,50	18	0	0	17,5	0	8,8	0	29,9	0	14,3	0	
↓ 452	423	Pasvalio Saločių A.Poškos vid. mok.	5,33	21	0	n.d.	28,6	0	1,4	0	4,2	0	24,6	0	
↑ 453	472	Varėnos Panočių vid. mok.	5,12	15	0	n.d.	24,7	0	10	0	18,0	0	4,3	0	
↓ 454	426	Kelmės Vaiguvo V.Šimkaus vid. mok.	4,93	18	0	n.d.	19,9	0	6,0	0	21,0	0	8,8	0	
↓ 455	323	Vilniaus M.Dobužinskio vid. mok.	4,65	36	0	1	25,4	0	3,2	0	21,4	0	n.d.	0	
↓ 456	366	Mažeikių Tirkšlių vid. mok.	4,37	37	1	0	20,1	0	7,8	0	5,0	0	10,9	0	
↓ 457	295	Bezdonių vid. mok.	3,86	14	0	0	5,3	0	4,8	0	28,0	0	8,7	0	
→ 458	458	Akmenės Kruopių vid. mok.	2,99	8	0	0	10,3	0	n.d.	0	6,5	0	20,5	0	
– 459	n.d.	Panevėžio Vadoklių vid. mok.	2,39	15	1	1	n.d.	0	n.d.	0	n.d.	0	n.d.	0	
↓ 460	404	Vilniaus Žydų vid. mok.* „Menachemo namai“	1,56	1	n.d.	n.d.	n.d.	0	13,0	0	7,0	0	n.d.	0	

Šaltinis: Švietimo ir mokslo ministerija, Informacinių technologijų centras, Nacionalinis egzaminų centras, gimnazijos (2011 m. duomenys);

Pastaba*: Priimami tik žydų tautybės vaikai, pagal motinos liniją, nebūtinai Lietuvos piliečiai.

Pastaba: ↑ – reitinge pakilo, → – reitinge liko toje pačioje pozicijoje, ↓ – reitinge nukrito, palyginti su praėjusiais metais.

Be savitrasčio „Veidas“ sutikimo reitingą perspausdinti ar skelbti interneto svetainėse bei kitaip platinti yra draudžiama.

„DREAMTIME“ NUOTR.

Pasak A.Sederevičiaus SJ, mokytojas iš pašau dauguma net viliojami į geriausias gimnazijas

→35 gabų vaiką olimpiadai, konkursui. Bet nuopelnus visuomet užsirašo sau ir mokyklai. Pasak S.Jurkevičiaus, kad ir kaip būtų tragiška konstatuoti, bet sovietmečiu mokytojai daug daugiau dirbdavo su gabiais vaikais ir darydavo tai be papildomo užmokesčio.

Beje, po įvairias Lietuvos mokyklas važinėjanti psichologė A.Šimelionienė pastebi, kad kaimų ir rajonų mokyklose yra netgi daugiau mokytojų, pastebinčių gabiuosius ir jiems rengiančių specialias užduotis, nei daugelyje didmiesčių bendrojo lavinimo mokyklų.

O idėją, kaip išsaugoti gabiausius šalies moksleivius, pastaruoju metu itin aštriai keliantis Lietuvos sveikatos mokslų universiteto rektorius profesorius Remigijus Žaliūnas tik liūdnei atsidūsta: šiandien gabūs vaikai palikti tėvams ir repetitoriams, o jei tėvai irgi nepastebi vaikų gabumų, patys negeba pamokyti ir neturi finasinių galimybių samdyti repetitorių, tai Lietuva ir praranda talentą.

Beje, A.Šimelionienė su kolegomis rengia keleto dienų seminarus mokytojams, kaip atpažinti gabiausius vaikus ir kaip su jais dirbti. Liūdna, kad iš mokyklų vadovų į tokius užsiėmimus deleguojamų aštuonių pedagogų grupės vos vienas po

keturių dienų iš tiesų nuoširdžiai susidomi, ima sekti ekspertų duotais patarimais, atranda ir pradeda ugdyti gabiuosius, dar penki šeši lieka pasyvūs... ir toliau orientuojasi į vidutiniokus.

Beje, kaip informavo ŠMM specialistė Marytė Skakauskienė, gabių vaikų pastebėjimui ir ugdymui iš ES struktūrinių fondų per pastaruosius dvejus metus skirta net 4,9 mln. Lt. Tiesa, gabių vaikų tėvai realaus efekto nepajuto: su atrinktais gabiaisiais, ypač jauniausiais, vaikais niekas standartinėse bendrojo lavinimo mokyklose iki šiol papildomai nedirba.

Universitetinės gimnazijos – gelbėjimosi ratas provincijos talentams

Užsukus į dažną statistinę bendrojo lavinimo mokyklą tampa nejuoku dar ir dėl tarpusavio santykių erozijos. Tikrai nedaugelis mokyklų gali pasigirti gera atmosfera. O neretoje mokykloje aplinka nepalanki ne tik mokymuisi, bet jau net ir gyvybei, vaikai eina galvom, pakeltu tonu bendrauja mokytojai ir direktoriai.

Ir jau visiškai liūdesys apima peržvelgus gimnazijų reitingo rezultatus. Iš jų plika akimi matyti, kad įvairiose gimnazi-

jose mokymo lygis labai skirtingas.

R.Žaliūnas įsitikinęs, kad tokia maža šalis, kaip Lietuva, neturi teisės toliau taip žlugdyti vaikų ir jaunuolių. „Į vaiko parengimą reikia investuoti nuo pradžių: šeimos, darželio, pradžios mokyklos, progimnazijos, gimnazijos iki universiteto. Bet realiai tik Vilniaus ir Kauno vaikai gali gauti kokybišką vidurinę išsimokslinimą ir susikurti saugią ateitį, o regionų, miestelių, kaimų net ir patys talentingiausi vaikai patenka į beviltišką padėtį, nes jų mokyklų lygis nekonkurencingas“, – dėsto LSMU rektorius.

Todėl, profesoriaus įsitikinimu, Švietimo ir mokslo ministerija turėtų nedelsdama įvertinti visą mokyklų tinklą ir mokyklas akredituoti iš naujo, pagal kokybinius jų parametrus, kad tėvai žinotų, ko jų vaikui tikėtis iš kiekvienos įstaigos. O talentingiausiems provincijos vaikams išsaugoti ir puoselėti galėtų būti įkurtos universitetinės gimnazijos. Bet, pasak R.Žaliūno, svarbi sąlyga, kad tokios gimnazijos turėtų bendrabučius ir apgyvendintų jaunuosius provincijos šviesuolius.

Šitam jau rengiasi ir R.Žaliūno vadovaujamas LSMU. „Universiteto senatas ir taryba jau pritarė siekiui tapti universitetinės gimnazijos steigėju ir dalininku.

kimo šių laikų Lietuvoje jau retenybė: pirmiausia klausia, koks bus atlyginimas

Kalbamės su Kauno J.Jablonskio gimnazija, nes iš jos į medicinos ir veterinarijos studijų programas stoja itin daug abiturientų, be to, ši gimnazija būsimus studentus parengia tikrai kokybiškai. Gimnazijai tapus universitetine, joje galėtų būti dėstoma apie 20–30 proc. visų disciplinų, kurios dėstomos pirmuosiuose LSMU kursuose“, – pasakoja R.Žaliūnas.

Tiesa, jau dabar universitetinių gimnazijų Lietuvoje yra net keletas, be mūsų jau aptartos KTUG, Vytauto Didžiojo universitetas turi Kauno „Rasos“ gimnaziją, Šiaulių universitetas prieš keletą metų taip pat įsteigė gimnaziją, o Kauno Maironio universitetinė gimnazija įkurta kartu su Kauno arkivyskupijos kurija. Vis dėlto tikras universitetinės gimnazijos turinys – tik KTU gimnazijoje, o kitų tik pavadinime esama universitetinio kvapo.

KTU rektorius prof. Petras Baršauskas pasakoja, kad universitetas nemažai prisideda prie savo gimnazijos finansavimo, be to, gimnazistai naudoja universiteto laboratorijomis, dalis profesūros skaito paskaitas gimnazistams. Problema ta, kad pastaraisiais metais dauguma KTU gimnazijos talentingiausių absolventų rinkosi arba inžinerines studijas KTU, arba

studijas ne Lietuvoje.

Tiesa, kaip pastebi B.Burgis, dar viena svarbi sąlyga universitetinei gimnazijai sėkmingai funkcionuoti – didesnis valstybinis talentų iš provincijos finansavimas. „Žmonės neturi pinigų, kad išleistų vaikus į Kauną, Vilnių: nors šie gauna nemokamą maitinimą, bet už bendrąbutį vis tiek reikia mokėti, ir tai jau kliūtis. Pirmaisiais KTUG gyvavimo metais apie du trečdalius jaunuolių buvo talentai iš provincijos, o šiandien tokių jau tik trečdalis“, – pasakoja gimnazijos vadovas.

A.Šimelionienė, apibendrinama, ką daryti tėvams ir vaikams, besirenkantiems, kokioje

Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazija reitinge užėmė 54 vietą

mokykloje ar pas kokį mokytoją mokytis, siūlo vadovautis Izraelio psichologų sukurtą metodiką: mokytoją ir mokyklą vertinti išsiaiškinus, kaip dirbama su pačiais negabiausiais ir pačiais gabiausiais vaikais; ar jie iš viso atpažįstami. Tėn, kur orientuojamasi tik į statistinį moksleivį, vidutinioką, net neverta praverti durų. Ir tai būtina pradėti daryti jau nuo darželio. O ypač svarbi pradžios mokykla, mat per pirmus ketverius metus vaikas arba išmoka mokytis, arba praranda motyvą dirbti ir neišnaudoja prigimtinių talentų.

Deja, kaip pastebi A.Sederevičius SJ, mokytojas iš pašaukimo šių laikų Lietuvoje jau retenybė: dauguma net viliojami į VJG ar kitas geriausias gimnazijas pirmiausia klausia, koks bus atlyginimas.

Geriausiose gimnazijose prastai dirbančių mokytojų – vienetai, užtat ir vaikų pasiekimai puikūs, o štai statistinėse bendrojo lavinimo mokyklose mokytojų, degančių noru kitaip mokytį vaikus, – irgi vienetai, tad ir tų gimnazijų vaikų mokymosi rezultatai apgailėtini.

VJG direktorius mano, kad Lietuvos

vaikų pasiekimai būtų daug geresni, jei mokyklų direktoriai, kaip yra JAV, turėtų daugiau teisių pasirinkdami pedagogus ir juos atleisdami. Bet Lietuvoje veltėdžius mokytojus saugo Darbo kodeksas.

Galiausiai esminis bruožas, skiriantis geras mokyklas nuo prastų, yra tas, kad geriausiųjų direktoriai skatina grįžtamąjį ryšį, kasmet anonimiškai apklausia moksleivius, alumnus bei tėvus apie kiekvieno mokytojo darbo pranašumus, trūkumus ir laukia įvairiausių siūlymų. Apibendrintą nuomonę pateikia patiems pedagogams ir stebi, kaip mokytojai keičiasi. Prastose mokyklose tėvų nuomonė nereikalinga, jų interneto puslapiuose net nėra galimybių ką nors pakomentuoti.

Kaip šiemet reitingavome mokyklas

Šiais metais „Veido“ gimnazijų reitingas papildytas dar vienu nauju kriterijumi: kaip sekėsi laikyti keturis brandos egzaminus visiems tos gimnazijos ar vidurinės mokyklos moksleiviams. Vertinome keturis valstybinius brandos egzaminus, kuriuos dažniausiai pasirenka abiturientai: lietuvių kalbos, matematikos, užsienio kalbos ir istorijos. Reitingo lentelėje matyti visų laikiusiųjų egzaminą vidurkiai. Kiekvienam pokriterijui (tai yra egzaminui) suteikėme maksimalią 10 taškų sumą. Taigi geriausiai konkretų egzaminą išlaikiusios mokyklos atstovams buvo suteikta 10 taškų, mažiausiai – nulis taškų.

Šiemet, kaip ir pernai, vertinome, kiek moksleivių už minėtus keturis brandos egzaminus surinko nuo 90 iki 100 balų. Kiekviena mokykla, kuri už konkretų egzaminą surinko daugiausiai aukščiausių balų, taip pat galėjo gauti maksimalų 10 taškų vertinimą, bet keletė šimtų mokyklų iš viso nebuvo nė vieno abituriento, gavusio maksimalų įvertinimą, taigi joms rašėmė po nulį taškų.

Tradiciškai vertinome, kaip 2011 m. laidos gimnazistai pagal pirmą pageidavimą stojo į Lietuvos aukštąsias universitetines mokyklas, ir tam suteikėme 15 taškų sumą, o tos mokyklos, iš kurių nė vienas abiturientas neįstojo į universitetą pagal pirmą pageidavimą, negavo nė vieno taško.

Moksleivių stojimui į užsienio universitetus suteikėme po 5 taškus, nes šis kriterijus, reitingo rengėjų ir juos konsultavusių ekspertų nuomone, šiek tiek nuleiviausi, mat pastaraisiais metais į užsienį studijuoti išvažiuoja visi, kurie turi pinigų, o nebe geriausi ir gabiausi. Be to, stojama ne vien į aukšto lygio užsienio universitetus, bet ir į tokius, kuriuos gerokai lenkia Lietuvos aukštosios mokyklos. Todėl šiam kriterijui suteikėme patį mažiausią svorio koeficientą.

**Jonė Kučinskaitė,
Rasa Kairienė**

Ką rodo gimnazijų reitingas?

Daugiau kaip pusė šiuolaikinių abiturientų sovietmečiu nebūtų gavę vidurinio mokslo baigimo atestato. Ką reiškia mūsų valstybės atečiai taip žemai nuleista vidurinio mokslo baigimo kartelė?

„**V**eido“ sudarytas gimnazijų ir vidurinių mokyklų reitingas rodo, kad daugiau nei pusės Lietuvos mokyklų abiturientai per valstybinius egzaminus nesurenka net 50 balų (skaičiuojant visų abiturientų laikytų valstybinių egzaminų vidurkis iš 100 galimų balų). Pasitelkus sovietmečio vertinimo 5 balų vertinimo skalę tai reikštų, kad tų mokyklų abiturientų valstybinių egzaminų vidurkis būtų 2,5 balo. Tai yra jie sovietiniais laikais nebūtų gavę brandos atestato. Įvertinant tai, kad šiandienos Lietuvos mokykloje moksleiviai A (aukščiausiu) lygiu studijuoja tik kelis pasirinktus dalykus, o kitus tik paviršutiniškai, kyla pagrįstas klausimas, kokios kokybės yra mūsų moksleivių žinios. Ar tos gimnazijos ir vidurinės mokyklos, kuriose abiturientų valstybinių egzaminų vidurkis nesiekia 50 balų, apskritai atitinka šiuolaikinei mokyklai keliamus reikalavimus, ar tik atlieka vaikų lavinimo paslaugą *pro forma*?

Ar tai, kad šiandien vidurinės mokyklos baigimo atestatas duodamas visiems, kurie surinko daugiau nei 0 balų, nereiškia, jog daug mūsų vidurinių mokyklų virsta tik „malonių“ laiko leidimu, kuris ateityje brangiai kainuos tiek patiems moksleiviams, tiek visai valstybei? O kartu studijuojantys motyvuoti ir nemotyvuoti moksleiviai nesmukdo bendro Lietuvos vidurinio mokslo lygio? Jei vertinimo sistema būtų griežtesnė ir vidurinės mokyklos baigimo balas turėtų būti ne didesnis nei 0, o, tarkim, didesnis nei 30 balų, iš „Veido“ sudaryto reitingo moksleivių tėvai matytų, kuriose vidurinėse mokyklose besimokantys jų vaikai tiesiog nesugebės baigti vidurinio mokslo. Gal tada tėvai skirtų daugiau dėmesio ir lėšų savo vaikų ugdymui ir būtų daug reiklesni vidurinėms mokykloms, jose dirbantiems mokytojams bei jų vadovams.

Ar toks rezultatas, koks pasiektas per 22 atkurtos nepriklausomybės metus Lietuvos gimnazijose ir vidurinėse mokyklose, tikrai tenkina moksleivių tėvus ir valstybę

apskritai? Prof. Alfonsas Eidintas naujausioje savo knygoje „Antanas Smetona ir jo aplinka“ apie pirmosios Lietuvos Respublikos inteligentijos gyvenimą rašo: „Žmogaus gyvenime bene svarbiausi yra šeima ir mokytojas – ypač tai pasakytina apie vaikystės ir jaunystės metus, kai auganti atžala formuojasi kaip asmenybė, kaip tos visuomenės žmogus, kuris akivaizdžiai žingeidesnis už kitus bendraamžius, kuris jau kyla iš bendraamžių, kaip ieškantis atsakymų į jam rūpimus klausimus, kuris reiškia savo interesus, pirmuosius žingsnius žengdamas vaikystės ir jaunystės metais ir kone instinktyviai reikalaujamas kieno nors paramos, pagalbos ar netgi postūmio tam tikriems darbams, sumanymams ar svajonėms įgyvendinti.“

Ar nepasiekiančiųjų 30 balų vidurkio mokyklos apskritai neturėtų būti uždaromos?

Ar mūsų vaikai šiandienos Lietuvos mokykloje gauna tokį postūmį, apie kurį kalba prof. A.Eidintas? Ar sumenkinus abiturientų pasiekimų vertinimo rezultatus, o į aukštąsias mokyklas priimant praktiškai visus norinčiuosius šiuolaikiniam jaunimui nėra pasiūstas neteisingas signalas: jūsų žinių lygis nebesvarbu, atestatą ir aukštojo mokslo diplomą gausite bet kokių atveju? Ar ne tokia švietimo sistema lemia milžinišką šiandienos jaunimo nedarbo problemą?

Šiuolaikiniam mokytojui tenka ypatingi iššūkiai. Moksleiviai, gimę ir augantys

interneto amžiuje, yra kitokie. Jiems lengvai prieinamas didžiulis keikis informacijos, įvairios modernios elektroninės erdvės pramogos, beribio bendravimo galimybės socialiniuose tinkluose seniai iš mokyklos ir mokytojo atėmė žinių šaltinio monopolį. Bet tokios beribės informacinės galimybės mokytojams kelia naujus uždavinius. Ar Lietuvos mokykla dar turi galimybių įtikinti šiuolaikinius moksleivius, kad šie privalo giliai suvokti klasikinės disciplinos ir išsiugdyti gebėjimus mokytis bei kurti?

Moksleivis, atsidūręs milžiniškame informacijos sraute, pakliuvęs po masinės kultūros presu, turi būti išmokytas pasirinkti vertingą ir nevertingą informaciją, sugebėti kritiškai vertinti aplinką ir jos siūlomas galimybes. Mokytojui šiandien tenka ne tik žinių skleidėjo, auklėtojo ir ugdytojo vaidmuo. Jam tenka pirmojo gido, pirmojo vedlio po modernų pasaulį vaidmuo. Ar šiuolaikinis mokytojas, sudomindamas moksleivius milžiniškais su kokybiškais žiniomis ir gebėjimais susijusiomis galimybėmis, gali jų tėvams padėti nugalėti kovą dėl vaiko ateities prieš smurtą ar elementarų bukumą skatinančius kompiuterinius žaidimus, talentingai įtraukiančius į pavojingas pramogas, kuriose sudeginamas visas paauglių laisvalaikis ir mokymuisi bei saviugdai skirtas laikas?

Ką rodo pedagogų streikai? Labiau nei akivaizdu, kad jie nukreipti prieš bet kokias reformas, prieš bet kokią mokyklų ir mokytojų progresą. Ko reikalauja streikuojantys pedagogai? Kodėl bijo atestacijos? Ar dėl to, kad tai legalus būdas atleisti šio darbo negalinčius dirbti mokytojus?

Tarp kitų mokytojų reikalavimų – ir siekis įvesti vadinamąją minimalią „18 kontaktinių valandų pedagoginę normą“, kuri apsaugotų mokytojus nuo per didelio turimų pamokų skaičiaus apkarpymo. Mokytojai taip pat pasisako ir prieš jų veiklos vertinimą kas ketveri metai.

Pedagogų profesinės sąjungos, ginčydamos savo narių interesus, neturi pamiršti, kad jų interesai negali būti iškelti aukščiau moksleivių ir jų tėvų, moksleivių mokėtojų, interesų.

Ar tikrai turi teisę streikuoti ir reikalauti didesnių atlyginimų bei netaikyti atestacijos tų mokyklų pedagogai, kurių abiturientų valstybinių egzaminų vidurkis nesiekia 50 balų? Ar nepasiekiančiųjų 30 balų vidurkio mokyklos apskritai neturėtų būti uždaromos? Ar tokių žemų balų vidurkiai yra nulemti tik tam tikrų Lietuvos vietų piliečių socialinių sluoksnių nerimto požiūrio į mokyklas, ar šią atsakomybę turi dalytis ir tų mokyklų mokytojai bei jų vadovai?

Į šiuos klausimus turi atsakyti tiek patys pedagogai, tiek Lietuvos švietimo vadovai ir vadybininkai. ■

Algimantas Šindeikis

Jungtinio laipsnio studijos atveria naujas mokslo galimybes

Socialinių mokslų kolegija – viena pirmųjų aukštojo mokslo įstaigų Lietuvoje, kurios pradėjo rengti jungtines studijų programas, atveriančias naujas mokymosi bei sėkmingo išsiliejo į tarptautinę darbo rinką galimybes.

SMK studentai jau nuo 2014 m. galės rinktis jungtinio laipsnio studijas – tarptautinį marketingą ir ženklodarą

Šiuo metu Socialinių mokslų kolegija (SMK) baigia įgyvendinti projektą „Galimybių studijos dėl rinkodaros/reklamos jungtinės studijų programos vadybos studijų kryptyje parengimas“. Projektas finansuojamas pagal 2007–2013 m. žmoniškųjų išteklių plėtros programą „Mokymasis visą gyvenimą“.

Tad jau 2014 m. naująjį mokslo sezoną turėtų būti pradėta bakalauro studijų pakopos jungtinio laipsnio studijų programa – tarptautinis marketingas ir ženklodara. SMK vadovės Gabijos Skučaitės žodžiais, tai bus gaivaus oro gurkšnis studentams, norintiems plėsti kultūrinį akiratį, įgyti tarptautinės mokymosi patirties, tobulinti bendravimo gebėjimus užsienio kalbomis.

Studentai globalėjančiame pasaulyje

Jungtinės studijų programos (JSP) užtikrina ne mažiau kaip dviejų mokslo įstaigų kartu parengtas ir vykdomas studijas tarptautiniu lygiu ir įgytą bendrą visų aukštųjų mokyklų diplomą. „Jei norime, kad mūsų jaunoji karta nebūtų atsiskyrusi nuo pasaulio, o galėtų jame jaustis saugiai ir užtikrintai, per studijas įgytas žinias pritaikyti praktiškai tiek čia, tiek svetur, turime priimti globalėjančio pasaulio iššūkius. Be to, Lietuva yra prisijungusi

prie Bolonijos proceso, juo siekiama per ateinančią dešimtmetį sukurti bendrą aukštojo mokslo erdvę bei skatinti dėstytojų ir studentų mobilumą, globalinį atvirumą, atnaujinti studijas ir jų metodus, sudaryti lankščias mokymosi sąlygas. Jungtinės studijos ir yra postūmis įgyvendinti šiuos tikslus“, – naujų studijų svarbą pabrėžia G.Skučaitė.

Pasak jos, tarptautinį marketingą ir ženklodarą SMK studijuosiantys jaunu-

SMK vadovė G.Skučaitė: „Jungtinės studijų programos garantuoja bendrą bent dviejų mokslo įstaigų diplomą“.

liai vienus studijų metus turės praleisti užsienio aukštojoje mokykloje ir mokytis rusų arba anglų kalba. Sutartys dėl bendradarbiavimo ir studentų mainų jau pasirašytos su Ukrainos Donecko valstijiniu valdymo universitetu bei Portugalijos Politécnico de Bragança institutu.

Studentai turės galimybę mokytis ir vienoje geriausių, aukštą vietą reitinguose užimančių Rytų kaimynės aukštųjų mokyklų – Rusijos tautų draugystės universitete (RTDU). Jam suteikta išskirtinė Rusijos prezidento privilegija – laisvai sudaryti ir vykdyti studijų programas, o už reikšmingą indėlį į šalies švietimo sistemą

RTDU yra pelnęs UNESCO apdovanojimą. Beje, jau šių metų rugpjūčio mėnesį SMK studentai galės dalyvauti universiteto rengiamoje vasaros stovykloje Maskvoje. Jos dalyviai galės įgyti dalykinių (teisės, ekonomikos, informatikos) krypties žinių ir patobulinti rusų kalbos įgūdžius.

Tačiau, kaip pabrėžia SMK vadovė, Europos partnerystės jau nebepakanka, reikia plėtoti ryšius su kitų žemynų aukštojo mokslo įstaigomis, mat pastaruoju metu pasaulyje protų mainai vyksta ir tarp tolimųjų regionų. Tad jau nuo rudens SMK studentai galės vykti semestrai arba metams į Kanadą, Algomos universitetą, o vėliau – ir į Indoneziją, Ma Chung universitetą.

Tarptautiniai idėjų mainai

Vieningai sutariama, kad dėstytojams ne ką mažiau nei studentams svarbu tobulėti savo srityje ir eiti koją kojon su mokslo naujovėmis. Todėl įgyvendinant SMK rinkodaros ir reklamos galimybių studijos parengimo projektą daug dėmesio skiriama kolegijos darbuotojų kvalifikacijos kėlimui bei pažinčiai su užsienio mokslo įstaigomis ir naujausiomis jų darbo metodikomis. Kolegijos dėstytojai jau dalyvavo stažuotėse Belgijos, Gruzijos, Kanados, Kazachstano, Latvijos, Rusijos, Ukrainos ir Uzbekistano aukštojo mokslo institucijose. Lankantis užsienio aukštosiose mokyklose buvo aptariamose projekte numatytos JSP rengimo galimybės,

vyko diskusijos apie darbo rinkos poreikius bei perspektyvas. Taip pat kolegija kviečia atvykti ir į Lietuvą specialistų iš užsienio aukštųjų mokyklų.

„Taip užmezgame glaudesnius akademinio bendradarbiavimo ryšius, plėtojame mokslinius ir tiriamuosius projektus. Be to, per gyvą, tiesioginį bendravimą su kitų šalių kolegomis gimsta naujų projektų, kultūrinės partnerystės, konferencijų idėjos“, – mintimis apie susitikimų su užsienio kolegomis naudą dalijasi SMK vadovė G.Skučaitė.

Kitas projekto etapas: atsižvelgiant į atliktoje galimybių studijoje įvardytus poreikius bei rekomendacijas, bus pradėta rengti pirmos pakopos jungtinio laipsnio studijų programa „Tarptautinis marketingas ir ženklodara“.

Goda Fredaitė

Vaikų agresiją sukelia tėvų meilės

Apie vaikų ir paauglių agresijos protrėkius pastaruoju metu girdime vis dažniau. Psichologai sako, kad vaikai tokie pikti todėl, kad nelaimingi

Vienoje Vilniaus mokyklų vėl sužalota mergaitė – trylikametė tapo bendraamžių smurto auka. Ar iš tiesų šių dienų vaikai yra agresyvesni, o gal mes tik daugiau skiriame dėmesio šiai problemai?

Jaučiu baimę išleisdama savo vaiką į mokyklą, – prisipažįsta vilnietė Aurima. Jos trylikametė dukra yra Vilniaus „Sietuvos“ vidurinės mokyklos šeštokė. Dukra, pasak mamos, yra ramaus būdo, nekonfliktiška, problemų dėl jos elgesio mokykloje niekada nekildavo.

Viskas aukštyn kojomis apsidvertė pastarosiomis savaitėmis. Iš mokyklos dukra ėmė grįžti sudirgusi, įbauginta. Netrukus mergaitės tėvai išsiaiškino, kad ji įsivėlė į konfliktą su grupe toje pačioje mokykloje besimokančių trylikos keturiolikos metų mergaičių. Ponia Aurima sako ypač sunerimusi, kai vieną vakarą sužinojo, kad ratu apstojusios jos dukrą aštuonios paauglės neleisdžia jai eiti namo. Dukrą parsivesti tuomet teko tėvams.

Vaikų smurto proveržiai – ne tik Lietuvoje

„Aš, būdama suaugusi, nepajėgiau atlaikyti žodinio mergaičių puolimo. Jos buvo labai priešiška nusiėikusias ir visiškai neįsiklausydamos įrodinėjo savo tiesą“, – pokalbį su dukters bendramokslėmis iš skirtingų klasių prisimena mo-

teris. Kas iš tikrųjų įvyko tarp mergaičių – kas pasėjo tarp jų nesantaikos grūdą, Aurima sako iki galo taip ir nesupratusi. Paaikėjo tik tiek, kad konfliktą įžiebė kažkokie gandai, kuriuos skleidžiant tos mergaitės įtarė moters dukrą.

Įtampa tarp mergaičių vis didėjo. Pradėjusi tikrinti dukters gaunamas žinutes į mobilųjį telefoną ar socialiniame tinkle „Facebook“, kuriame mergaitės aktyviai bendravo, mama susirūpino dar labiau. Dukra buvo užgauliojama, jai imta grasinti sumušimu ir išprievartavi-

Vaikų psichologė A. Kuriene: „Toks dažnas kompiuterio naudojimas kaip tik ir yra sutrikusių santykių šeimoje pasekmė.“

mu. „Maniau, tai tik kalbos, bet vėliau viena mergaitė iš tikrųjų vaikėsi mano dukrą su beisbolo lazda. Kaip ji pati vėliau pasakojo, pro savo namų durų akutę ji pamatė laiptinėje mano dukrą su dviem berniukais ir išėjo nešina beisbolo lazda, kad juos išvartytų“, – mergaičių elgesiu stebėjosi paauglės mama.

Mergaičių konfliktas kulminaciją pasiekė po Velykų. Balandžio 11 d. moteris sulaukė skambučio iš mokyklos, kad atvyktų pasiimti dukters, nes jai sužalotas rankos pirštas. Į mokyklą skubiai nuvykusiai mamai dukra pasipasakojo, kad per ilgą pertrauką buvo užpulta tos pačios mergaitės, kuri anksčiau grasino beisbolo lazda. Paaikėjo, jog moksleivė šiurkščiai sugriebė ir taip pasuko trylikametės dešinę ranką, kad sukėlė nedidelę traumą: nuvykus į Santariškių klinikas medikai nustatė dešinės rankos didžiojo piršto sąnario išnirimą. Šiuo metu mergaitės dešinė ranka sutvarstyta specialiu įtvaru. Kitų šaltinių teigimu, abi mergaitės susistumdė ir sužalojimai padaryti esą netyčia.

„Kaip tik dabar dukra su vyru policijoje, iškvieta mus į apklausą. Apie incidentą policijai pranešė ligoninė, pradėtas ikiteisminis tyrimas. Rytoj į policiją turi atvykti ir ta mergaitė su savo tėvais. Nei ji, nei jos tėvai mūsų neatsiprašė. Tik prašė nerašyti pareiškimo policijai, kad nebūtų keliama byla“, – praėjusią savaitę „Veidui“ pasakojo nukentėjusios paauglės mama.

Išleisdama dukrą į mokyklą moteris nebesijaučia tikra, kad ši ten bus saugi, ir sako nebežinanti, ko dar galima tikėtis.

Apie vaikų ir paauglių agresijos protrėkius pastaruoju metu girdime vis dažniau. Ši istorija, nutikusi „Sietuvos“ mokykloje, anaipol ne vienintelė tokia ir toli gražu ne žiauriausia.

stoka

Pernai vasarą šalį apskriejo kraupi žinia apie septyniolikmetę šiaulietę, kurią peiliu į gabalus supjaustė dvi bendramokslės gimnazistės. Merginos savo aukos kūno dalis sudėjo į maišelius ir išmėtė po miestą.

Visuomenę pašiurpino ir trylikametės alytiškės nužudymo istorija: pernai sausį paauglė atvyko į pasimatymą Vilniuje su keturiolikmečiu draugu, su kuriuo bendravo per socialinį tinklą „Facebook“, ir namo nebegrižo. Internetinis draugas trylikametę išžagino ir pasmaugė.

Dar neužmirštas ir prieš kelerius metus Vilniaus „Volungės“ pradinėje mokykloje kilęs skandalas, kai įniršio apimtas antraklasis sužalojo kelis moksleivius.

Panašių istorijų, kuriose pagrindinis vaidmuo tenka agresyviems vaikams ar paaugliams, yra daugybė, ir Lietuva čia ne išimtis. Su vaikų smurtu ir agresija susiduria visos šalys, o psichiatrai ir mokslininkai šiam reiškiniui skiria vis daugiau dėmesio. Pagrindinis klausimas, kurį kelia vaikų agresiją tyrinėjantys specialistai, – ar šių dienų vaikai yra agresyvesni nei ankstesnių kartų, ar taip tik atrodo, nes visuomenėje apie šią problemą dabar kalbama daug daugiau. Taigi ką rodo šia tema atlikti tyrimai?

Linksta į agresiją, nes yra nelaimingi

Prieš kelerius metus atliktų tyrimų duomenimis, Lietuva pagal patyčių paplitimą buvo tarp pirmaujančių pasaulyje: bent kartą kitų vaikų užgauliojimų, įžeidinėjimų ar netgi tam tikro smurto yra patyrę apie 70 proc. trylikamečių. Tačiau patyčios, kaip pabrėžia „Vaikų linijos“ psichologė Marina Mažionienė, nėra nauja problema – ji egzistavo visą laiką. Palyginamųjų tyrimų, kurie parodytų, koks buvo patyčių paplitimas prieš dvidešimt ar trisde-

Psichoanalitiko Raimundo Milašiūno komentaras

Visoje mūsų visuomenėje padaugėjo agresijos, nes stipriai krito žmonių saugumo jausmas. Tai lėmė ne vien materialiniai dalykai, bet labiausiai tai, kad žmonės dabar nutolę vieni nuo kitų, susvetimėję, bendravimas su aplinkiniais nuvertintas. Juk kodėl pas mus tiek daug savižudybių? Aš keliu versiją, kad žudomasi būtų mažiau, jei mūsų žmonės daugiau kalbėtųsi apie savo problemas, nemanytų, kad eiti pas psichoterapeutą vis dar yra gėda, nes bendravimas – gydantis veiksnys. Na, o kai saugumo jausmas sumažėja, agresija automatiškai padidėja, nes tai pati geriausia gynyba esant bejėgiškumui. Tėvai, jausdamiesi nesaugūs, tai labai greitai perduoda savo vaikams.

O. GUJEVIČIUS/NUOTR.

šimt metų, atlikta nėra, tad šie duomenys atskleidžia tik dabartinę situaciją.

Objektyvių tyrimų, kuriuose būtų lyginamas kelių skirtingų kartų vaikų polinkis į agresiją, taip pat nesama. Nestinga tik tokių duomenų, kad žiaurūs kompiuteriniai žaidimai ar smurto rodymas per televiziją iš tiesų didina vaikų agresyvumą. Vienas naujesnių Vakaruose atliktų tyrimų taip pat parodė, kad į agresiją labiau linkę tie vaikai, kurie buvo mušami ar kitaip fiziškai baudžiami savo tėvų. Kanados mokslininkai padarė išvadą, kad tokie vaikai vėliau gali smurtauti prieš savo tėvus, brolius ir seseris, draugus, o suaugę – ir prieš antrąją pusę.

Kai kurie tyrimai taip pat liudija apie pamazū didėjančią mergaičių ir moterų agresiją. Tiesa, jų autoriai daugiausia remiasi užfiksuota nusikaltimų statistika.

O ką apie tai mano žymūs lietuvių psichologai ir psichiatrai: ar agresijos tarp vaikų iš tiesų daugėja ir kokios priežastys tai lemia? „Ir taip, ir ne, – sako Paramos vaikams centro vadovė,

vaikų psichologė Aušra Kurienė. – Ir dėmesio tam mūsų visuomenėje dabar skiriama daugiau, ir pačios agresijos šiek tiek padaugėjo, o taip yra todėl, kad mūsų vaikai dabar liūdnesni ir nelaimingesni. Materialiai jie nebloggerai aprūpinti, turi kompiuterius, naujus mobiliuosius telefonus ir madingų drabužių, bet tėvų dėmesio ir meilės sulaukia mažiau – savo centre su tuo nuolat susiduriame. Na, o nelaimingas žmogus dažnai būna piktas ir tą pyktį nukreipia arba į save (turime daug vaikų, kurie žudosi, vartoja kvaishalus, pjaustosi ir kitaip naikina save), arba į kitus žmones.“

Kita vertus, Lietuva pastaruoju metu garseja vienomis ilgiausių vaiko priežiūros atostogų pasaulyje, o statistika rodo, kad šia teise pasinaudoja ir vis daugiau vyrų. Taigi ar tikrai padėtis tokia jau bloga?

A. Kurienė į tai atsako, kad apie šio įstatymo poveikį bus galima spręsti tik po kokių dešimties metų, kai dabartiniai mažyliai, kuriems tėvai lyg ir turi visas galimybes skirti daugiau dėmesio (bent jau kol šie mažai) pasieks paauglystės amžių. O štai dabartiniai paaugliai psichologai atrodo labai atitolę nuo savo daug dirbančių ir nuolat užsiėmusių tėvų, kurie esą dažnai nespėja patenkinti ne tik vaikų, bet ir savo poreikių, bet užtat rado nepaminomą ir pačią kantriausią auklę – kompiuterį. „Vaikai palikti vieni su kompiuteriu. Tėvams tai labai patogu, nes vaikas būna užsiėmęs, nieko kito jam jau nereikia, – dėsto psichologė. – Toks dažnas kompiuterio naudojimas kaip tik ir yra sutrikusių santykių šeimoje pasekmė.“

Vaikų psichiatras Linas Slušnys primena prieš kelerius metus paskelbtą tarptautinį UNICEF organizacijos tyrimą, parodžiusį, kad lietuviai tėvai savo vaikams per parą skiria vidutiniškai septynias minutes dėmesio. Šio tyrimo duomenimis, Lietuvos vaikai jaučiasi nelaimingiausi Europoje. „Vaikų agresijos iš tiesų šiek tiek daugėja, bet tai nėra susiję su kažkokiais iš dangaus nusileidusiais dalykais, o yra visiškai normalus reiškinys. Mūsų vaikai nelaimingi, dėl to, norime mes to ar nenorime, keičiasi tiek jų elgesys, tiek požiūris į santykius su kitais žmonėmis ir automatiškai gali šiek tiek padaugėti agresijos, nors jos iš tiesų buvo visais laikais. Kai aš mokiausi mokykloje, taip pat būdavo visokių istorijų – ir patyčių, ir muštynių, bet apie tai mažai kas kalbėdavo“, – teigia L. Slušnys.

Jei grįšime prie minėto mergaičių konflikto Vilniaus „Sietuvos“ mokykloje, nukentėjusios paauglės mama taip pat pastebėjo, kad dauguma tėvų net ir kilus tokiai konflikto situacijai demonstravo visišką abejingumą: daugelis net nesureagavo į kvietimus susitikti, paieškoti konflikto sprendimo būdų. „Man susidarė įspūdis, kad tėvai tiesiog nesidomi savo vaikais, kuo jie gyvena“, – stebisi motina.

Neringa Čiukšienė, dėmesio centre atsidūrusios „Sietuvos“ mokyklos direktorės pavaduotoja, mokykloje dirbanti jau dvidešimt metų, pritaria psichologų nuomonei, kad tėvų dėmesio ir meilės šių dienų vaikai sulaukia mažiau. „Šiuolaikiniai tėvai tiesiog pernelyg užsiėmę“, – tvirtina pedagogė. ■

Giedrė Bolzanė

„DREAMSTIME“/NUOTR.

Ar daugėja mergaičių agresijos? Kai kurie tyrimai rodo, kad taip, bet jų duomenys kelia abejonių. Psichologai linkę manyti, kad mergaitės pasikeitė ne daugiau nei berniukai

Genų terapijos laimėjimai įpūs vilties

Pirmieji bandymai taisyti ligonių genus prasidėjo prieš porą dešimtmečių. Nors nuo to laiko genų terapija patyrė ne vieną nesėkmę, naujais mokslininkų laimėjimai vėl žada proveržį.

Prieš ketverius metus Filadelfijos vaikų ligoninėje dvylikai įgimtą Lėberio amaurozę turinčių pacientų sėkmingai pritaikyta eksperimentinė iš laboratorijų į ligonines pirmus netvirtus žingsnius žengianti medicinos kryptis – genų terapija. Lėberio amaurozė, paveldima ir iki šiol neišgydoma liga, jau vaikystėje žmonėms sukeldavo beveik visišką akumą, dėl pažeisto geno akies tinklainėje žūdavo ir nebeatsinaujindavo šviesai jautrios ląstelės.

2008-aisiais eksperimente dalyvavusiems pacientams į vienos akies tinklainę buvo sušvirkšta nuklėsmintų ir „patobulintų“ virusų, į ląsteles pernešusių sveikus genus, kurie laipsniškai pakeitė pažeistuosius. Procedūra ypač teigiamai paveikė eksperimente dalyvavusių vaikų regą: jau po kelių savaičių jų akių jautrumas šviesai padidėjo, jie galėjo matyti objektų kontūrus ir savarankiškai vaikščioti. „Vaikai, kuriems buvo atlikta genų terapija, šią dieną gali vaikščioti, žaisti kaip ir sveikieji vaikai“, – tada džiaugėsi Filadelfijos vaikų ligoninės gydytojas Albertas M. Maguire'as.

Tuo pat metu analogiškai klinikiniai bandymai buvo atlikti ir Londono bei Floridos ligoninėse. O šių metų vasario viduryje Filadelfijos ligoninės ir Pensilvanijos universiteto mokslininkai pranešė, kad tiems patiems pacientams genų terapijos procedūra buvo atlikta ir kitai akiai. Eksperimentas pavyko, mat ir antrosios akies jautrumas šviesai padidėjo – taigi bendra pacientų rega dar labiau pagerėjo.

„Jie negali skaityti knygų ar vairuoti, tačiau net ir toks pagerėjimas reiškia labai daug žmogui, kuris iki šiol buvo aklas“, – teigia viena šio metodo pradininkų Pensilvanijos universiteto oftalmologijos profesorė Jeana Bennet.

Pasak jos, daugiausiai baimių kėlė organizmo imuninis atsakas į antrąją procedūrą. Mat organizmo imuninė sistema galėjo sukurti apsaugą nuo virusų, kuriuos ji paprastai traktuoja kaip įsibrovėlius ir bando sunaikinti. Beje, ši grėsmė yra svarbiausia kliūtis genų terapijos kelyje į saugų taikymą gydant.

Praėjusį gruodį Londono universiteto koledžo Vėžio institute dirbančių mokslininkų grupė, vadovaujama daktaro Amito Nathwani, pranešė sėkmingai pritaikiusi genų terapiją vienai hemofilijos rūšių gydyti. Sergantiems šia paveldima genetinė liga nekreša kraujas, todėl jie ne tik kraujuoja nuo paviršinių žaizdų, bet ir

kenčia nuo vidinio kraujavimo. Kraujavimą galima sustabdyti perpilant šviežio kraujo arba krešėjimo baltymo koncentratų – abi procedūros ne tik varginamai dažnos, bet ir labai brangios. Didžiosios Britanijos mokslininkų atlikta genų terapijos procedūra šešiams pacientams sumažino spontaniško kraujavimo tikimybę, todėl jiems rečiau arba

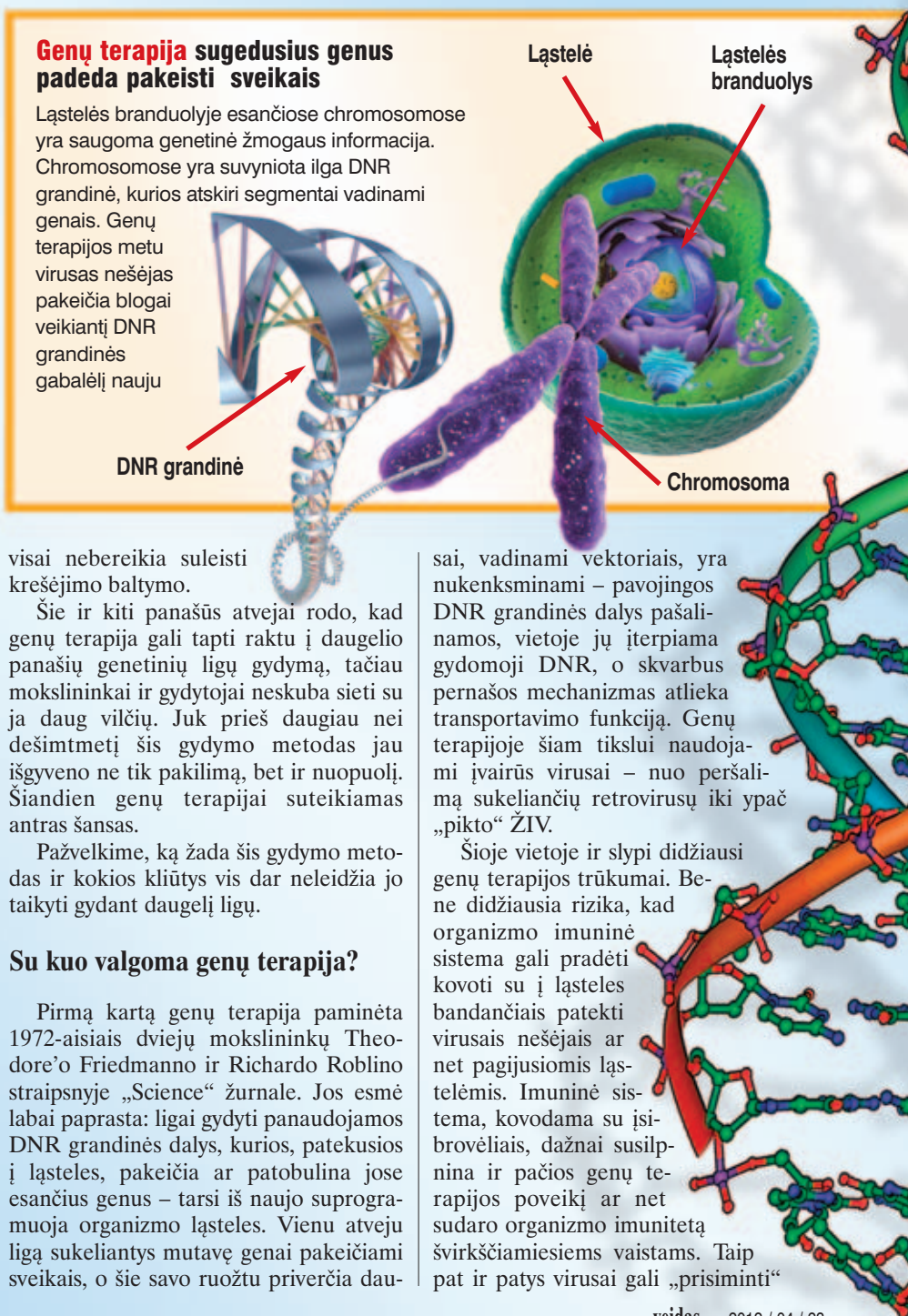
gintis tik sveikas ląstelės. Kitu atveju patobulinti genai pastūmėja ląsteles gaminti gydomąjį poveikį turinčius proteinus ar antikūnius, kurie padeda gydyti ligą.

Tačiau tam, kad naujoji DNR patektų į organizmo ląsteles ir pakeistų jų elgesį, būtina „transporto priemonė“, kuria dažniausiai tampa įvairūs virusai. Juk šie maži kenkėjai sukurti kaip tik tam, kad įsiveržtų ir savo valiai pajungtų sveikas ląsteles, ir šios besidaugindamos pagamintų dar daugiau virusų.

Tiesa, genų terapijai naudojami viru-

Genų terapija sugedusius genus padeda pakeisti sveikais

Ląstelės branduolyje esančiose chromosomose yra saugoma genetinė žmogaus informacija. Chromosomose yra suvyniota ilga DNR grandinė, kurios atskiri segmentai vadinami genais. Genų terapijos metu virusas nešėjas pakeičia blogai veikiantį DNR grandinės gabalėlį nauju

visai nebereikia suleisti krešėjimo baltymo.

Šie ir kiti panašūs atvejai rodo, kad genų terapija gali tapti raktu į daugelio panašių genetinių ligų gydymą, tačiau mokslininkai ir gydytojai neskuba sieti su ja daug vilčių. Juk prieš daugiau nei dešimtmetį šis gydymo metodas jau išgyveno ne tik pakilimą, bet ir nuopuolį. Šiandien genų terapijai suteikiamas antras šansas.

Pažvelkime, ką žada šis gydymo metodas ir kokios kliūtys vis dar neleidžia jo taikyti gydant daugelį ligų.

Su kuo valgoma genų terapija?

Pirmą kartą genų terapija paminėta 1972-aisiais dviejų mokslininkų Theodore'o Friedmanno ir Richardo Roblino straipsnyje „Science“ žurnale. Jos esmė labai paprasta: ligai gydyti panaudojamos DNR grandinės dalys, kurios, patekusios į ląsteles, pakeičia ar patobulina jose esančius genus – tarsi iš naujo suprogramuoja organizmo ląsteles. Vienu atveju ligą sukeliantys mutavę genai pakeičiami sveikais, o šie savo ruožtu priverčia dau-

sai, vadinami vektoriais, yra nuklėsmunami – pavojingos DNR grandinės dalys pašalinamos, vietoje jų įterpiama gydomoji DNR, o skvarbus pernašos mechanizmas atlieka transportavimo funkciją. Genų terapijoje šiam tikslui naudojami įvairūs virusai – nuo peršalimą sukeliančių retrovirusų iki ypač „pikto“ ŽIV.

Šioje vietoje ir slypi didžiausi genų terapijos trūkumai. Be didžiausia rizika, kad organizmo imuninė sistema gali pradėti kovoti su į ląsteles bandančiais patekti virusais nešėjais ar net pagijusiomis ląstelėmis. Imuninė sistema, kovodama su įsibrovėliais, dažnai susilpnina ir pačios genų terapijos poveikį ar net sudaro organizmo imunitetą švirkščiamiesiems vaistams. Taip pat ir patys virusai gali „prisiminti“

s sunkiems ligoniams

Pirmą kartą genų terapija buvo pritaikyta 1990-aisiais ketverių metų amžiaus mergaitei Ashanti DeSilvai, kuri sirgo sunkia imunodeficitu liga – jos organizmas negamino jokių imuninių ląstelių. Ji pati negalėjo natūraliai kovoti su tokiais svetimkūniais, kaip bakterijos ar virusai, todėl bet kokia infekcija jai grėsė mirtimi. Ir nors teigiamas genų terapijos poveikis mergaitei buvo laikinas, nuo tada iki šiandien vienokiu ar kitokiu būdu šis eksperimentinis gydymo meto-

ninės ląstelės. Šie kūneliai yra tarsi molis, iš kurio „nulipdomi“ visi žmogaus organizmo audiniai: kamieninės ląstelės gali virsti bet kuria iš daugiau nei 200 rūšių specializuotų ląstelių, be to, jos labai greitai dauginasi. Sušvirkštos ar kitu būdu patekusios į koki nors organizmo audinį, kamieninės ląstelės ilgainiui virsta to audinio ląstelėmis – šioje vietoje slypi jų regeneracinė galia. Daugiausiai šių stebuklingų ląstelių yra kelių dienų embrionų audiniuose, todėl embrioninių kamieninių ląstelių naudojimas susiduria su etiniais klausimais ir daugelyje šalių yra uždraustas. Po gimimo žmogaus organizme kamieninių ląstelių lieka labai nedaug.

Tačiau pastaruoju metu vis daugiau mokslininkų atranda būdų, kaip paprastas, pavyzdžiui, odos ar riebalų, ląsteles paversti kamieninėmis. Praėjusių metų gruodį tarptautinė mokslininkų grupė „Nature“ žurnale paskelbė straipsnį, kuriame aprašomas patobulintas genų terapijos metodas. Kembridžo universiteto mokslininkai, vadovaujami profesoriaus Davido Lomaso, jau kurį laiką ieško būdų, kaip pagydyti genetinę ligą, kuria sergančių žmonių kepenys į organizmą neišskiria antitripsino – proteino, apsaugančio įvairius audinius nuo išorinio poveikio, pavyzdžiui, plaučius nuo nuodingų medžiagų, esančių tabako dūmuose, be to, antitripsinas kaupiasi kepenyse ir jas pažeidžia. Vienintelis šios ligos gydymo būdas iki šiol buvo kepenų transplantacija, po kurios pacientai turėjo nuolatos vartoti imuninę sistemą slopinančius vaistus, neleidžiančius organizmui atmesti naujo organo.

D.Lomaso grupės mokslininkai iš šia genetinė kepenų liga sergančio paciento odos ląstelių „pagamino“ kamienines, kuriose mutavusį geną pakeitė sveiku. Tada šios ląstelės vėl buvo „pastūmėtos“ tapti kepenų ląstelėmis ir jose jau veikė sveikas antitripsinas gaminantis genas.

Vėliau mokslininkai sušvirkštė naujųjų kepenų ląstelių pelėms ir nepastebėjo jokių sutrikimų.

Galutinis tikslas, kurio siekia mokslininkai, – patikrinti, ar suleistos į žmogaus kepenis tokios kamieninės ląstelės su pataisytais genais prigis ir besidauginamos pakeis senąsias ligotas ląsteles. „Jei pavyks sėkmingai paciento odos ląsteles paversti kepenų ląstelėmis ir ligonio kepenys priims jas, ilgainiui galbūt nebereikės kepenų ar kitų organų transplantacijų“, – teigia D.Lomasas. ■

Andrius Jovaiša

Naują viltį genų terapijos medicinos sričiai įpūtė keleto sunkių genetinių akies tinklainės ligų gydymas

savo gebėjimą sukelti ligą.

Be to, dauguma genetinių ligų, tarkime, širdies ligos, Alzheimerio liga, artritas ar diabetas, prasideda dėl netinkamai veikiančių kelių genų. Norint jas gydyti genų terapijos būdu reikėtų į ląstelėse esančius genus įterpti keletą DNR grandinėlių. Deja, tai didina riziką, kad įvyks klaida ir DNR kodo gabalėlis bus įterptas ne ten, kur reikia, pavyzdžiui, vėžinių ląstelių gamybą stabdančiuose genuose, – ir tai gali sukelti vėžį.

Vis dėlto yra nemažai sunkių genetinių ligų, kurias galima gydyti genų terapijos metodu – tai toji pati Lėberio amaurozė, imunodeficitu ligos, leukemija, hemofilija, cistinė fibrozė. Todėl ši medicinos sritis sulaukia didelio gydytojų, dirbančių su genetinėmis ir paveldimomis ligomis, susidomėjimo – juk pataisytas genas gali galutinai pašalinti ligą.

das yra pritaikytas 1700 pacientų.

Deja, 1999-aisiais genų terapija JAV patyrė didžiulį smūgį, kai Pensilvanijos universiteto mokslininkų rengto eksperimento metu mirė pacientas – aštuoniolikmetis Jesse'is Gelsingeris, sirgęs reta genetinė kepenų liga. Įterptas virusas,

Prof. D.A.Lomasas: „Genų terapijos ir kamieninių ląstelių suderinimas gydymui turi didžiulį potencialą.“

pataisytas geno nešėjas, J.Gelsingerio imuninėje sistemoje sukėlė audringą reakciją ir po keturių dienų vaikas mirė. Po šio tragiško įvykio JAV maisto ir vaistų administracija sustabdė daugelį genų terapijos eksperimentų. Ir tik praėjus dešimtmečiui genų terapija vėl po truputį įžiebta viltį gydytojų ir nepagydomai sergančių ligonių širdyse.

Nauja viltis – kamieninės ląstelės

Nepaisant visų kliūčių, genų terapijai gali atsiverti naujas aplinkkelis – kamie-

Geru vairuotoju ne gimstama, o tampa

Nuo šių metų pradžios Susisiekimo ministerija pakeitė vairuotojų rengimo tvarką, kurios tikslas – kokybiškiau parengti būsimus vairuotojus.

Siuo metu pirminių vairuotojų mokymą sudaro trys etapai – pirmasis, tarpinis ir antrasis. Per pirmąjį etapą būsimasis vairuotojas vairavimo mokykloje turi įgyti teorijos žinių ir praktinio vairavimo įgūdžių. Tarpiniame etape vairavimo mokykla privalės organizuoti mokinių per pirmąjį etapą įgytų žinių ir gebėjimų patikrinimą. Per antrąjį etapą būsimasis vairuotojas turi įtvirtinti teorines žinias ir praktinio vairavimo įgūdžius. Per paskutinį vairavimo praktinio mokymo valandas mokykloje laikoma įskaita, kuri yra filmuojama, o įrašas saugomas vienus metus.

Mokiniui, išlaikiusiam pirminio mokymo kurso galutinę įskaitą, vairavimo mokykla gali išduoti vairuotojų pirminio mokymo kurso baigimo liudijimą, kurį reikia pateikti „Regitrai“ prieš laikant egzaminus.

Nuo šių metų visoms motorinių transporto priemonių kategorijoms ketvirtadaliu sumažintas teorijos mokymo kurso valandų skaičius (B kategorijai – nuo 60 iki 40 val.), nes ES šalių praktika rodo, kad teorinėms žinioms skirto vairuotojų rengimo laiko buvo per daug, o praktinio vairavimo įgūdžių trūko. Todėl dabar praktinio vairavimo valandų skaičius B kategorijos transporto priemonių vairuotojams padidintas nuo 20 iki 30 val.

Praktinio vairavimo kursą sudaro keturių dalyų: 4 val. vairavimo mokymo aikštelėje, 16 val. mieste (iš jų 2 val. rekomenduojama tamsiuoju paros metu), 2 val. užmiestyje. Likusios 8 val. B kategorijos vairuotojams paskirstomos pagal individualų poreikį.

Sugriežtinti ir reikalavimai, taikomi vairavimo mokykloms: mokymui naudojami automobiliai turi būti ne senesni nei 15 metų, kiekviena mokykla privalo turėti nuosavą ar nuomojamą uždarą asfaltuotą aikštelę pradedantiems vairuotojams mokytis, mokomojoje mašinoje turi būti filmavimo įranga.

O kaip dirba vairavimo mokyklos, kontroliuoja Valstybinė kelių transporto inspekcija. Kartą per ketvirtį jos darbuotojai, naudodamiesi „Regitros“ duomenimis, peržiūrės kiekvienos mokyklos mokinių teorijos ir praktikos vairavimo egzaminų rezultatus. Šių egzaminų išlaikymo iš pirmo karto duomenys bus

naudojami vertinant vairavimo mokyklų mokymo kokybę.

Jei per ketvirtį vairavimo mokyklos absolventų, iš pirmo karto išlaikiusių teorijos arba praktinio vairavimo egzaminus, procentas bus mažesnis nei 45 proc., vairavimo mokyklos sulauks patikrinimų, bus vertinama jų darbo kokybė, turima įranga ir panašiai. Nuo šio įvertinimo rezultatų priklausys, ar vairavimo mokykla galės tęsti veiklą. Užsienio praktika rodo, kad iš pirmo karto praktinio vairavimo egzaminą turėtų išlaikyti apie 60–65 proc. vairavimo mokyklų absolventų.

Renka geriausias mokyklas

Susisiekimo ministerijos iniciatyva antrus metus iš eilės vyksta geriausių vairavimo mokyklų rinkimai. Ne vienu metų patirtis rodo, kad tokie rinkimai reikalingi: mokykloms reikia ne tik „susirinkti pinigų“ už vairuotojų rengimą, bet ir motyvacijos mokymo proceso kokybei gerinti, o norintiems išmokyti vairuoti – tai gera rekomendacija, kur geriau eiti mokytis.

„Nors avaringumo rodikliai Lietuvoje gerėja, vairuotojų rengimo procesas turi būti nuolat gerinamas ir tobulinamas, – sako geriausio regione pripažintos vairavimo mokyklos – Alytaus autoklubo įmonės vadovas Rimvydas Anusauskas. – Per metus parengiame apie 500 vairuotojų, didžioji jų dalis yra jaunuoliai, kurie per trumpą laiką tampa pavyzdiniais eismo dalyviais.“

Pasak R. Anusausko, dabar einama tinkama linkme: vairuotojų rengimo tvarkoje turi būti kuo mažiau subjektyvumo. Tiek vairavimo instruktoriai, tiek „Regitros“ egzaminuotojai yra žmonės, todėl ir egzaminų rezultatai gali priklausyti nuo egzaminuotojo nuotaikos. Dėl to siūloma į vaizdajuostę įrašinėti ne tik vairavimo mokykloje laikomą įskaitą, bet ir patį

Griežtesnė vairuotojų rengimo tvarka padės išugdyti geresnius vairuotojus, o tai padidins saugumą keliuose

egzaminą „Regitroje“.

„Štai per teorinių žinių patikrinimą žmogiškasis veiksnys, galima sakyti, eliminuotas – taip turėtų būti ir per vairavimo egzaminą“, – mano R. Anusauskas.

Vairavimas – masinis socialinis reiškinys

Geriausios Vilniaus regione vairavimo mokyklos „Driveris“ (UAB „LDV UNIO“) reklaminis kvietimas sako: „Nesvarbu, ar jūs azartiškas, ar ramus žmogus, ar jūs impulsyvus, ar agresyvus, ar energingas, besimokydamas vairuoti, turite vadovautis neginčijama moraline filosofija: „Tapti atsakingu, rimtu ir galvotu vairuotoju visam gyvenimui.“

„Vien vairavimo mokyklos nėra pajėgios pažaboti būsimų nedrausmingų vairuotojų, – sako saugaus vairavimo mokymo specialistas Artūras Pakėnas. – Vairavimas Europoje yra socialinis reiškinys, todėl jam didelę įtaką turi daryti visuomenė su jos suformuota viešąja nuomone ir nepakantumu nedrausmingiems vairuotojams.“

Specialisto nuomone, nemažai daliai vairuotojų trūksta elementariausios kultūros, ką jau kalbėti apie atsakomybės jausmą, apie kurį susimąstoma retai. Dauguma mano, kad kelių eismo taisyklės skirtos „kažkam kitam“, bet ne jiems.

pama

vairo. „Manau, teisas mano tėvas, sakydamas, kad tikru vairuotoju tampama per trejus metus, bent du kartus per savaitę važinėjant didmiesčio gatvėmis, – samprotauja jaunoji vairuotoja. – Tik tuomet pradedi jausti automobilio gabaritų, išmoksti mašiną preciziškai išsprasti į siaurą tarpą, per daug nesinervini kilus avarinei situacijai.“

Nors tikslios statistikos nėra, vairavimo mokyklų apklausos duomenys byloja, kad B kategorijos vairuotojo pažymėjimo siekia daugiau kaip 80 proc. pilnametystės sulaukusių jaunuolių. Motyvai turėti vadinamąsias vairuotojo teises yra panašūs: jei nemoki vairuoti, jautiesi ne visai šiuolaikiškas.

Nauji reikalavimai duoda naudos

Šakių „Žiburio“ gimnazija jau kelerius metus savo gimnazistus rengia tapti lengvojo automobilio vairuotojais. „Moksleiviams tai labai patogi paslauga, vairavimo kursai vyksta po pamokų ir turi popamokinės veiklos būrelį statusą“, – pasakoja gimnazijos vairavimo mokytojas Egidijus Klimaitis. – Vairavimo būrelis tikrai populiarus – per mokslo metus komplektuojame tris grupes po 15 žmonių, moksleiviams kursai šiek tiek pigesni nei privačiose vairavimo mokyklose.“

Pasak E.Klimaičio, prie vairuotojų rengimo kokybės prisidėjo ir naujausi reikalavimai, keliami vairavimo mokykloms: praktinio vairavimo pamokų skaičiaus padidėjimas nuo 20 iki 30 val., taip pat praktinio vairavimo įskaitos laikymo filmavimas ir įrašymas į vaizdajuostę.

Mokytojo nuomone, turint įrašą, su mokiniiais galima detalai išsiaiškinti daromas klaidas ir ieskoti būdų, kaip tokių klaidų išvengti. Dažniausiai pasitaikančios „žalių“ vairuotojų klaidos – kliūtis apvažiuojama nerodant posūkio signalo, sankryžoje užgęsta automobilis ir pan.

„Ilgametė mano, kaip vairavimo instruktoriaus, patirtis rodo, kad jei praktinio vairavimo laikas pailgėja iki 30 val., dviem trečdaliams besimokančiųjų tai yra pakankamas laikas perprasti automobilį ir pasirengti laikyti egzaminą „Regitroje“, – tvirtina E. Klimaitis. – Tačiau nuvažiavę

laikyti egzaminą į Kauną, kur eismas daug intensyvesnis nei Šakiuose, nemaža dalis būsimųjų vairuotojų sutrinka, pradeda blaškytis ir be reikalo jaudintis.“

Tokiems jaunuoliams rekomenduojamos papildomos vairavimo pamokos. Maždaug pusė jaunųjų vairuotojų visateisiais eismo dalyviais save gali laikyti dideliame mieste nuvažiavę ne mažiau kaip 6–7 tūkst. km.

Mokytojų iš Šakių antrina ir geriausios vairavimo mokyklos Tauragės apskrityje – Jurbarko ir Raseiniuose veikiančios bendrovės „Arvaira“ vadovas Artūras Gailius: „Praktika rodo, kad geru vairuotoju galima tapti per dvejus trejus metus, tačiau tai dar priklauso ir nuo žmogaus, nuo jo amžiaus, naujovių įsisavinimo imlumo.“

Tomas Alksnis

Susisiekimo ministro Eligijaus Masiulio komentaras

Kiekvienais metais į Lietuvos kelius išvažiuoja daugiau kaip po 43 tūkst. pradedančiųjų vairuotojų. Gerindami vairuotojų rengimą siekiame, kad mažėtų vairavimo egzaminų neišlaikančiųjų, o teisę vairuoti įgyjantys žmonės į kelią išvažiuotų daug geriau pasirengę nei dabar. Reikalavimai keičiasi visiems – vairavimo mokykloms, instruktoriams, egzaminų vykdymo tvarkai. Labiau stengtis turės ir patys mokiniai. Taip pat siekiama užkirsti kelią vairavimo mokyklose nesąžiningu būdu įsigyti pirminio mokymo kurso baigimo liudijimą, nes visais atvejais mokykla privalės turėti galutinės įskaitos vaizdo įrašą. Praktikoje pasitaikydavo atvejų, kai kursų baigimo liudijimai būdavo išduodami mokiniams, nebaigusiems praktinio vairavimo mokymo kurso. Kaip kitaip galima paaiškinti atvejus, kai, atėję į „Regitrą“ laikyti valstybinių vairavimo egzaminų, žmonės vos sugeba pavažiuoti, daro primityvias klaidas.

Tarpusavio pagarba ir atsargumas yra tie pagrindai, formuojantys gerą ir atsakingą eismo dalyvį. Todėl kiekvienas vairuotojas turi suprasti, kad jei jis pažeis taisykles, visuomet bus nubaustas. Bausmės turėtų būti dar griežtesnės nei dabar.

„Mokėti vairuoti automobilį šiais laikais yra ne ką mažiau svarbu, kaip ir mokėti anglų kalbą ar naudotis kompiuteriu, – samprotauja dvidešimtmetė alytiškė Aušrinė Mickutė. – Dar būdama šešiolikos tvirtai apsisprendžiau, kad vairuotojo pažymėjimas man būtinas, o vos sukakus aštuoniolikai po kelių mėnesių jį gavau.“

Nuosavo automobilio A.Mickutė kol kas neturi, tačiau savaitgaliais visuomet vairuoja tėvų mašiną, kuria per porą metų nuvažiavo daugiau nei 3 tūkst. km. Tai nėra labai daug, ypač kad didesnė nuvažiuotų kilometrų dalis – automagistralėje. Pašnekovės nuomone, jos, kaip vairuotojos, statusas – „klevo lapo“, tai yra nepatyrusio vairuotojo. Ji supranta, kad kol kas taip ir yra, jai trūksta praktikos, todėl vairuoja mergina itin atsakingai. O patirtis ateina kuo dažniau sėdantis prie

Ar Lietuvos kino centras išgelbės lie

Vieni regi korupcijos vėžį, kiti tikisi, kad pavyks į Lietuvą susigrąžinti užsienio kino kūrėjus.

Praėjusią savaitę pasiektas vienas ministro Arūno Gelūno užsibrėžtų tikslų – Vyriausybė pritarė Lietuvos kino centro prie Kultūros ministerijos steigimui. Toks centras formaliai pradės funkcionuoti nuo gegužės 1 dienos. Kabinetai Z.Sierakausko ir V.Kudirkos gatvių kampiniame name laukia būsimų darbuotojų.

Tačiau realiai naujojo centro veikla išbėgės tuomet, kai konkurso būdu bus išrinktas Lietuvos kino centro direktorius, pradėsiantis formuoti savąją komandą. Konkursą eiti direktoriaus pareigas, kurio nuostatai šiuo metu rengiami, ketinama skelbti gegužės mėnesį.

Lietuvos kino prodiuseriai nėra vienos nuomonės, kokį žmogų norėtų regėti einantį šias pareigas. „Būtų labai gerai, jeigu tai būtų kino visuomenę vienijanti asmenybė, reginti pasaulines tendencijas ir neužsisklendusi vietiniuose interesuose. Aišku, norėtųsi specialisto, turinčio kino patirties, bet tokių didelio pasirinkimo nėra. Vyresnioji karta patirties sėmėsi dar sovietmečio sistemoje, kuri buvo visiškai kitokia. O aktyvūs jaunesnieji turi įkūrę savas kompanijas ir nenorės jų palikti. Užsienio kolegos mus įspėjo, kad kino aikštelėje nesisukiojęs žmogus (teisėninkas, kino kritikas ar šiaip vadybininkas) paskirtas vadovauti dažniausiai nesugeba perprasti visų vykstančių procesų“, – svarsto Lietuvos nepriklausomų prodiuserių asociacijos pirmininkė Rasa Miškinytė.

„Pats Kino centras savaime problemų

Iš pernai parduotų kino bilietų pridėtinės vertės mokesčio kino kūrėjams turėtų atitekti maždaug 4 mln. litų. Prie tokio rezultato ženkliai prisidėjo ir „Tado Blindos“ kūrėjai

neišspręs. Viskas priklausys nuo jame dirbsiančių žmonių kvalifikacijos, padarumo ir sugebėjimo skaidriai vykdyti kino politiką. Reikia suburti stiprų kolektyvą, kuris išmąnytų tiek meninę, tiek finansinę kino pusę. O direktorius neprivalo būti

kino kūrėjas – valstybinės institucijos vadovu galėtų dirbti ir teisėninkas arba administratorius. Jei režisieriai sugebėtų tvarkyti finansus, jiems prodiuserių nereikėtų“, – primena „Baltijos filmų paslaugų“ vykdomoji prodiuserė Lineta Mišeikytė.

„Jeigu tai bus kino atstovas, turės pasikeisti jo gyvenimas. Bet manau, kad turėtų vadovauti kultūros žmogus. Nes dabar neaišku, ar kinas lieka mūsų kultūros dalimi, nes Kultūros ministerija remia filmus, kurie turi mažai ką bendra su kultūra. Kultūrinę misiją Lietuvos kinas kuo toliau, tuo mažiau atlieka“, – tvirtina režisierius ir prodiuseris Saulius Beržinis.

Susigrąžinti užsieniečius – apsimuma

Kultūros ministerija siūlo Kino centrui nustatyti 15 pareigybių. „Į šį skaičių įeis tiek poros planuojamų steigti skyrių specialistai, tiek administracijos darbuotojai. Be buhalterių neišsiversime – juk Lietuvos kino centras skirstys paramą kino projektams“, – aiškina Kultūros ministerijos Profesionalaus meno skyriaus vyresnioji

„Sutvarkyti įstatymų bazę taip, kad patrauktume užsienio prodiuserius – ne atskirų studijų jėgoms. Tam reikia nacionalinės kino institucijos“, – teigia L.Mišeikytė

DUMBRASO NUOTR.

tuvišką kiną

LIETUVOS KINO STUDIJOS ARCHIVO NUOTRA.

specialistė Irma Pužauskaitė. Centru įsteigti ir išlaikyti šiais metais ministerijos biudžete numatyta pusė milijono litų.

Pačioje ministerijoje teliks vienas specialistas, kuriojantis kino politikos strategiją. R.Miškinytė tikisi, kad „kaklu“, kuris sukios šalies kino politiką, vis dėlto taps Lietuvos kino centras.

Šiuo metu Lietuvos kino pramonėje darbuojasi apie tūkstantį žmonių. Deja, savoje šalyje jiems darbo trūksta. L.Miškinytė, neseniai išrinkta Lietuvos kino metų moterimi, tvirtina, kad nemažai mūsų specialistų jau porą metų dirba Latvijoje, kuri, pasitelkusi mokesčių skatinimo sistemą, iš Lietuvos persiviliojo didžiąją dalį užsieniečių kino kūrėjų grupių. Vos bespėjanti suktis kaimynų kino pramonė stokoja pajėgų, o Lietuva, neperžiūrėjusi pelno mokesčių įstatymų, praranda solidžias lėšas. „Tačiau latviams greitai tapsime nebereikalingi, nes intensyviai dirbdami jie netruks užsiauginti savų aukštos kvalifikacijos specialistų. Juk mes nepriklausomybės pradžioje irgi mokėmės dirbti iš čia atvykstančių filmuoti amerikiečių grupių“, – primena L.Miškinytė.

„Sistema veikia taip: užsieniečių filmavimo grupių šalyje išleisti pinigai audituojami, o baigus darbus sutarta jų dalis grąžinama. Grąžindami tą nedidelę dalį, kuri privilioja užsienio kino prodiuserius, sukuriame darbo vietų saviems kino specialistams. Ir ne tik jiems: klientų gauna viešbučiai, maitinimo paslaugų, transporto įmonės. O neturėdami skatinimo sistemos ir nacionaliniam kinui skirdami itin menkas lėšas, tiesiog iškrintame iš pasaulio kino žemėlapių“, – aiškina R.Miškinytė.

Pernai Lietuvos kino prodiuserių asociacija suskaičiavo, kad per penketą metų valstybė į kino pramonę investavo 35 mln. Lt, o čia atvykę filmuoti užsieniečiai – kone trigubai daugiau: 93 mln. Lt. Prodiuserių įsitikinimu, priėmus tinkamus įstatymus iš užsieniečių filmavimo grupių Lietuvos kino pramonė 35 mln. Lt galėtų surinkti ir per vienus „derlingus“ metus. Pernai valstybė (kartu su Kultūros rėmimo fondo parama kino projektams) skyrė nepilnus penkis milijonus litų: tiek šiais laikais atsieina vieno dviejų (nelygu žanras) ilgo metražo vaidybinių filmų gamyba.

Prieš dešimtmetį vos spėdavusių su užsieniečiais suktis kino studijų klientus pirmiausia paviliojo Vengrija, Bulgarija ir Rumunija. Jau tuomet pradėta kalbėti, kad siekiant juos išlaikyti būtina imtis atsakomųjų žingsnių. Rygiečiai taip ir padarė: įvedė iš pradžių 15 proc., o dabar – ir 20 proc. jų mieste išleistų lėšų grąžinimo taisyklę. Lietuviai diskutavo, kaip įprasta, ilgai, tačiau reikalai taip ir nepajudėjo iš vietos.

Prie to veikiausiai prisidėjo ir nacionalinės kino institucijos nebuvimas. Latvijos kino centras ir Estijos kino fondas veikia jau gerą dešimtmetį. Lietuvoje kino centro iniciatyva buvo gludinama nuo pat tų

BFL - NUOTR.

„Esame pasiekę neskaidrumo dugną, bet savaime Lietuvos kino centro atsiradimas šios problemos neišspręs“, – įsitikinęs S.Beržinis.

laikų, kai savo veiklą nutraukė iš sovietmečio likęs Valstybinis kinematografijos komitetas. Nuolat buvo kartojama, kad vienas ar du specialistai Kultūros ministerijoje negali aprėpti visų kine susikaupusių problemų.

„Buvom visi išsimėtę kas sau. O kai finansavimas menkas – neišvengiama tarpusavio konkurencija. Bendri interesai likdavo paminti dėl asmeninių interesų“, – pripažįsta R.Miškinytė.

„Esu įsitikinusi, kad Lietuvos kino centras, kurio seniai laukėme, efektyviau gins kino visuomenės interesus valstybinėse institucijose ir taip pagerins kino pramonės padėtį. Štai Vilniaus savivaldybė šįmet įsteigė Vilniaus kino biurą, reklamuojantį sostinę kaip patrauklų miestą filmavimams. Panašų biurą ketina steigti kauniečiai. Bet sutvarkyti įstatymų bazę taip, kad patrauktume filmų lėšas skaičiuojančius prodiuserius – jau ne mūsų jėgoms. Tam reikia nacionalinės institucijos“, – aiškina L.Miškinytė.

Trūksta ne pinigų, o skaidrumo

Praėjusių metų pabaigoje Seimo priimtoje naujoje Kino įstatymo redakcijoje numatoma, kad tarp kitų šaltinių kinas finansuojamas 60 proc. praėjusių metų faktinių įplaukų iš pridėtinės vertės mokesčio už filmų platinimą ir rodymą kino teatruose. Valstybinis finansavimas negali viršyti 50 proc. filmo gamybos biudžeto ir 75 proc. mažo biudžeto filmo arba eksperimentinio filmo biudžeto, neviršijant kultūros ministro nustatytų valstybinio finansavimo sričių kvotų.

„Kai įstatyme neįrašoma fiksuota suma, kurią valstybė išpareigoja skirti kinui, negalime būti garantuoti, kad, tarkim, padidėjus iš kino bilietų pridedamosios vertės mokesčio surenkamai daliai nebus sumažinta įprastinė valstybės parama. Juk kiekviena nauja Vyriausybė priimtus sprendimus linkusi peržiūrėti sau naudinga linkme“, – pastebi R.Miškinytė.

„Pirmiausia reikėtų įveikti korupciją, kuri šiuo metu išgalėjusi paramos skirstyme kino projektams. Valstybės lėšos skirstomos korumpuotai, neteisingai ir neskaidriai. Kino ir valstybės santykius pakirtęs vėžys, ir ateitis priklauso nuo to, ar mes įveiksim šią korupcijos vėžį. Ar jūs žinote, kaip dabar svarstomi lėšos? Jei gu projektai yra nevieši, balsavimas – irgi neviešas, tai lėšos skirstomos po stalų. Mes nežinome, kaip jie balsuoja, o jie gerai žino, kad mes to nežinome. Todėl skirsto taip, kaip jiems naudinga. Tai ir yra korupcija. Esame pasiekę neskaidrumo dugną, bet savaime Lietuvos kino centro atsiradimas šios problemos neišspręs“, – įsitikinęs S.Beržinis.

Renata Baltrušaitytė

P.Amoyalis: „J.Heifetzas tarptautinį reikalaudavo laimėti du kartus per

Šį penktadienį Nacionalinėje filharmonijoje – smuikininko J.Heifetzo tradicijų tęsėjo P.Amoyalio koncertas.

Vienas geriausių pasaulio smuikininkų *Pierre'as Amoyalis* labai apsidžiaugė galimybe koncertuoti Lietuvoje. Čia kadaise gimė jo dėstytojas, smuiko legenda Jasha Heifetzas. Pamatyti jo namus Maironio gatvėje buvo ilgametė P.Amoyalio svajonė.

VEIDAS: Teko girdėti, kad sutikote atvykti į Vilnių tik sulaukęs pažado, kad aplankysite J.Heifetzo namus. Ar tai tiesa?

PA.: J.Heifetzas laikomas geriausiu visų laikų pasaulio smuikininku, gretinamas su Niccolo Paganini, tačiau man jis – ir mokytojas, kone tėvas, kurio patarimai lėmė visus didžiuosius mano gyvenimo sprendimus. Todėl koncertai jo gimtajame Vilniuje man iš tiesų labai svarbūs. Kai pirmą kartą lankiausi Vilniuje 2001 m., buvo labai šalta, daug sniego, ir su maestro Sauliumi Sondeckiu tik pravažiavome J.Heifetzo namus. Tikiuosi, dabar galėsiu juos aplankyti.

VEIDAS: Ar J.Heifetzas, jau būdamas garsus smuikininkas ir gyvendamas JAV, prisimindavo Vilnių?

PA.: J.Heifetzas buvo labai arti savo šaknų. Jis buvo itin plataus akiračio žmogus, kalbėjo kelių kalbų ir domėjosi daugybe dalykų, tačiau niekada nepamiršo, iš kur yra kilęs. J.Heifetzo gyvenimo būdą galima pavadinti lietuvišku, vilnietišku. Tai tik pavyzdys, tačiau jis niekada nevalgė amerikietiško maisto – tik rusiškus patiekalus. Jo namuose dažnai viešėdavo rusai, o Lietuva buvo dažna pokalbių tema. J.Heifetzas pasakodavo apie savo vaikystę,

tėvus, Vilnių. Dėl jo pasakojimų Vilnius ir man atrodo artimas.

VEIDAS: Galbūt kuris nors tų pasakojimų itin įsiminė?

PA.: Kai J.Heifetzas buvo septynerių, Vilniuje lankėsi žymus Sankt Peterburgo pedagogas, daugelį smuikininkų išugdęs Leopoldas Aueris. Jis išgirdo gabų berniuką ir pakvietė jį studijuoti Sankt Peterburge. Talentingojo Jashos tėvai nusprendė dėl sūnaus karjeros paaukoti viską: jie paliko darbus, pardavė turtą bei namus Vilniuje ir galiausiai su sūnumi atsikraustė į Sankt Peterburgą. Tačiau L.Aueris, išvydęs vaiką savo klasėje, jo neatpažino. Garsusis dėstytojas neprisiminė, kad būtų kvietęs berniuką studijuoti Sankt Peterburge. Galima tai suprasti – juk jis sutikdavo daugybę gabių vaikų. Žinoma, išgirdęs J.Heifetzą griežiant, dėstytojas kaipmat pastebėjo didžiulį jo talentą, ir Heifetzai liko Sankt Peterburge.

Mano manymu, J.Heifetzui ši nuoskauda liko visą gyvenimą. Mažasis J.Heifetzas visada siekė už tai atsiteisti ir tapti geriausiu pasaulio smuikininku. Manau, jo asmenybė, charakteris, arogancija, kurią žmonės vėliau pastebėdavo, pirmiausia yra nulemti to vaikystėje patirto šoko.

VEIDAS: Ar prisimenate savo pirmą susitikimą su J.Heifetzu?

PA.: J.Heifetzas garsėjo sunkiu būdu, ir buvo laikotarpis, kai JAV nebeatsirasdavo smuikininkų, kurie drįstų mėginti tapti jo mokiniais. Tada Pietų Kalifornijos universitetas Los Andžele nusprendė rengti perklausas visame pasaulyje, kad J.Heifetzas galėtų susirasti studentų. Aš Paryžiaus konservatoriją baigiau būdamas dvylikos, o po kelerių metų susitariau vykti studijuoti į Maskvą, pas kitą didį smuikininką Davidą Oistrachą. Tačiau kai vyko J.Heifetzo organizuota perklausa Prancūzijoje, buvau į ją pakviestas.

Perklausa buvo tokia sunki ir J.Heifetzas mane taip sukritikavo, jog buvau įsitikinęs, kad daugiau nebesusitiksime. Jis privertė groti pačias sudėtingiausias gamas, kokios tik įmanomos atlikti smuiku. Kai pasiūliau pagriežti vieną iš 24 N.Paganini kaprisų, jis atsakė, kad mano parengtasis jo nedomina, tačiau jis pageidautų išgirsti kitą, kurio buvau negrojęs keletą mėnesių. Kai atėjo laikas griežti koncertą, sakiau, jog galėčiau pagriežti vieną dalį, o jis tuojau pat paprieštaravo, mat norėjo girdėti visai kitą. Tai tęsėsi dvi valandas. Per jas negavau pagriežti nieko, ką buvau pasirengęs.

J.Heifetzui buvo įdomu išmėginti mano

psichologines, technines ribas. Dabar suprantu, kad jis buvo visiškai teišus, tačiau tada, grįžęs namo, mamai pasakiau, kad daugiau nenoriu nieko girdėti apie šį nesukalbamą ir kandų žmogų. Po poros savaitių sulaukiau telegramos, kurioje buvo rašoma, kad esu laukiamas Los Andžele. Paskambinau į Maskvą D.Oistrachui – juk taip ilgai laukiau, kad galėčiau Maskvoje studijuoti būtent pas jį. D.Oistrachas atsakė: „Jei dabar, būdamas 52-ejų, galėčiau vykti mokytis pas J.Heifetzą, aš išvykčiau dar šiandien. Pamiršk Maskvą.“ Aš paklausiau. Po kelerių metų teko vakerieniauti JAV drauge su J.Heifetzu ir D.Oistrachu. Tai buvo tikrai ypatingas vakaras.

VEIDAS: Prisiminimuose apie J.Heifetzą minima, kad tai buvo itin sunkaus būdo žmogus, kuris savo sudėtingo charakterio neslėpė – priešingai, jį demonstravo ir tuo mėgavosi.

PA.: Aš taip pat tai patyriau, tačiau interpretuočiau šiek tiek kitaip. Tiek J.Heifetzas, tiek dirigentas Herbertas von Karajanas iš tiesų garsėjo arogancija bei sunkiu būdu. Tačiau pirmiausia tai buvo labai drovūs žmonės. Dėl savo talento ir laimėjimų tapę įtakingi, jie pateko į aplinkybes, kai galėjo demonstruoti aroganciją, tačiau tai visų pirma buvo bandymas paslėpti savo drovumą. Daugelis galbūt nustebtų sužinoję, kokie nedrąšūs šie žmonės buvo. Jei pavyksta jų drovumo sukurtas sienas sugriauti, jie pasirodo esą pačios šilčiausios, jautriausios ir nuostabiausios asmenybės.

Tiesa, užsitarnauti pasitikėjimą buvo sunku. J.Heifetzas sakydavo: „Esi kaltas, kol neįrodyta priešingai.“ Taip jis traktavo absoliučiai visus žmones ir sunkiai keisdavo savo nuomonę. Muzikoje jis galėjo išskaityti daug daugiau nei žodžiuose. Galima gra-

žiai kalbėti, tačiau galvoti ką kita, galima cituoti kažkur perskaitytas ar girdėtas mintis. Laimei, muzikoje pasislėpti negalima. Po dvejų metų studijų man pavyko pagriežti taip, kad įrodžiau esąs „nekalts“. Labai džiaugiuosi, kad mano bendravimas su J.Heifetzu tęsėsi net aštuoniolika metų.

VEIDAS: Kalbate apie lūžį. Ar tai buvo konkretus įvykis?

PA.: Taip. Tai buvo diena, kai aš, studentas, J.Heifetzui pagriežiau J.S.Bacho „Čakoną“ – vieną žymiausių, tačiau taip pat ir vieną sudėtingiausių smuiko repertuaro kūrinių. Labai jaudinausi, nes jaučiau, kad jei man pavyks, galbūt jo požiūris į mane pasikeis. Kai baigiau groti ir jaučiausi atidavęs viską, ką turėjau širdyje, mintyse ir pirštuose, jis pažvelgė į mane ir pasakė: „Esu girdėjęs ir blogiau.“ Parbėgau

**J.Heifetzas (1901–1987)
1917 m. iš Peterburgo
persikėlė gyventi į JAV**

konkursą savaite

namo, įsikniaubiau į pagalmą ir praverčiau dvi-dešimt minučių, nes tai galų gale buvo pirmas komplimentas, kurį jis man pasakė.

VEIDAS: Komplimentais J.Heifetzas nesisivaidė...

PA.: Niekada. Jis taip pat negalėjo pakęsti, kai kiti jam sakydavo komplimentus. Kas vakarą grieždamas jis tarsi mesdavo iššūkį sau.

Pagyrimais jis niekada netikėjo, kaip, beje, ir kritika. J.Heifetzas sakydavo: „Šioje profesijoje nuolat esi tarp šlovės ir pražūties, ir nei viena jų neturi tavęs veikti.“ Tačiau svarbiausias jo patarimas buvo: „Nesvarbu, kiek laiko užtruks, kol pavyks pasiekti aukštumą. Svarbu, kiek laiko toje aukštumoje išsilaikysi.“ Man šiandien 62-eji. Koncertuoju visame pasaulyje. Tikiuosi, kad kas kartą groju vis geriau. Manau, savo pažadą mokytojui ištesėjau.

VEIDAS: Kiek jums tai kainavo?

PA.: O kaina buvo didelė! Pamokos J.Heifetzo klasėje buvo tarsi nuolatinis konkursas. Kitaip nei studentai, kurie mokėsi įprastose konservatorijose ir metų pabaigoje laikydavo

egzamina, mes, J.Heifetzo mokiniai, žinojome, kad kiekviena pamoka gali būti paskutinė. Po pamokos jis paprašydavo mus išeiti iš kambario ir laukti, o pats pasižymėdavo kažką savo nedidelėje užrašų knygelėje. Po penkiolikos minučių atidarydavo duris ir sakydavo: „Paulai, Pierre'ai, Jannete, laukiau jūsų kitą penktadienį.“ Tačiau visiems, kurių vardų nepaminėdavo, tai reiškė, kad jie ateiti jau niekada nebegalės. Visus penkerius metus ši procedūra kartojosi kiekvieną antradienį ir penktadienį. Galima sakyti, kad man tekdavo laimėti tarptautinį konkursą du kartus per savaitę.

Kalbino Milda Celiešūtė

„Žalgirio“ arenoje pirmąkart skambės džiazas

Šįmet pusė „Kaunas Jazz“ savaitgalio koncertų – nemo kami.

Metų pradžioje „Žalgirio“ arena patyrė simfoninės muzikos krikštą – joje koncertavo Sankt Peterburgo Marijos teatro simfoninis orkestras, diriguojamas Valerijaus Gergijevio. Dabar ateina laikas krikštui džiaz muzika. Būtent „Žalgirio“ arenoje sekmadienį koncertuos ryškiausia „Kaunas Jazz“ festivalio žvaigždė – amerikiečių dainininkė Lizz Wright. Koncertas, kurį galės stebėti 15 tūkst. žiūrovų, turi šansų tapti masiškiausiu džiaz muzikos koncertu Lietuvos istorijoje.

Kai nuo mažens nedidelio Džordžijos valstijos miestelio bažnyčioje dainavusi L.Wright pirmąsyk išgirdo džiazą, nusprendė, kad tai tokia pat šventa muzika kaip ir ta, kurią girdėdavo namie. Mat klausytis popso pastorius ir gospelų dainininkės dukrai buvo uždrausta. Tai nukreipė merginą tinkamu

VEIDO ARCHIVO NUOTR.

L.Wright turi galimybę tapti daugiausiai publikos Lietuvoje sutraukusia džiaz atlikėja

keliu. Ir nors dainininkė buvo kuriam laikui sustabdžiusi karjerą, kad įgytų kulinarijos diplomą, jai vis dėlto labiausiai sekasi muzikos virtuvėje: atlikėjos repertuare puikiausiai dera džiazas, ritmenbliuzas, gospelai ir savaip interpretuojamos roko klasikų Jimi Hendrixo, Erico Claptono ar „Led Zeppelin“ dainos.

Kiti dvidešimt antrojo „Kaunas Jazz“ festivalio svečiai – neseniai dar viena „Grammy“ statulėlę gavusio amerikiečių bosininko Christiano McBride'o vadovaujamas trio, iš Indijos kilęs ir tenykštės muzikos interpretacijų nevengiantis saksofonininkas Rudreshas Mahanthappa Samdhi ir kraujo ryšiais susietų Suomijos džiaz meistrų rinktinė „The Northern Governors“. Net penki šios grupės nariai yra pirmos

ir antros eilės pusbroliai, o grupei muziką įrašyti padedančios pritariančiosios vokalistės yra dviejų muzikantų seserys.

Bus proga pasiklausyti ir savų džiaz muzikantų: festivalyje pasirodys Kęstutis Lušas, Arina, „Saulės kliošas“, Raimonda Vaičiūtė, Dominykas Vyšniauskas ir keletas grupių. Karo muziejaus sodelyje vėl aidės Juliaus Vilnonio džiazuojančių varpų koncertas. Šis, kaip ir dar septyni viešose erdvėse vykstantys koncertai, bus nemokamas. Džiaz muzikos kauniečiai kviečiami klausytis Vienybės aikštėje, Vytauto Didžiojo bažnyčioje ir Kauno sinagogoje.

Pirmadienį, po triukšmingo savaitgalio Kaune, vienu koncertu Nacionalinėje filharmonijoje bus pavaišinti ir vilniečiai: čia koncertuos amerikiečių saksofonininko Davido Sanchezo suburtas ketvertukas. Pasak festivalio sumanytojo ir pradininko Jono Jučo, dovanoti vieną koncertą sostinės žiūrovams tapo gražia „Kaunas Jazz“ festivalio tradicija.

Renata Baltrušaitytė

VEIDO ARCHIVO NUOTR.

Saksofonininkas D.Sanchezas šį kartą koncertuos Vilniuje

Urvinio lokio gentis

Žemės drebėjimas palieka mažąją Ailą vieną priešistorinėje girioje. Taip ją, klajojančią, išbadėjusią, urvinio liūto sužeistą, aptinka Urvinio lokio genties žmonės. Taip prasideda intriguojantis romanas „Urvinio lokio gentis“. Jis ką tik pasirodė Lietuvos knygynuose, o „Veide“ siūlome ištrauką iš šios knygos.

Kai besitartinant tamsai ilgėjantys šešėliai susiliejo su blausia pilka prieblanda, tingią popietės nuotaiką pakeitė nerimas, visi užsikrėtė laukimu. Brunui vos žvilgtelėjus, moterys skubiai nurinko puotos likučius ir įsitaisė prie neuždegto laužo urvo prieangyje. Regis, atsitiktinai išsimėtę žmonės buvo užmėgę vietas pagal savo rangą. Moterys buvo sustojusios viena greta kitos pagal užimamą padėtį gentyje. Vyrai, kurie susirinko kitoje pusėje, taip pat išsirikiavo pagal hierarchiją, tik šamano nebuvo matyti.

Brunas, stovintis arčiausiai priekyje, davė ženklą Grodui, šis lėtai ir išdidžiai žengė pirmyn ir iš tauro rago išėmė žioruojančią anglį. Tai buvo svarbiausia anglis, sudegusi lauže, uždegtame senojo urvo griuvėsiuose. Laužo tęstinumas simbolizavo genties gyvenimo tęstinumą. Uždegdamas šį laužą prie įėjimo, tarsi paskelbė, kad tai genties urvas, jų gyvenamoji buveinė.

Kontroliuojama ugnis buvo žmogaus priemonė, būtina norint išgyventi šaltame klimate. Netgi dūmai turėjo pranašumų – vien tik jų kvapas sukeldavo saugumo ir namų jausmą. Dūmai nuo urvo ugnies, skverbdamiesi pro didelę angą iki aukštų skliautuotų lubų, ras kelių laukan per plyšelius ir angas. Jie išlėks kartu su nematomomis jėgomis, kurios gali būti priešiškos genčiai, išvalys urvą ir persmelks genties gaivalu, žmogiška gyvastimi.

Laužo uždegimo ritualo pakako, kad urvas būtų apvalytas ir taptų žmonių buveine, bet kartu tam tikri kiti ritualai buvo atliekami taip dažnai, kad juos taip pat imta laikyti urvo ceremonijos dalimi. Vienas tokių – globojančių totemų dvasių supažindinimas su naujaisiais namais, ritualas, kurį paprastai atlikdavo vienas šamanas, stebint tik vyrams. Moterims buvo leidžiama švęsti pačioms, o Izai teko gaminti specialų gėrimą vyrams.

Sėkminga medžioklė jau parodė, kad totemai laimina šią vietą, o puota patvirtino žmonių ketinimą padaryti šiuos namus nuolatinius, nors tam

tikru metu gentis galėjo išvykti ir ilgesniam laikui. Totemų dvasios taip pat keliavo, bet kol genties nariai turėjo amuletus, jų totemai galėjo surasti juos ir prirėkus atskubėti iš urvo.

Kadangi dvasios dalyvavo urvo ceremonijoje, galima buvo prijungti ir kitas ceremonijas – dažnai taip ir įvykdavo. Bet kuri ceremonija atrodė svarbesnė, jei sutapdavo su naujų namų įkūrimu, ir savo ruožtu sustiprindavo genties ryšį su teritorija. Nors kiekviena ceremonija turėjo savo tradicinį ritualą, kuris niekada nesikeisdavo, ceremonijų progos buvo skirtingos ir nulemdavo vis kitokią eigą pagal tai, kokie ritualai vykdavo.

Šamanas, paprastai pasitaręs su Brunu, nusprendavo, kaip įvairios dalys bus sujungtos ir kokia bus visa ceremonija, bet viskas vykdavo gana spontaniškai, viskas priklausė nuo to, kaip žmonės jausdavosi. Šioje ceremonijoje vyks Braudo išventinimo į vyrus ritualas, be to, bus pasakyta, kokie totemai globos kelis mažylis, nes jau metas tai padaryti, o gentis nori įtikti totemų dvasioms. Laikas ne taip svarbu – viskas truks tiek, kiek reikės, bet jei kas sudrumstų jiems ramybę ar kiltų koks pavojus, uždegtą laužą jau bus paskelbė urvą savu.

Išdidžiai, kaip ir tiko tokia proga, Grodas priklausė, padėjo žioruojančią žariją ant sausos pinties ir pradėjo pūsti. Genties žmonės neramiai palinko į priekį, o paskui visi sykiu atsikvėpė, kai pirmieji mirtį nešantys liepsnos liežuviai ėmė lažyti sausas šakas. Liepsnos tarsi sustingo ir staiga lyg iš niekur siaubinga figūra stypsojo lauže, apimta riaumojančios ugnies. Pabaisos veidas buvo ryškiai raudonas, žėrintis ant klaidios baltos kaukolės,

kuris tarsi kybojo laužo viduryje, ir plevenantys žėrinčios liepsnos liežuviai jai buvo nė motais.

Aila iš pradžių nematė tos siaubingos šmėklos, o paskui pastebėjusi net aiktėlėjo. Pajuto, kaip ramindama

Iza spusteli jai ranką. Mergytė juto, kaip virpa iečių galais daužomas žemė, ir net atšoko atgal, kai jauniausias medžiotojas stryktelėjo į vietą priešais laužą kaip tik tada, kai Dorvas ėmė aštriai mušti ritmą į didžiulį medinį dubens formos instrumentą, apverstą dugnu aukštyn ant kelmo.

Braudas pritūpė, pažvelgė tolyn, rankomis prisidengęs akis nuo nesančios saulės, o kiti medžiotojai pašokę prisidėjo prie jo ir vaidino bizono medžioklę. Jų pantomimos įgūdžiai buvo tokie įtikinami, nugludinti ištisoms kartoms bendraujant gestais ir ženklais, kad tarsi atgijo tikroji medžioklės dvasia. Net penkiametę priklydėlę užbūrė vaidinama drama. Genties moterys, pagavusios menkiausius pasakojimo niuansus, tarsi persikėlė į karštas dulkėtas prerijas. Jos juto, kaip kanopų dundėjimas virpina žemę, juto gerklių gniaužiančių dulkių skonį ir kartu džiūgavo nudėjusios grobį. Retai joms kliūdavo privilegija žvilgtelėti į šventą medžiotojų gyvenimą.

Iš pradžių šokiui vadovavo Braudas.

Knygoje „Urvinio lokio gentis“ aprašomas žmonių protėvių gyvenimas prieš 40 tūkst. metų

Tai buvo jo grobis ir jo naktis. Jis juto visų emocijas, juto, kaip moterys virpa iš baimės, ir dar aistringiau įsijautęs vaidino. Braudas buvo meistriškas aktorius ir niekada nesijautė geriau, kaip atsidūręs dėmesio centre. Jis žaidė žiūrovų emocijomis, ir ekstazės pagautų moterų virpulis, kai vaikinai suvaidino paskutinį dūrį, buvo vos ne erotinis. Iš už laužo stebintis šamanas buvo taip pat sužavėtas – dažnai matė vyrus kalbant apie medžioklę, bet tik per šias retai vykstančias ceremonijas galėjo kartu pasidalyti patyrimu, išgyventi beveik visišką jaudulį. Vaikinas puikiai pasirodė, pagalvojo raganius, eidamas aplink laužą į priekį, jis nusipelnė totemo. Gal netgi nusipelnė truputėlį pasididžiuoti.

Paskutinis jaunuolio šuolis, ir jis atsirado tiesiai priešais galingąjį šamaną, o duslus dundantis ritmas ir jaudinantis pritartimas mušamuoju dar kelis sykius įmantriai suskambėjo nutilo. Senasis burtininkas ir jaunas medžiotojas stovėjo vienas priešais kitą. (...)

Nakties ramybę drumstė laužo spragsėjimas, tylus vėjo ošimas medžiuose ir tolumoje kvatojanti hiena. Braudas sunkiai šnopavo, jo akys žvilgėjo, nes buvo nuvargintas šokio ir dėl to, kad didžiavosi ir džiūgavo, tačiau labiausiai dėl vis augančios ir neraminančios baimės.

Vaikinas žinojo, kas vyks toliau, ir kuo ilgiau tęsėsi laukimas, tuo didesnių pastangų reikėjo suvaldyti apimančiam šiuropui, verčiančiam drebėti. Atėjo metas šamanui į jo kūną įrėžti totemo žymę. Anksčiau neleido sau daug galvoti apie tai, bet dabar, kai atėjo metas, Braudas suvokė, kad bijo kai ko daugiau nei skausmas. Raganius skleidė tokią aurą, nuo kurios jaunuolį apėmė daug didesnė baimė.

Jis jautėsi esąs ant dvasių pasaulio slenkščio, visai greta vietos, kurioje gyvavo būtybės, kur kas baisesnės nei didžiuliai bizonai. Net didžiuliai ir stiprūs bizonai buvo bent jau realūs šio pasaulio padarai, būtybės, kurias žmogus gali pačiupinėti. Bet nematomos ir daug galingesnės jėgos, galinčios sudrebinti net žemę, buvo visiškai kitas reikalas. (...)

Tarsi atsakydamas į nebylų vaikiną maldavimą, raganius pakėlė ranką ir išspoksojo į mėnulio pjautuvą. Paskui sklandžiais judesiais pradėjo aistringą kreipimąsi. Bet jo klausytojai buvo ne pakerėti stebintys genties žmonės. Prakalba liejosi nežemiškai, bet tokiam pat realiam dvasių pasauliui, ir jo judesiai buvo labai išraiškingi. Subtiliai keisdamas pozas, gestikuliuodamas vienerankis vy-

ras, įveikęs luošumą, dėstė savo kalbą. Ir su viena ranka buvo išraiškingesnis nei dauguma vyrų su abiem. Kai šamanas baigė kreipimąsi, gentis suvokė esanti juos globojančių totemų apsuptyje ir tarp daugybės kitų nežinomų dvasių, o Braudas jau ne drebėjo – tirtėjo.

Paskui skubiai, taip staiga, kad vos keli žmonės spėjo aiktelėti, raganius iš drabužio klosčių išsitraukė aštrų akmeninį peilį ir iškėlė jį aukštai virš galvos. Greitu judesiu nuleido aštrų įnagį tiesiai Braudui prie krūtinės. Tik ypatingo susivaldymo reikalaujančiu judesiu šamanas spėjo sustabdyti peilį, nepadariusį mirtino smūgio. Užut persmeigęs širdį, jis įrėžė jaunuolio krūtinėje dvi linijas, abi lenktas ta pačia kryptimi ir sujungtas viršuje – atrodė visai kaip didelis riestas raganosios ragas...

Jean Marie Auel

Apie knygą ir autorę

Kromanjoniečių gentis laikoma tiesioginiais žmonių protėviais.

Jų atsiradimas datuojamas 40–35 tūkst. metų prieš mūsų erą. Būtent šio laikotarpio moters gyvenimą aprašo amerikietė **Jean Marie Auel** visame pasaulyje populiarumo sulaukusioje istorinėje sagoje „Žemės vaikai“, kurios pirmoji dalis –

romanas „Urvinio lokio gentis“ ką tik pasirodė ir lietuviškai. Penkių vaikų mama J.M.Auel pradėjo rašyti būdama keturiasdešimties. Ji norėjo sukurti tokią knygą, iš kurios būtų galima pasisemti žinių, tad nagrinėjo istorines publikacijas, archeologinę medžiagą, mokėsi primityviųjų menų ir gydymo vaistažolėmis. Romanas „Urvinio lokio gentis“ dėl savo autentiškumo sulaukė ne tik skaitytojų, bet ir archeologų, antropologų bei paleontologų įvertinimo. Per dešimt metų J.M.Auel parašė keturis romanus apie pirmykščius žmones, vėliau seriją papildė dar dvi knygos. Jas sujungė bendras serijos pavadinimas „Žemės vaikai“ ir pagrindinė herojė – kromanjoniečių genties moteris Aila. Praėjus penkeriems metams nuo knygos „Urvinio lokio gentis“ pasirodymo, ji buvo ekranizuota.

Praėjus penkeriems metams nuo knygos „Urvinio lokio gentis“ pasirodymo, ji buvo ekranizuota.

Kanados pasididžiavimas – kiekvienos tautos autentiškumo išsaugojimas

Kanada – milžiniška šalis. Jos turistinėms įdomybėms, gamtos bei kultūros objektams apžiūrėti prireiktų ne vienų metų. Todėl jau prieš kelionę reikėtų susitaikyti su mintimi, kad visko neapžiosi, ir šalimi mėgautis po truputį, niekur neskubant.

Kanada – antra pagal plotą pasaulio valstybė. Todėl dažnas turistai, panorę aplankyti šią šalį, susiduria su problema, kaip susidėlioti maršrutą ir susiorganizuoti kelionę, kad pamatytum pačias įdomiausias vietas. Paprasčiausias problemos sprendimas būtų pirkti kelionę iš agentūrų.

Tiesa, lietuviškose agentūrose dviejų savaitių kelionė nepigi, kainuoja nuo 7 tūkst. iki 10 tūkst. Lt ir dar papildomai tektų mokėti už dalį pramogų bei paslaugų. Be to, neretai į programą įtraukiama ir viešnagė JAV. Nors Kanados turistiniams objektams skiriama nedaug laiko, bet aplankomas Niagaros krioklys, apžiūrimas Torontas, Monrealis ar kiti miestai, užsukama ir į vieną kitą nacionalinį parką.

Na, o turistai, kurie mėgsta keliauti savarakiškai, ne tik kelionės maršrutą gali susiplanuoti pagal savo pomėgius, bet ir pati kelionė jiems kainuoja šiek tiek pigiau. Lėktuvo bilietis iš Vilniaus į Torontą ir atgal kainuoja apie 2,6 tūkst. Lt, o miestuose galima rasti ir visai nebrangią nakvynę viešbutyje ar jaunimo namuose.

Šiaip jau Kanadoje neverta sukiotis tik apie vieną miestą – įdomiau aplankyti skirtingus šios šalies regionus. Greičiausia keliauti lėktuvais, skrydis iš Toronto į Vankuverį ir atgal kainuoja apie 1,7 tūkst. Lt, o mažesnius atstumus geriausia važiuoti autobusu. Beje, taupantiems reikėtų atkreipti dėmesį, kad kelionės traukiniu brangesnės nei skrydžiai lėktuvu.

Be to, svarbu nusiteikti šioje šalyje neskubėti: juk gera pamedituoti ant ledyno Banfo ar Džasperio nacionaliniame parke, atsipūsti prie krioklių Wels Grey ar Shannon Falls parkuose, leisti į kelias dienas trunkančius žygius laukinėje Algonkinų nacionalinio parko gamtoje. Net ir dinamiškuose, kontrastais svaiginančiuose

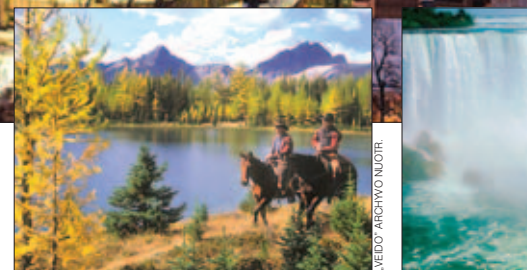
miestuose geriau sulėtinti tempą ir pasimėgauti netikėtais įspūdžiais.

Per pusdienį – aplink pasaulį

Paprastai didmiesčiai su styrančiais stikliniais dangoraižiais vadinami betono džunglėmis, tačiau viešint Kanadoje šį stereotipą tenka pamiršti. Štai kontrastingo Toronto, verslo ir finansų centro, dangoraižių šešėlyje veši puikiai prižiūrimi parkai ir sodai, o Ontarijo ežero paplūdimiuose siaučia atostogų dvasia. Įdomu miestu pasigrožėti keliais rakursais: iš viršaus – nuo „CN Tower“ bokšto, iš šono – nuplaukus į kurią nors ežero salą.

Toronte galima keliauti ne tik po skirtingas istorines epochas – pasivaikščioti po elegantišką XIX a. britų karalienės Viktorijos epochos Cabbagetown rajoną ar šiuolaikinį dangoraižių mišką, bet ir per pusdienį ar dieną aplankyti skirtingas šalis. Pasivaikščiojęs po Mažąją Italiją, Kinų miestą, graikų, portugalų, japonų, indų, korėjiečių ir kitų tautų kvartalus, kurių kiekviename vyrauja tik tai šaliai būdinga atmosfera, pasijunti apsukęs ratą aplink Žemės rutulį.

Verta pamatyti ir Vankuverį, didžiausią Kanados uostą, vieną pagrindinių Šiaurės Amerikos prekybos centrų. Šis miestas įkurtas itin vaizdingoje Ramiojo vandenyno pakrantėje, išraižytoje fiordų ir iškylulių, su tolumoje baltomis sniego kepurėmis tviskančiais Pakrantės kalnais. Nors kalnų grožį vis dėlto nustelbia stiklinių dangoraižių panoramos blizgesys. Mieste, pavadintame XVIII a. britų keliautojo ir tyrinėtojo George'o Vancouerio garbei, reikėtų užsukti į Vankuverio meno galeriją.

Stebėtina, kad dauguma Kanados miestų, net ir tokių skirtingų, kaip Kalgaris, kuriame vyko 1988 m. žiemos olimpinės žaidynės, ar Viktorija su nuostabiu senamiesčiu ir įspūdingais Parlamento rūmais, panašūs savo daugiakultūriškumu. „Toks daugiakultūriškumas susijęs ir su kanadiečių požiūriu, ir su valstybės politika, orientuota į kiekvieno žmogaus tautybę. Kanadiečiai skatina

išlaikyti ir puoselėti savo senelių ar prosenelių kultūrą, parodyti kitiems jos unikalumą. Toks požiūris labai skiriasi nuo JAV, tikro kaitalo, kuriame viskas išlydyta į vieną bendrą masę. Kanada – kaip salotos, kurių kiekvienas komponentas išlaiko savo skonį“, – pasakoja Veronika Kulikauskaitė, Kanados lietuvė, jau keletą metų gyvenanti Lietuvoje, ir priduria, kad kanadiečiai

didžiuojasi savo šalies daugiakultūriškumu, taip kaip lietuviai didžiuojasi krepšiniu.

Ypač svarbu tai, kad Kanados valstybė remia šeštadienines tautines mokyklas ir netgi jas iš dalies finansuoja. Vis dėlto įvairių tautybių žmonės čia negyvena izoliuotai, pavyzdžiui, mokyklas lankantys vaikai pristato savo šalis, papročius, bendraujama ir domimasi kitomis kultūromis.

Užtat tarp dviejų šalies regionų – prancūzakalbių ir anglakalbių egzistuoja nedidelė įtampa, sena kaip pati Kanados valstybė. Kanadoje yra įteisintos dvi

Laukinė
Kanado žąsis –
dar vienas šios
šalies simbolis

Kanada keri savo kontrastais – laukine, rodo, žmogaus nepaliesta gamta ir daugiakultūriais miestais

Faktai apie Kanadą

Kanada – Šiaurės Amerikos valstybė

Plotas – **9,9 mln. kv. km**

Gyventojų skaičius – daugiau nei **33 mln.**

Sostinė – **Otava**

Kanada padalyta į **10 provincijų ir 3 teritorijas**

Kanada pasaulyje **pirmauja pagal imigrantų skaičių**

valstybinės kalbos – anglų ir prancūzų, jų mokoma mokyklose, maisto produktų aprašai bei oficialūs dokumentai rengiami abiem kalbomis. Tačiau yra išimtis – Kvebeko provincija, kurioje vienintelė oficiali kalba tėra prancūzų, o anglų kalba neprivaloma. Anglakalbiai Kanados gyventojai paprastai paburba, kodėl kvebekiečiai tokie išskirtiniai, kad jiems užtenka prancūzų kalbos, paburnojama ir dėl garsiojo referendumo, rengto dėl Kvebeko atsiskyrimo nuo Kanados. Na, o Kvebeko gyventojai irgi kartais niurzga, kad jiems labai sunku būnant Kanados sudėtyje išsaugoti savo išskirtinę kultūrą.

Indėnų praeitis – prekė

Kai kalbama apie dabartinę Kanados politiką įvairių tautų atžvilgiu, nori nenori tenka prisiminti praeitį – indėnų istoriją. Tačiau tai, kas demonstruojama turistams, – spalvingi vlgvamy miesteliai pramogų parkuose, įvairūs folkloriniai šou, kuriuose rodomi šokiai ar dainos, žavūs rankdarbiai, – tėra paklausios prekė, dažnai su tikroju indėnų dvasiniu pasauliu menkai tesusijusi. Keliautojai nori pamatyti tą romantizuotą indėnų gyvenimą, kurį prisimena iš vaikystėje skaitytų knygų ar žiūrėtų filmų (beje, dažniausiai filmuotų Ispanijoje, Almerijos dykumoje), tačiau tikrovė visiškai kitokia.

Mūsų pašnekovei šešis mėnesius teko gyventi Princo Alberto miestelyje, esančiame Saskačevano provincijoje, valanda kelio nuo Saskatūno miesto. Indėnai šiame mieste sudaro apie 40 proc. gyven-

tojų, tad Veronika iš arti susipažino su kri (*cree*) tautos gyvenimu.

Indėnams per visą Kanados valstybės kūrimosi laikotarpį padaryta nemenka žala: jie ne tik apgaule ar smurtu išstumti iš savo žemių, bet juos buvo bandoma ir per prievartą asimiliuoti. Tam tikslui buvo įkurtos rezidencinės mokyklos, į kurias buvo grūdami indėniukai, atskirti nuo savo šeimų. Vaikams buvo draudžiama laikytis savo papročių, kalbėti savo kalba. Šios mokyklos veikė iki praėjusio amžiaus vidurio, ir tik suvokus, kokią žalą jos padarė visoms indėnų tautoms, buvo uždarytos. Kanados valstybė oficialiai atsiprašė indėnų ir nukentėjusiems skyrė pašalpas.

Deja, padaryta žala didžiulė ir sunkiai pataisoma, mat tokia politika sunaikino pamatines vertybes – ryšį su tauta ir šeima. „Dėl to kai kurie indėnai stokoja socialinių įgūdžių, pavyzdžiui, turi vaikų, bet nežino, kaip juos prižiūrėti. Dalis indėnų įniko į alkoholį. Jaunimas beveik nemoka savo tautos kalbos, tarpusavyje bendrauja angliškai“, – pasakoja Veronika ir pabrėžia, kad jokios pašalpos tokių problemų neišspręs.

Indėnai iš naujo atranda savo kalbą ir kultūrą

Autentiškos indėnų apeigų ceremonijos nuo turistų paprastai slepiamos. „Jei nori matyti tai, kas gyva, reikia būti labai atsargiam ir nepažeisti žmonių privatumo. Esu dalyvavusi kai kuriose dvasinėse apeigose, bet tie dalykai negali būti vien turistų pramoga. Indėnams pirties ir pyptkių rūkymo ceremonijos šventos. Jei pašaliečiai vis dėlto pakviečiami, jie gali stebėti, tačiau tai turi daryti itin pagarbiai, nes šių ceremonijų tikslas yra malda“, – aiškina pašnekovė.

Jei keliautojai iš tiesų domisi indėnų kultūra, Veronika pataria apsilankyti „Pauwau“ – indėnų šokių ir dainų festivalyje, kuriuos skirtingos tautos rengia skirtingu metu. „Tai gyva indėniška kultūra ir viską galima pagarbiai stebėti, grožėtis“, – sako Veronika.

Svarbu žinoti, kad pyptkė ir tabakas indėnams šventi. Pyptkių ceremonija yra dalis pirties ceremonijos. Priešingai paplitusiai ir tikriausiai filmų suformuotai nuomonei, kad atsisakymas rūkyti pyptkę yra baisus indėnų įžeidimas, iš tiesų pyptkės gali nerūkyti, bet turi ją paliesti savo širdį ir siųsti toliau. Toks gestas prilyginamas pyptkės rūkymui. Beje, į pyptkę kemšamas tabakas sumaišytas su žolelėmis, turinčiomis sakralinę reikšmę.

Taigi Kanada žavi savo kontrastais – pašėlusio gyvenimo miestais ir idiliška gamta, daugybė žmonių, suvažiuavusių iš skirtingų šalių, tačiau nepraradusių šaknų, ir, žinoma, indėnų tautų istorija. Čia kiekvienas turistas galės rinktis, kur keliauti, ką pamatyti ir ko išmokti. ■

Daiva Urbienė

Kaip gimsta diktatoriai

Nuo kažin kada esame išmokyti, kad balandis – švaros mėnuo. Nuo tada ir traukiame tą mėnesį apsitvarkyti kiemų, paupių ir miškų, rinkti ne tik žiemos, bet ir keturkojų ar dvi-kojų gyvūnų paliktų šiukšlių.

Sovietiniais laikais varu į talkas stumiami būdavome, dabar savanoriškai apsi-kuopti einame, tačiau tikslas vienas – padaryti Žemę švaresne ir miesle vieta gyventi.

Viskas lyg ir gerai, tačiau pasirodo, kad balandis nėra toks jau neliečiamas švaros mėnuo, – jis ne mažesnis ir mūsų planetos šiukšlintojas. Bet šiukšlintojas ne tiesiogine, o labiau perkeltine, dvasinius dalykus liečiančia prasme. Užtenka atsiversti keletą balandžio vidurio kalendoriaus lapelių, ir viskas iškart taps aišku.

Pasirodo, balandį gimė du didieji pasaulio diktatoriai ir despota. 20 dieną gyvenimo ratą sukli kėlė Hitleris, o 22-ąją – Leninas. Daug kas sakys, kad ne Leniną, bet Staliną derėtų didesniu tironu vadinti, tačiau nepamirškime, kad jei ne „didysis Spalio revoliucijos vadas“, gal Stalinas apskritai nebūtų gavęs galimybės pasireikšti. O ar mažai dar istorija mums papasakojo apie Lenino įkvėpto raudonojo teroro ar bolševikų diktatūros „gerį ir grožį“? Taigi, manyčiau, kad būtent Hitleris ir Leninas buvo didieji XX a. diktatoriai. O jei dar pridėsiu, kad balandžio 15-ąją gimė ir iki šiol jo palikimo atsikratyti negalinčios bei vis labiau istorijos bedugnėn grimztančios komunistinės Šiaurės Korėjos diktatorius Kim Il Sungas, tai balandžio šiukšlių puokštė ir visai nemaža susidarys. Tę atleidžia man balandį gimusieji...

Vis dėlto labiau domina pats fenomenas: kodėl iš nekalčių ir tyrų vaikučių gimsta baisūs tironai, kuriems tėra vienas juokas pasmerkti mirčiai milijonus ne tik suaugusiųjų, bet ir tokių pačių, kaip jie yra buvę kadaise, nekalčių ir tyrų vaikučių?

Pabandysiu atkreipti dėmesį į tai, į ką paprastai dirbdami su pacientais dėmesį atkreipia psichoanalitikai. O kaip žinome, pirmiausia jie dėmesį atkreipia į žmogaus šaknis, jo vaikystę, kurioje ir ieško paslėptų šios dienos darbų ir tikslų motyvų.

Taigi, pradėkime nuo Hitlerio, nes jo šaknys gana negiliai pasislėpusios. Mažąjį Adolfą šeima jau iš pirmo žvilgsnio neatrodo sveika. Panelė Schicklgruber, būsimą diktatoriaus būsimoji mama, ilgą laiką tarnavo savo dėdės Aloiso Hitlerio šeimoje, kol vieną dieną tapo suvedžiota ir pagimdė savo dėdei vaiką. Ne, dar ne Adolfą, tačiau svarbų tiek, kad dėdė nutarė savo kraujo giminaitę vesti.

VEDO ARCHIVO NUOTR.

Užduotis nebuvo iš lengvųjų, teko ilgai derėtis su Bažnyčia, kol vieną dieną tikslas buvo pasiektas, ir atsirado nauja Hitlerių šeima, į pasaulį paleidusi septynis vaikus. Vis dėlto kraujomaiša atsiliepė: keturi vaikai mirė dar mažiukai, o du visą gyvenimą išliko silpnapročiai. Tik vienas Adolfas buvo sveikas visom prasmėm. Bet ar tikrai taip manome? Štai mokykloje jis nebuvo bent kiek vertinamas draugų, dukart liko kartoti kurso antrus metus, o tarnaudamas kariuomenėje draugų buvo laikomas tiesiog „trenktu“, „keistuoliu“... Visa tai genetika, biologija... O kaip psichologija? O čia jau sudėtingiau. Yra ži-

Sekite artėjančią rinkimų kampaniją ir, tikiu, atrasite ne vieną bejęgį vaiką, norintį tapti visagaliu tautos tėvu, broliu ar gelbėtoju.

noma, kad Hitlerio tėvas buvo griežtas, kartais net žiaurus, nuolat savo žmonai primindavęs jos prastą kilmę. Matyt, tai atsiliepė ir Adolfo asmenybei, nes nuolatinė baimė ir įtampa bei tėvo ar draugų nuvertinimai, o ir šeimos „legalumo“ dėl kraujomaišos klausimas galėjo kelti pyktį, kurį teliko paslėpti pasąmonėje „geresniems laikams“.

Tai, beje, ir yra visų žiaurių despotų bruožas – bejėgiškumas, kuris vėliau kompensuojamas bejėgiais paverčiant kitus žmones. Hitleriui tai turėjo būti ypač svarbu: ne tik tėvo griežtumas ar draugų patyčios vertė jį jaustis bejėgiu, bet ir baimė tiek dėl fizinio, tiek dėl protinio išgyvenimo apskritai. Kas belieka vaikui, kurio keturi vyresnieji broliai ir seserys miršta, o dar du taip ir nepasiekia protinės brandos? Matyt, todėl taip nesunku buvo Hitleriui marinti nekalts žmones dujų kameroje ar atlikinėti eksperimentus su psichikos ligoniais. Bejėgio vaiko triumfas prieš mirtį ir beprotybę... Na, gerai, su Hitleriu kaip ir viskas daugmaž aišku. O kaip

Leninas? Juk sovietiniai šaltiniai vos ne idealizavo jo šeimą, laikė ją ne tik tvirtumo, bet ir švietėjiškumo simboliu. O istorija, pasirodo, atskleidžia ir ne tokių šviesių dalykų. Štai tampa aišku, kad Lenino tėvas Ilja Uljanovas buvo mokyklų inspektorius ir neretai palikdavo šeimą likimo valiai, nuolat keliaudamas iš vienos vietos į kitą su darbo pavedimais. Ypač skausmingai tą turėjo išgyventi berniukai, kurių normaliai raidai tėvo figūra tiesiog būtina. Tuomet ir tenka ieškoti kitų idealų, ką, matyt, būsimasis caro žudikas ir padarė. Idealu jam tapo vyresnysis brolis Aleksandras, užkietėjęs revoliucionierius, dvidešimt vienu metų paaugęs gyvybę dėl miglotų lygybės ir brolybės idealų.

Bet štai ką dar atveria istorijos šaltiniai. Kai kurie jų sako, kad Uljanovų šeima nebuvo tokia romantiška, kokią mes, sovietinio laikotarpio vaikai, įsivaizdavome. Yra žinių, kad Lenino motina buvo gana laisvo elgesio moteriškė, mielai teikdavusi kūniškąsias paslaugas kai kuriems vyrams. O pirmasis jos sūnus, manoma, apskritai gimė iš ryšio su kunigaikščiu, vėliau tapusiu Rusijos caru... Ir tik tuomet jai buvo parinktas silpnas ir keistokas vyras Ilja Uljanovas, kad tiesa neiškiltų į viešumą. Nežinia, kiek tiesos yra šioje istorijoje, bet jei ji nors kiek prie tikrovės artėja, tai Lenino šeimos situacija ir nesaugumas bei aplinkinių panika jai ima labai keistai priminti Hitlerio kraujomaišiškos šeimos situaciją su tuo pačiu aplinkinių niekinimu ir nesaugumu joje...

Svarbu tai, kad abu diktatoriai nesivargino ieškodami gilesnio savo pasisakymų turinio. Jiems forma ir išraiška visuomet buvo svarbesnė. Pirmą, reikia nurodyti aiškų priešą (žydus, „buržuus“, šiandien, pavyzdžiui, pedofilus), antra, rasti sekėjų (silpnų, dažnai neturinčių savo vietos visuomenėje žmonių), trečia, klausytojams įteikti jų galios pojūtį savo įsitikinimą viena tiesa pasiūlant kaip susitapatinimo objektą (kas ne su mumis – tas prieš mus), ketvirta, susikurti emocijas žadinančius simbolius (maršus fakelų šviesoje, erelių herbuose).

Tiek Hitleris, tiek Leninas režė ugningas kalbas, nesunkiai nurodė aiškius priešus, pasirinko sekėjus iš žemiausių visuomenės sluoksnių ir juos įkvėpė pažadėdami nežabotą valdžią ir galią. Bet, sakykit, ar nerastume tokių veikėjų ir mūsų tėvynėje? Rėžiančių ugningas kalbas ir žadančių aukso kalnus. Mėgstančių vaikščioti fakelų šviesoje ir piešančių erelius savo simboliuose. Nurodančių aiškius priešus... O svarbiausia – įsitikinusių savo absoliučia tiesa ir ja neabejojančių. Dar neatpažinote nė vieno? Ką gi, sekite artėjančią rinkimų kampaniją ir, tikiu, atrasite ne vieną bejęgį vaiką, norintį tapti visagaliu tautos tėvu, broliu ar gelbėtoju...

O gal geriau pasinaudokime balandžiu ir išsikuopkime protus, kad nebūtų galimybės jų užteršti? ■

Raimundas Milašiūnas

Tarptautinės psichoanalitikų asociacijos narys

Rengėjai

LIETUVOS ŠOKIO INFORMACIJOS CENTRAS

VILNIAUS
FESTIVALIAI

Naujasis Baltijos šokis '12

TARPTAUTINIS ŠIUOLAIKINIO
ŠOKIO FESTIVALIS

Globėjai

Lietuvos Respublikos
kultūros ministerija

Vilniaus miesto
savivaldybė

gegužės 2–9
VILNIUJE

Bilietai parduodami Lietuvos nacionaliniame
dramos teatre (Gedimino pr. 4, tel. (8 5) 262 9771)
ir kasose **TIKETA**. Informacija tel. (8 5) 204 0835,
el. paštu info@dance.lt.

www.dance.lt

Rėmėjai

INSTITUT
FRANÇAIS
LITUANIJE

Clear Channel

Informacijos rėmėjai

Vilniaus diena

Partneriai

europ

greita pda.lt

SPORT & EVENTS GROUP

P i o t r Č a i k o v s k i j

EUGENIJUS ONEGINAS

3 veiksmų opera rusų kalba

MUZIKOS VADOVAS IR DIRIGENTAS ROBERTAS ŠERVENIKAS

REŽISIERIUS VASILIJ BARCHATOV (RUSIJA)

SCENOGRAFAS ZINOVIJ MARGOLIN (RUSIJA)

KOSTIUMŲ DAILININKĖ MARIJA DANILOVA (RUSIJA)

ŠVIESŲ DAILININKAS LEVAS KLEINAS

CHORO MENO VADOVAS ČESLOVAS RADŽIŪNAS

PREMJERA 2012 M. GEGUŽĖS 18, 19, 20 D.

*Nejau tai ta pati Tatjana,
kuriai kadaise vienumoj,
gūdžioj sodyboj tolimoj
išpuikęs būdamas be galo
skaičiau pamokomą moralą?..*

*Ne, ne! Ne, jau praeitis negrįžt!
Atiduota esu už kito,
...iaiau nusprendę.*

LIETUVOS NACIONALINIS OPEROS IR BALETO TEATRAS

MECENATAS

ŪKIO BANKAS

GENERALINIAI RĖMĖJAI

BOSCA

**SCAENT
BALTIC**

RĖMĖJAI

LRT

Lietuvos nacionalinis
radijas ir televizija

rytas

veidas

Vilniaus diena

Gemma
Fizinės medicinos ir
reabilitacijos centras

LAWIN
Lietuvos Avinų

**VE
PALANGOS
REABILITACIJOS
LIGONINĖ**

**LNORBT PARAMOS FONDAS
ORFĖJAUS LYRA**

Baleto
trupė
remia
Raminta
Kuprevičienė